Stripschrift

FERRY
GILLES CHAILLET

NUMMER 403 * €6,90

JEAN-CLAUDE MÉZIÈRES

5 414306 146518 04030

OP ZOEK NAAR EEN MYTHE...

SILVESTER

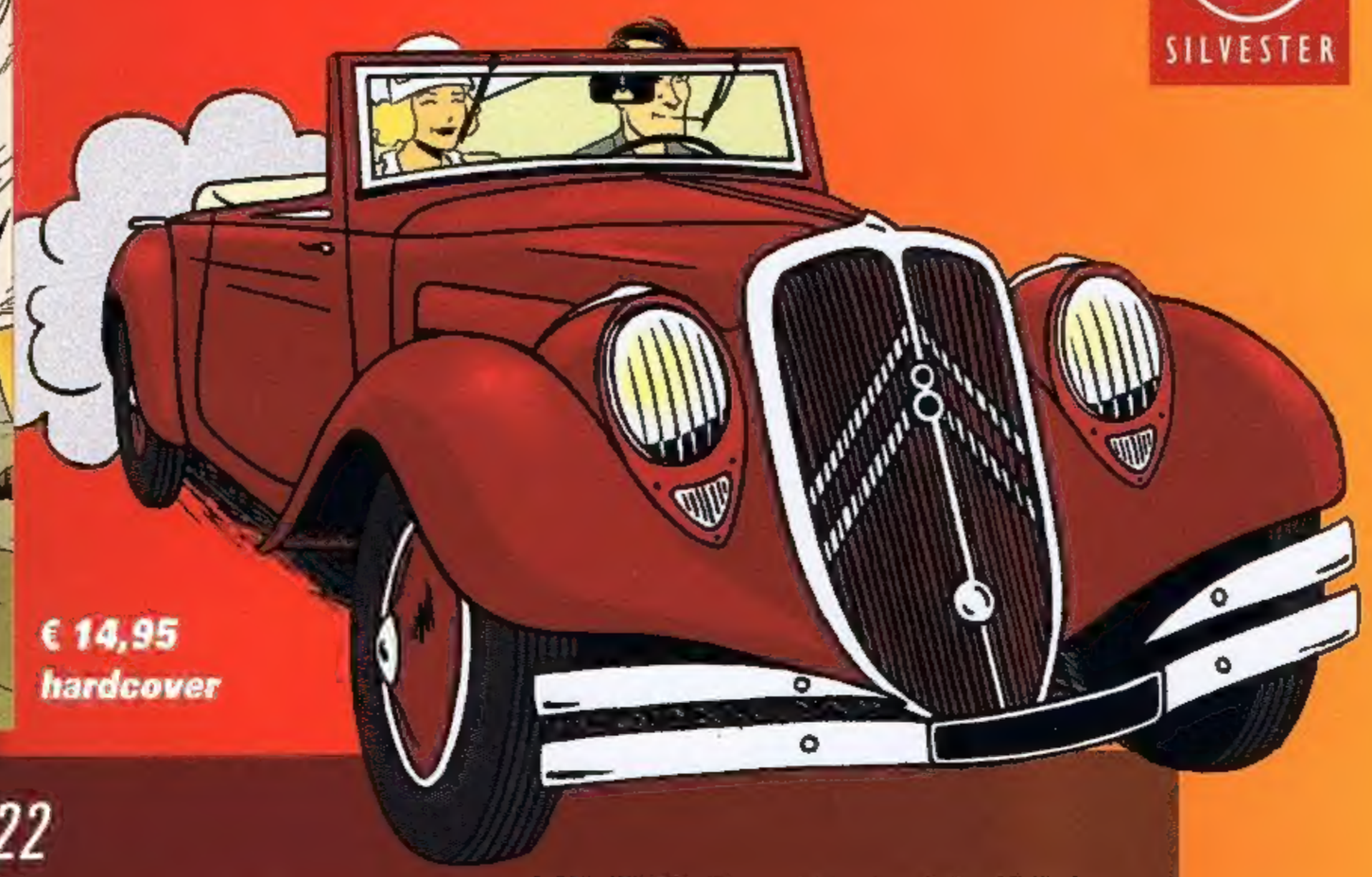

€ 14,95
hardcover

HET GEHEIM VAN DE TRACTION 22

Parijs, september 1959. Margot werkt als stagiaire op de redactie van een autotijdschrift. Ze probeert zich dapper te handhaven in dit typische mannenwereldje, maar wordt door haar collega's niet serieus genomen. Daarom mag ze zich een groot deel van de dag bezighouden met de Zoekertjes, de kleine advertenties. Ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de Citroën Traction Avant, krijgt ze haar felbegeerde opdracht voor een reportage.
Deze gaat over de 22 pk. Margot weet niet dat het een valstrik is en dat ze daarmee de risee van de redactie dreigt te worden. Want de 22 pk is een spookauto, waarvan niemand iets afweet. Of bijna niemand...

© Editions Paquet

www.silvesterstrips.nl

KAPITEIN MERIADEC WEER IN ACTIE

© MC Productions

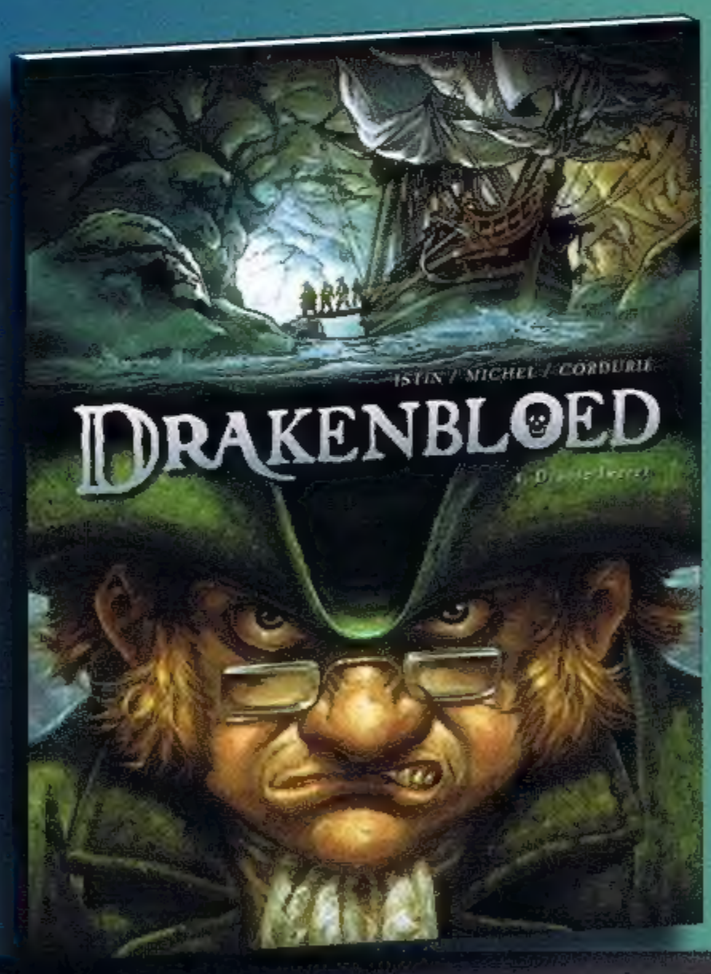

€ 14,95
hardcover

DRAKENBLOED 4 - DRUÏDE IWERET

Om zijn doel te bereiken moet kapitein Meriadec een eeuwen geleden gestorven druïde, Iweret, opnieuw tot leven kunnen wekken. Een levensgevaarlijk waagstuk dat slechts goed kan aflopen door de onverwachte tussenkomst van Meneer Puck, wiens afkomst wel eens heel anders zou kunnen zijn dan je denkt. In navolging van de populariteit van de eerste drie delen kon een vervolg niet uitblijven. Dit vierde deel van *Drakenbloed* vormt het begin van de tweede cyclus.

ADVERTENTIE

IN DE BOEKHANDEL & STRIPSPECIAALZAAK

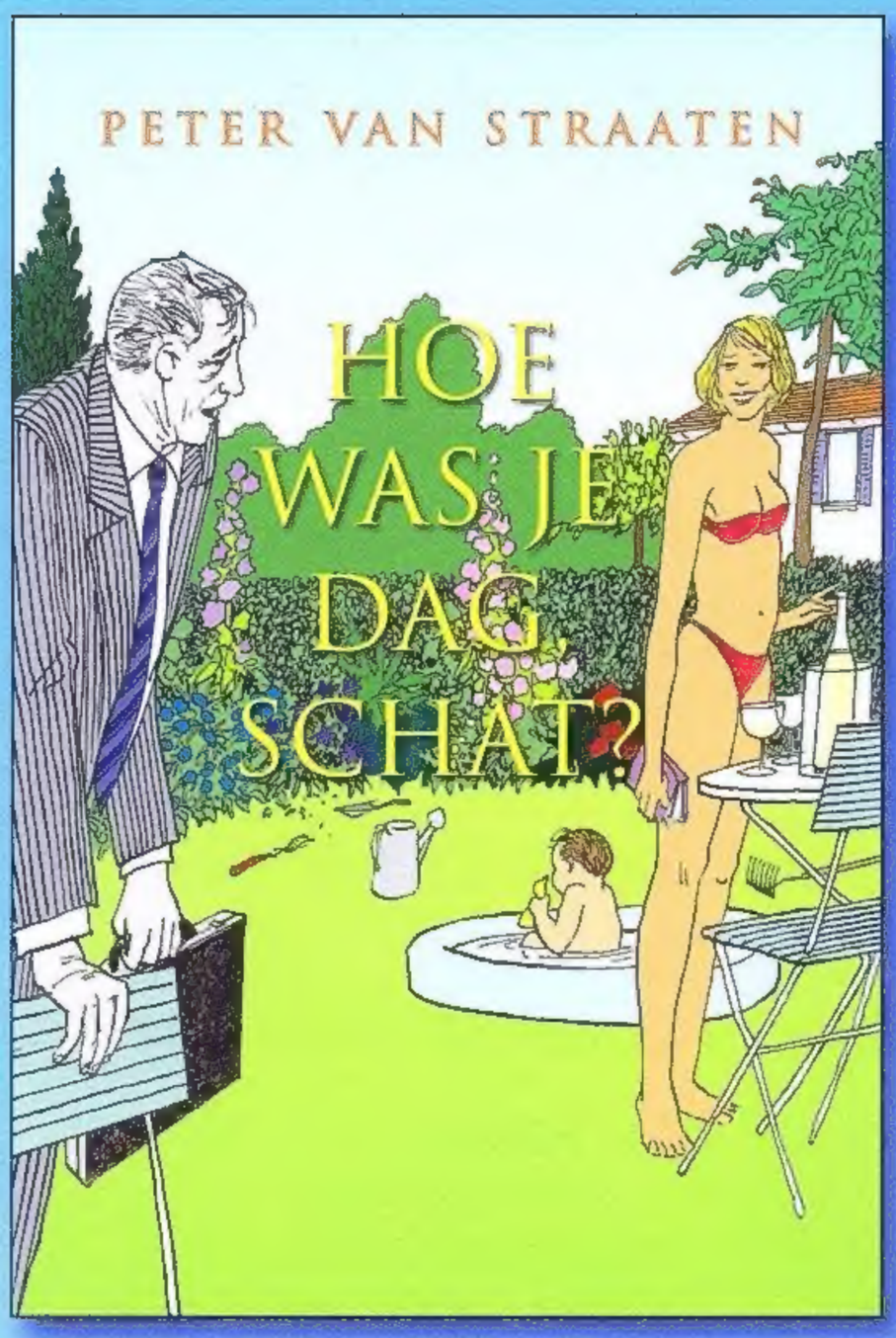

Peter van Straaten – **Hoe was je dag, schat?**
De beste kantoortekeningen gebundeld, €14,90

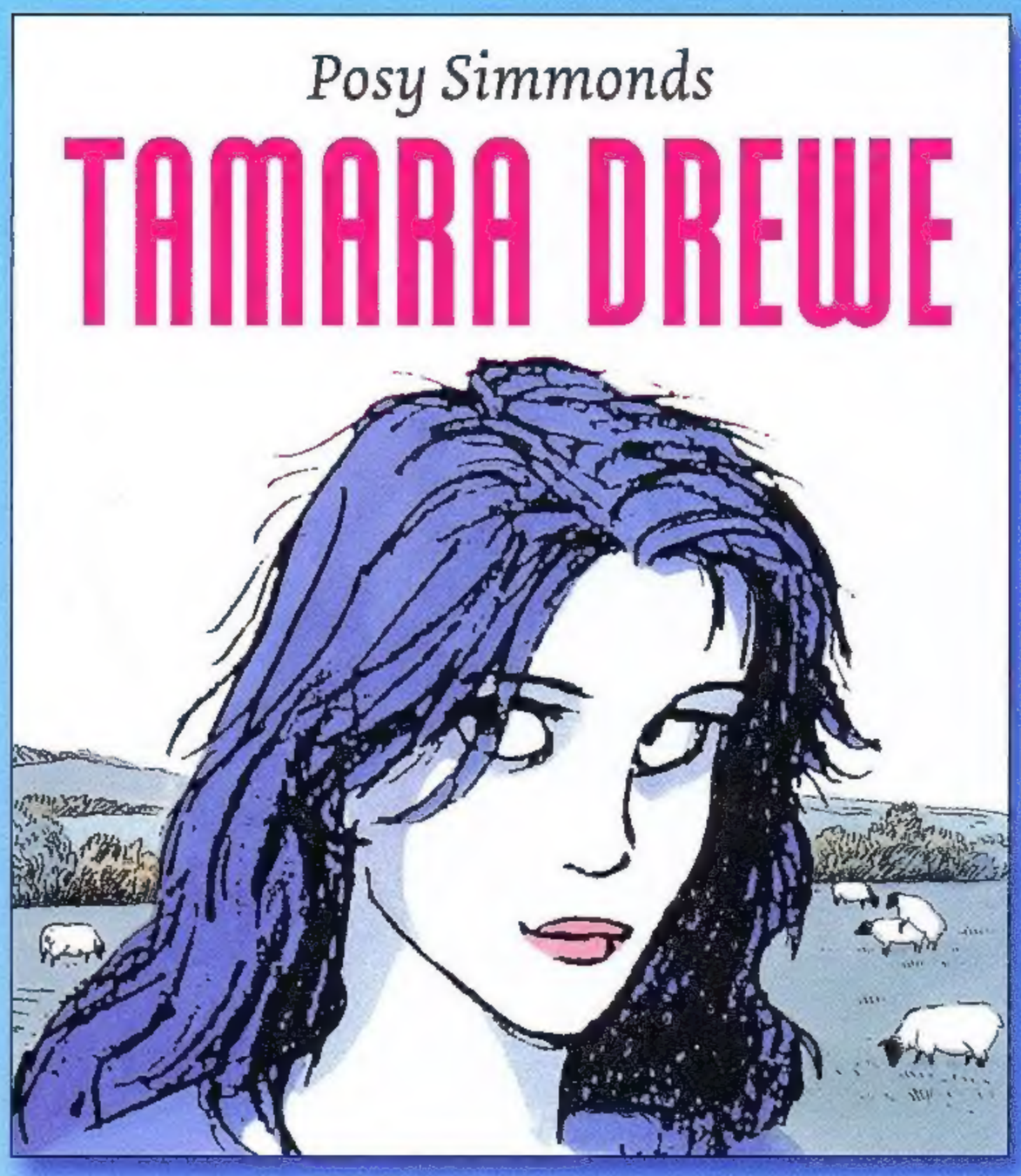

Posy Simmonds – **Tamara Drewe**
Nieuwe graphic novel van de auteur van *Gemma Bovery*
Verschijnt november 2009, €19,90

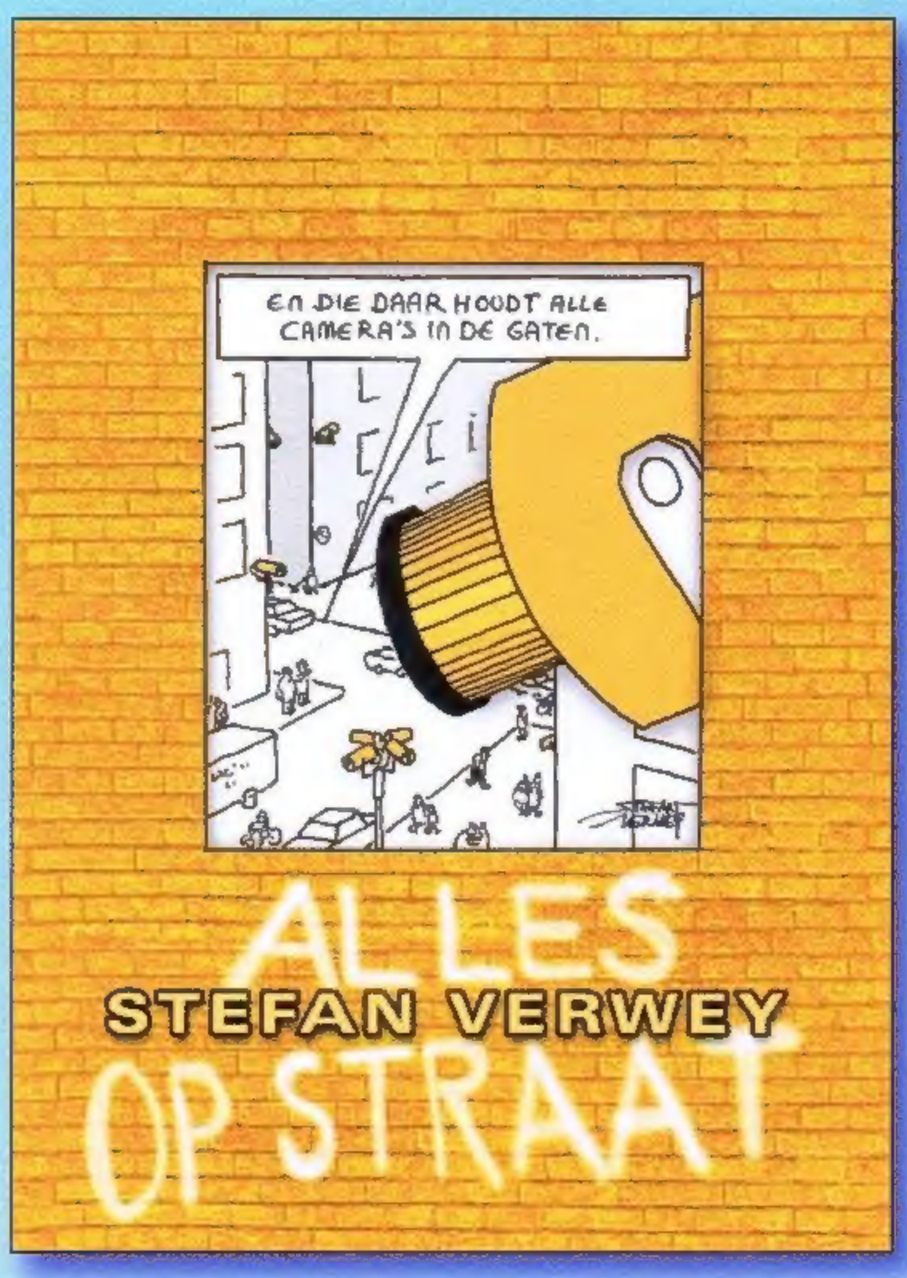

Stefan Verwey – **Alles op straat**
Zijn beste tekeningen over
hedendaagse knelpunten
Verschijnt oktober 2009, €12,50

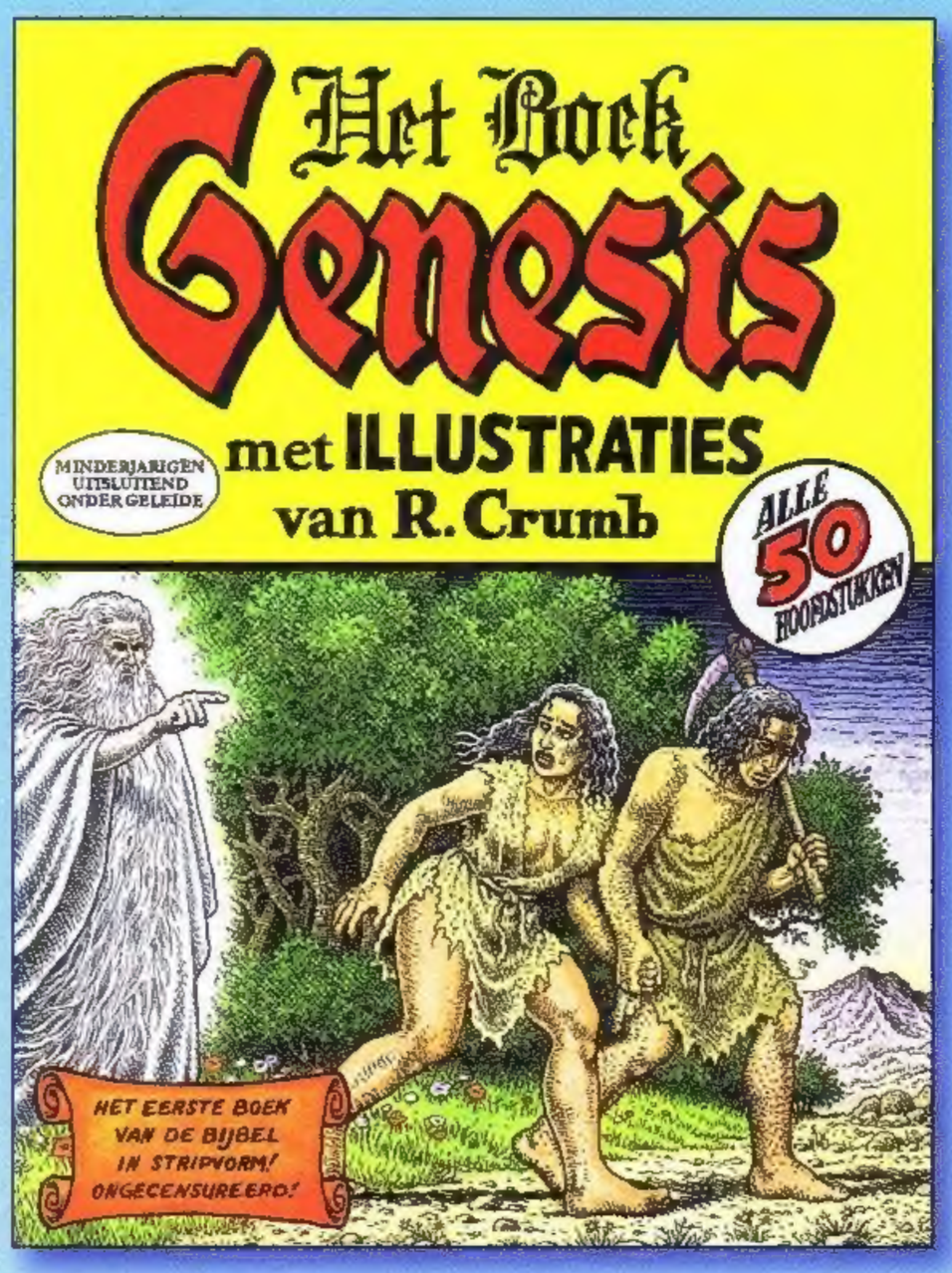
Het Boek Genesis
met ILLUSTRATIES van R. Crumb
MINDERJARIGEN UITSLUITEND ONDER GELEIDE
ALLE 50 HOOFDSTUKKEN
HET EERSTE BOEK VAN DE BIJBEL IN STRIPVORM! ONGECENSUREERD!

Robert Crumb – **Genesis**
Dé stripsensatie van dit jaar:
de Bijbel volgens undergroundtekenaar Crumb
Verschijnt oktober 2009, €19,90

WWW.DEHARMONIE.NL

→ REDACTIO

Zorgt het elektronisch boek, kortweg e-boek, voor een aardverschuiving in de stripwereld? Voorlopig is het aanbod e-strips minimaal. Alleen in Japan schijnen de nodige mangatitels in softwarevorm verkrijgbaar te zijn.

Maar veranderingen kunnen snel gaan. Bol.com en Sony startten kortgeleden een offensief om het e-boek in Nederland definitief in de markt te zetten. Bol.com levert op zijn website een grote hoeveelheid e-boeken en aantrekkelijk geprijsde e-readers van Sony, de handzame computer die nodig is om de software te lezen. E-strips of e-cartoonbundels behoren echter nog niet tot het aanbod.

Dat bleek ook tijdens de Buchmesse in Frankfurt vorig jaar. Irex, de Nederlandse producent van e-bookreader Iliad, stond er ook. Daar werd duidelijk dat e-books vooral handig zijn voor vakliteratuur. Voor romans en strips willen mensen nog graag een mooi verzorgd boek in handen hebben. Bovendien is vooral de hardware nog niet goedkoop. Bij strips speelt, in veel gevallen, bovendien mee dat de kleurenpagina's nog niet mooi en snel genoeg gepresenteerd kunnen worden. E-readers maken gebruik van 'digitale inkt' (elektronisch papier met kleine capsules olie die met stroom in positie worden gebracht). Vandaar dat de strips in Japan, voor een groot deel zwart/wit, eenvoudiger om te zetten zijn in een elektronische versie.

Maar wie weet: volgende maand is de Buchmesse 2009. Misschien worden daar al de eerste Europese e-comics gepresenteerd. Ziet u het al voor u: uw stripbibliotheek vervangen door een leesapparaat?

→ OMSLAG

Jean-Claude Mézières heeft waarschijnlijk meer losse tekeningen gemaakt dan strip-pagina's. De tekening op het omslag van dit nummer van *Stripschrift* is een uitsnede van het festivalaffiche voor BD de Lavel in 1997.
Wie meer van dit soort werk wil zien raden wij de Franstalige boeken *Les extras de Mézières* aan (2 delen), verschenen bij uitgeverij Dargaud.

ADVERTENTIE

Ook een keer iets schrijven over jouw specialisatie binnen de stripwereld?

Neem dan via
redactie@stripschrift.nl contact met ons op!

INHOUD

4 **ACTUA**

14 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

16 **JEAN-CLAUDE MÉZIÈRES**
Ger Apeldoorn

24 **HEMELBEWONERS**
Pierre Christin & Jean-Claude Mézières

26 **BITS & PIECES**
Ben Bits

27 **DE 42e JAARGANG**

32 **FERRY**
Geert de Weyer

36 **15 JAAR ZONE 5300**
Teus de Kruijf

38 **GILLES CHAILLET**
Paul Verstappen

44 **DE BOVENTOON**

51 **HEINZ SERVICE SPREAD**

Stripprijs naar minister Plasterk

Het Stripschap maakte de prijswinnaars bekend van de P. Hans Frankfurtherprijs en de Bulletje en Boonestaak Schaal. De eerste onderscheiding, bestemd voor één of meerdere personen die zich het afgelopen jaar op bijzondere wijze hebben ingezet voor het medium strip, gaat naar minister Ronald Plasterk, Hanco Kolk en Jean-Marc van Tol. De laatste twee ontvangen de prijs vanwege hun inzet om de strip een groter bereik te geven. Zij deden dit door naar de minister te stappen en hem een plan voor te leggen dat ondermeer een opleiding voor striptekenen bij een kunstinstelling, het creëren van subsidie voor stripmakers en waardering voor stripmakers in de vorm van een stripprijs met een aanzienlijk geldbedrag bevatte. Met het inmiddels bekende succes. Dit najaar start er een opleiding in Zwolle, subsidiemogelijkheden zijn in gang gezet en dit voorjaar maakte Plasterk bekend een jaarlijkse Marten Toonderprijs ter beschikking te stellen waaraan een geldbedrag van €25.000 is gekoppeld. Omdat ook de minister zelf een belangrijke bedrage heeft geleverd aan het realiseren van deze plannen – al was het alleen maar door ermee in te stemmen – heeft de commissie van de Stripschapprijzen besloten ook hèm de prijs toe te kennen. Het Stripschap meent dat Plasterk daarmee iets gedaan heeft wat zijn voorgangers hebben nagelaten: inzien dat de strip een volwaardige en unieke kunstuiting is. De prijs wordt aan het driemanschap overhandigd op 26 september tijdens De Stripdagen in Houten.

FOTO JIM VAN DER WEELE

De Bulletje en Boonestaak Schaal, voor hen die aan de wieg hebben gestaan van het Nederlandse beeldverhaal, gaat dit jaar naar *Donald Duck*-tekenaar Ed van Schuijlenburg (1946). Van Schuijlenburg begon zijn tekencarrière bij de Toonder Studio's waar hij in 1969 zijn vaste aanstelling voor een freelance-bestaan verruilde. Tijdens zijn loopbaan werkte hij aan de tekenfilm *Asterix en Cleopatra*, tekende hij *Pepspotters* voor het weekblad *Pep* en maakte hij stripverhalen van *The Jetsons* (voor de boekuitgaven van *The Flintstones*), *Hiawatha*, *De grote boze wolf*, *Japie Krekel* en *Broer Konijn* voor het weekblad *Donald Duck*. In 1980 werd Van Schuijlenburg art director Disney, als opvolger van Daan Jippes die naar Amerika vertrok. In die periode leverde hij vele bijdragen aan ondermeer *Bobo* en allerlei Disney-tijdschriften, maar stak hij ook veel werk in het begeleiden van andere talentvolle Nederlandse tekenaars onder wie Michel Nadorp en Bas Heymans. In 2006 zette Van Schuijlenburg een punt achter zijn carrière en vestigde hij zich in het Groningse Haren. Ook Van Schuijlenburg ontvangt zijn prijs op 26 september. TdK

Na zijn pensioenering is Ed van Schuijlenburg eens lekker achter de geraniums gaan zitten

→ SUVAAL

IK HEB HET NIET ZO OP RUIMTEVAART- EN SF-STRIPS
HET LIJKT VAAK NET OF DE AUTEURS MAAR WAT VERZINNEN
HOE ABSURDER, HOE BETER...
DAT VIND IK NU JUIST HET LEUKE ERAAN...

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

STRIPSCHRIFT OP DE STRIPDAGEN 2009

Ook dit jaar zal de redactie van *Stripschrift* op De Stripdagen voltallig acte de présence geven. Samen met onze uitgever Stripstift bemannen wij op zaterdag 26 en zondag 27 september een mooie stand en hebben ook nog eens veel speciale gasten uitgenodigd. Op deze pagina geven we een overzicht van alle aanwezige auteurs en *goodies*. Wanneer de auteurs precies komen is nu nog niet in alle gevallen bekend, maar als we meer info hebben geven we dat meteen via de website *www.destripdagen.nl* door. We hopen veel van onze lezers te mogen verwelkomen!

MARTIN LODEWIJK EN WILLEM VLEESCHOUWER

Beide auteurs komen op zondag gebroederlijk een half uurtje *Olga Lawina* signeren. Hou ze in de gaten!

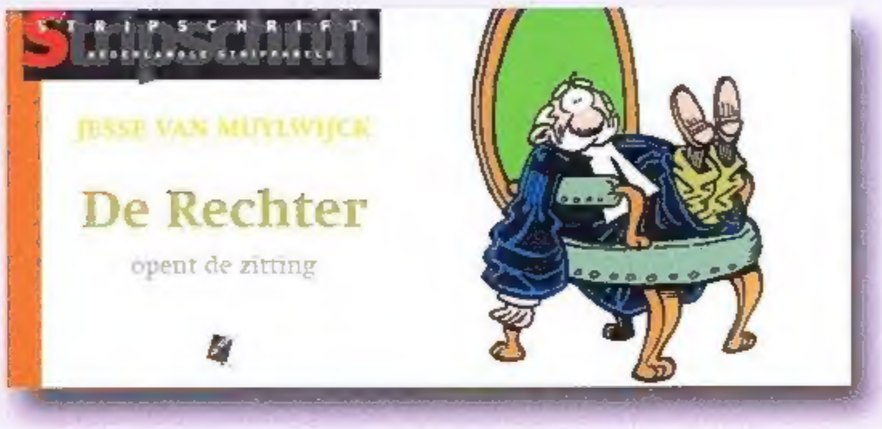

JESSE VAN MUYLWIJCK

Diverse niet eerder in boekvorm verschenen afleveringen van *De Rechter* zijn netjes gebundeld in een gloedjenieuwe stripparel. Jesse heeft een eigen stand, maar wie weet wipt hij ook bij ons nog even langs.

PETER DE WIT

Als we hem aan zien komen lopen worden we al vrolijk! Uiteraard gaat hij bij ons in ieder geval *Vader & Dochter* signeren.

WILLY LOHMANN

Wat is een *Stripschrift*-stand zonder hem? Hij is beide dagen aanwezig en *Kraaienhove 33* is dan net vers van de persen gerold.

MARS GREMMEN

Komt fotograferen voor *Stripschrift*, maar zet vast ook wel een handtekeningetje in *De redactie* voor wie 'meneer' tegen hem zegt.

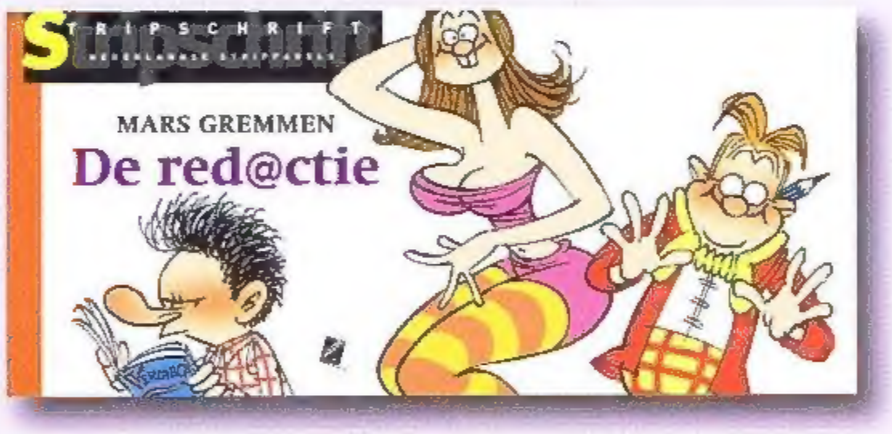

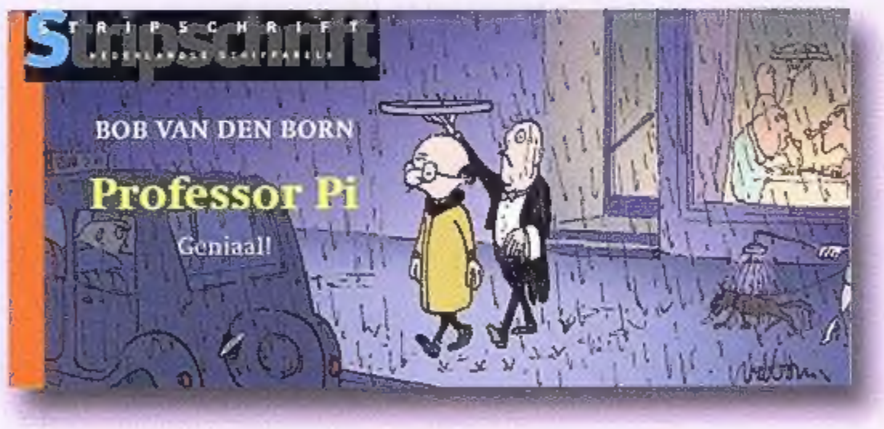

BOB VAN DEN BORN

Op zaterdag is deze maestro van de partij en signeert *Professor Pi* . Jip-pie!

CHRIS CRACK

De voorloper van *Appie Happie* is eindelijk voor iedereen te bewonderen! Dik Bruynesteyn is op vakantie, dus kan er helaas zelf niet bij zijn.

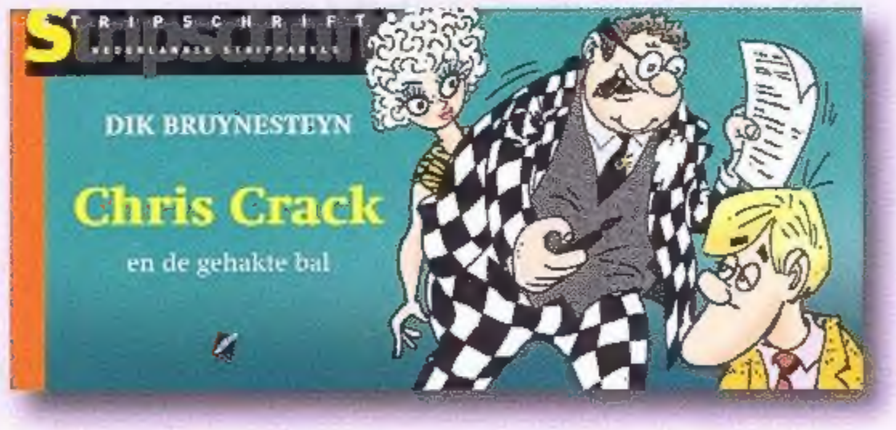

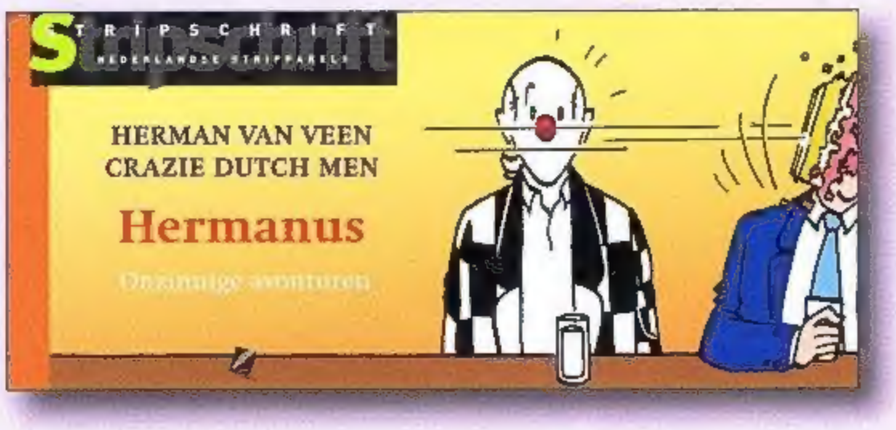

JAN BART DIEPERINK

Misschien zet hij zijn rode neus wel op. Maar op zondag is hij sowieso aanwezig om *Hermanus* van een mooie tekening te voorzien.

RENÉ GOSCINNY

Nee, natuurlijk komt hij niet signeren! Maar we hebben wel zijn langverwachte biografie ruim op voorraad.

FERRY

De nieuwe tekenaar van *Alex* is het hele weekend onze gast en stelt geen enkele koper teleur.

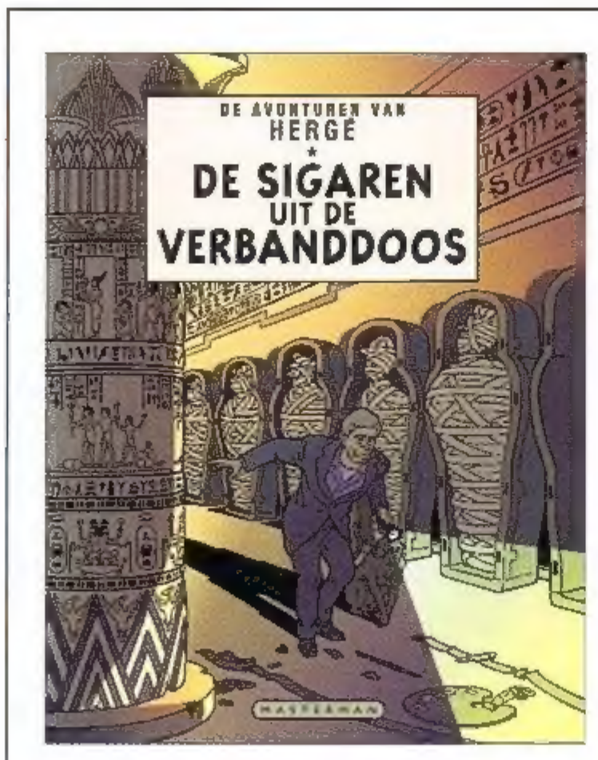

VEERKAMP-PRENT

Als er eind september nog jubileumprenten van Joost Veerkamp over zijn, dan hebben we ze zeker bij ons. Genummerd en gesigneerd.

LARGO WINCH

Deze maand verscheen de dvd van de *Largo Winch*-film. En die zetten we in het zonnetje op onze stand.

DE GULDEN GAPER

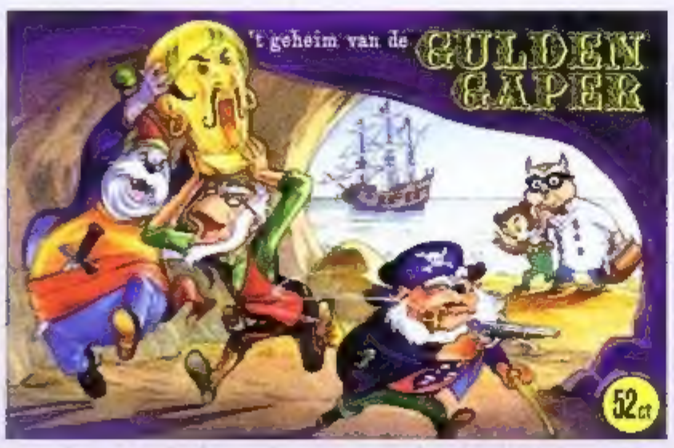

Het Nederlands Drogisterij Museum herdrukte *'t Geheim van de Gulden Gaper*, een Toonder Studio's-strip uit 1961. Tekst: Lo Hartog van Banda. Potlood: Ben van 't Klooster en Dick Matena. Inkt: Ben van Voorn en Richard Klokkers. Omslag: Ben van 't Klooster en Richard Klokkers (kleur). Tijdens De Stripdagen alleen te koop bij *Stripschrift*. Waar anders?

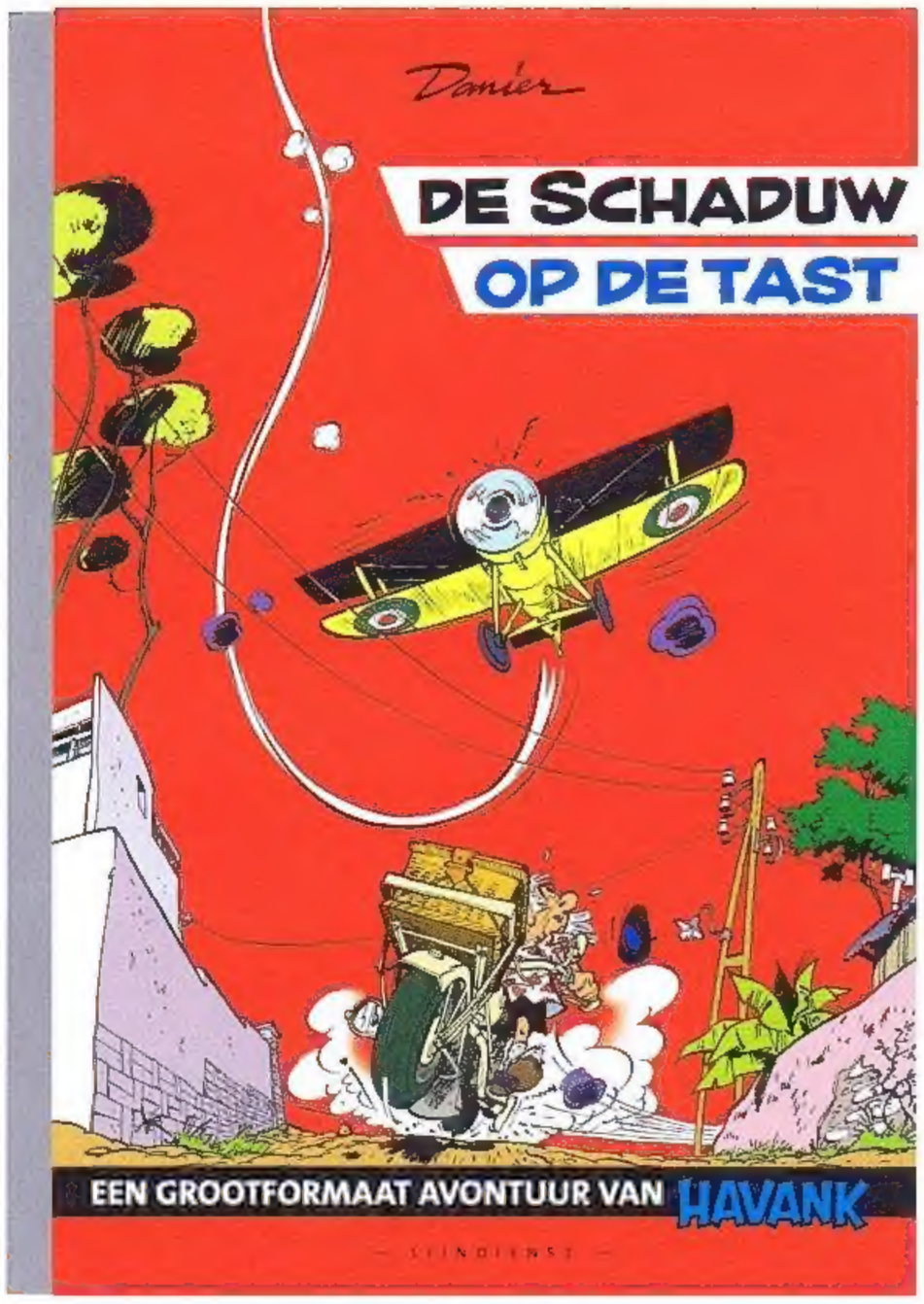

Jippes-de-luxe

Liefhebbers van Daan Jippes mogen zich verheugen. De 64-jarige tekenaar heeft besloten een derde album van zijn serie *Havank* te maken. Binnenkort gaat hij naar Bretagne voor research, aangezien het nieuwe avontuur (waarvoor hij vooralsnog geen titel heeft) zich daar af zal spelen. De tekst van het verhaal neemt Jippes net als in het tweede verhaal voor eigen rekening, hoewel hij van plan is 'het incident met de reuzespin' uit één van de boeken van Havank te gebruiken.
Eind september verschijnt tevens een ultieme luxe uitvoering van het tweede avontuur van de kleine vooroorlogse speurder, *De Schaduw op de tast*. Dit verhaal, dat eerder werd voorgepubliceerd in *Eppo*, wordt door Studio Lijnlust uitgegeven in een genummerde oplage van 200 exemplaren. Het zal alle schetsen, die Jippes voor zijn verhaal maakte, bevatten op ware grootte. Daar Jippes iedere keer zes plaatjes op één A4'tje schetst en iedere pagina twaalf plaatjes bevat, is het boek dus twee keer zo groot als een normaal album. Na alle schetsen krijgen we dan ook nog een keer het hele verhaal geïnkt en in kleur, maar dan ook twee keer zo groot en omgemonteerd van twaalf naar zes plaatjes per pagina. Om die montage te kunnen doen, heeft Jippes vier nieuwe plaatjes moeten tekenen. Verder zijn er een verantwoording van Daan Jippes zelf en een ruim geïllustreerde 'making of'. Het boek is gekartonneerd, telt 156 pagina's en wordt gedrukt op 170 grams mat papier. Omdat het in eigen beheer wordt uitgegeven is de prijs voor dit boek vrij laag, namelijk €110. Wie meer geld wil uitgeven koopt voor €190 een exemplaar met één van de A4-schetsvellen. Dat is natuurlijk een hoop geld voor een boek dat de ware stripliefhebber reeds enige tijd heeft kunnen lezen. Maar laten we eerlijk zijn: wie zegt dat hij een boek van Daan Jippes koopt voor het verhaal, is net zo geloofwaardig als de man die zegt dat hij *Playboy* koopt voor de interviews. De swingend uitgevoerde retro-stijl van Danier is de *raison d'être* van deze reeks en in deze luxe uitvoering kun je ieder lijntje en iedere intuïtieve gedachtesprong van Jippes van dichtbij bestuderen. Het eerste exemplaar wordt zaterdag 26 september uitgereikt aan schrijver Tomas Ross. Fans en liefhebbers kunnen het boek inkijken en kopen tijdens De Stripdagen in Houten. GA

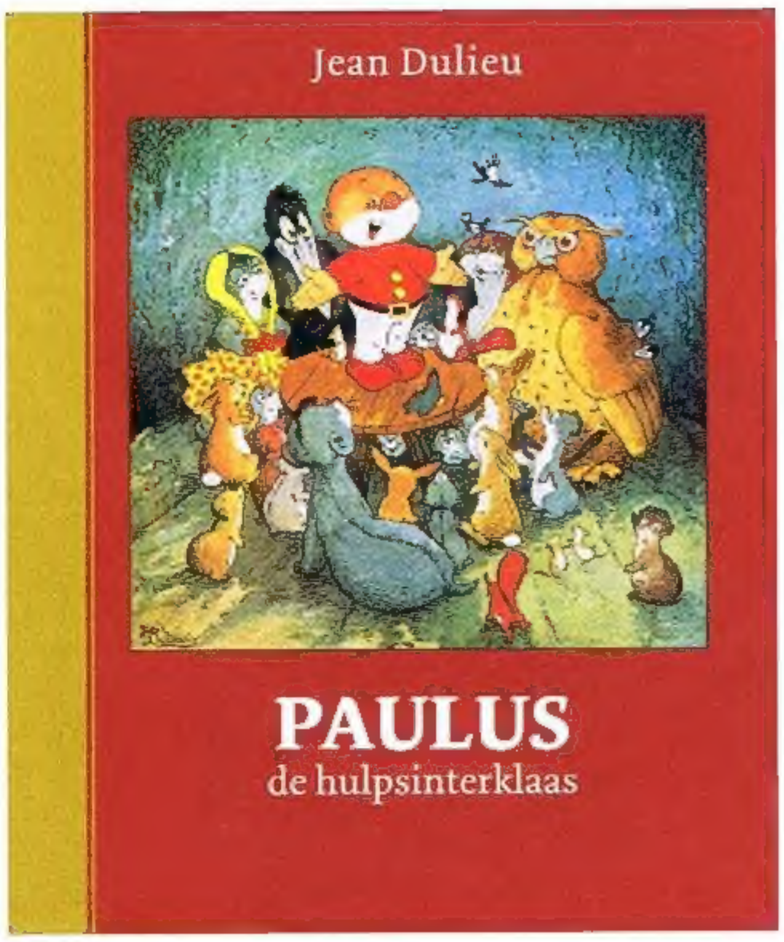

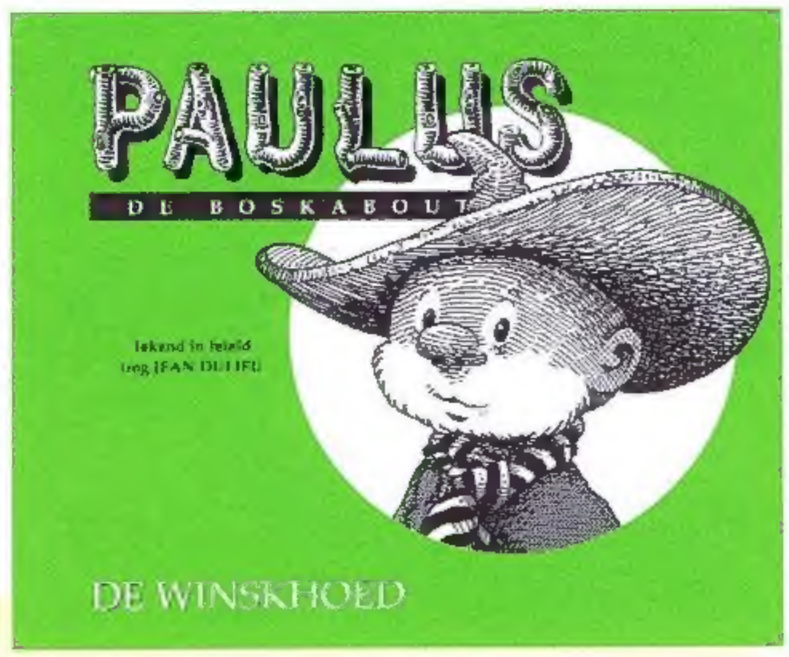

Paulus-primeur

Uitgeverij De Meulder komt dit jaar met een primeur op De Stripdagen. Na 22 delen in de bekende rode oblongreeks werd het tijd voor een nieuwe serie. In Houten presenteert de uitgever de reeks *Gouden Klassiekers van Paulus de boskabouter*, waarin de mooiste verhalen van Jean Dulieu worden ondergebracht inclusief zijn fraaie aquarellen. Het eerste deel is een geheel herziene versie van het boek *Paulus de hulpsinterklaas* dat al 17 jaar uit de handel is. De *Gouden Klassiekers* volgen qua inhoud en uitvoering de lijn van de eerste druk uit de jaren zestig. Voor de nieuwe *Paulus en de Hulpsinterklaas* werd uitgegaan van de originele pentekeningen van de kunstenaar. Jaarlijks zullen er twee titels in deze reeks bijkomen, waarmee de reeks in 2012 zal zijn voltooid.

Eerder dit jaar kwam De Meulder met een ander unicum, *De winskhoed*, een vertaling van het boek *Het hoedenfeest* in de drie Terschellinger dialecten: de hoofdtekst is in het Aasters en de twee wijze vogels snavelen Westers (Salomo) en Meslânzers (Oehoeboeroe). Het idee voor een vertaling in het Terschellings lag nogal voor de hand. Het was immers dit Waddeneiland waar Paulus 'opgroeide' in de ruim zeven jaar dat auteur Jean Dulieu er woonde en werkte. Om het onderscheid met de oorspronkelijke rode *Paulus*-reeks duidelijk te maken werd gekozen voor een groen omslag, met het silhouet van de vuurtoren de Brandaris op de rug. Tevens werd het boek uitgebreid met artikelen over de geschiedenis van de drie dialecten en over de relatie van Jean Dulieu met het eiland. Interessant zijn tenslotte de schetsen en pentekeningen die Dulieu rond 1950 op Terschelling maakte en die nu voor het eerst worden gepubliceerd. Voor zowel *Paulus en de hulpsinterklaas* als *De winskhoed* geldt een prijs van €14,90.

Wie na al deze klazen, hoeden en winsken nog niet genoeg heeft van de boskabouter raden we aan om tijdens De Stripdagen een hapje te gaan eten in het Jean Dulieu Restaurant in Expo Houten, waar een speciale *Paulus*-placemat wordt verstrekt. Dat wordt smullen! AvO

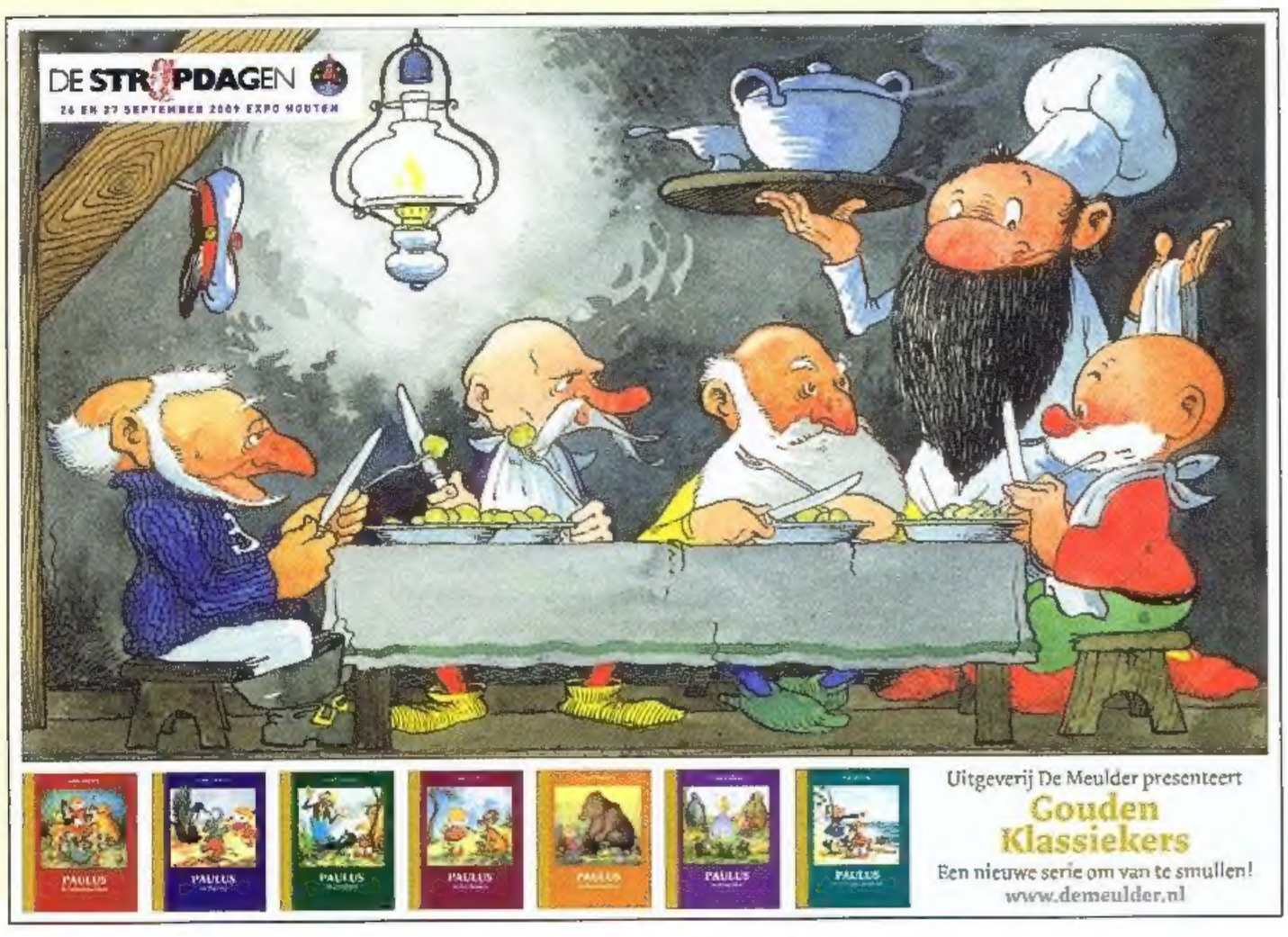

Bio Goscinny

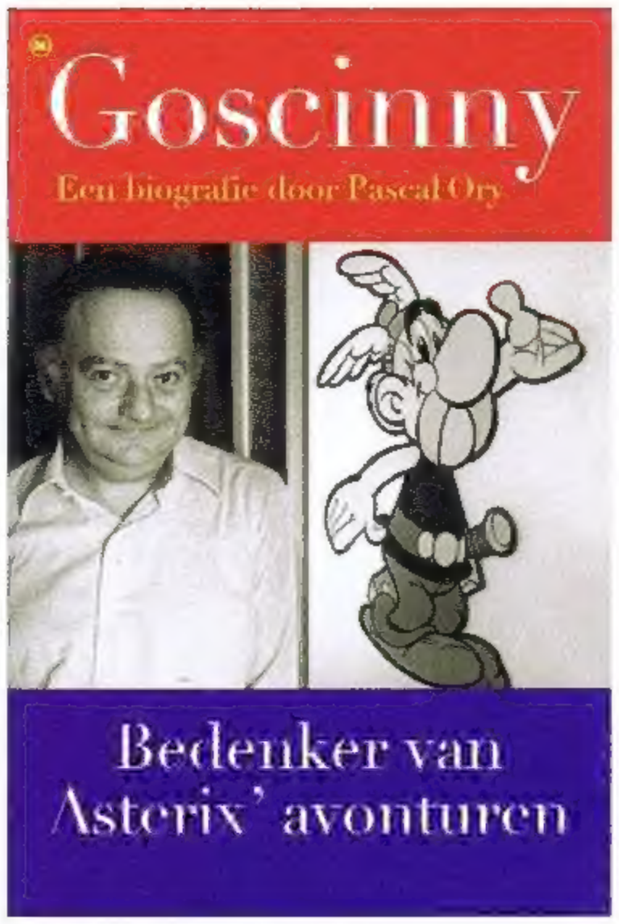

Deze maand verschijnt de Nederlandse vertaling van *Goscinny*, een biografie over René Goscinny (Parijs, 1926-1977), samen met Albert Uderzo de bedenker van onder meer de avonturen van *Asterix*. Het boek verschijnt ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van deze strip. *Asterix* werd op 29 oktober 1959 voor het eerst in het Franse stripblad *Pilote* gepubliceerd. Het eerste album kwam uit in 1961, in een oplage van 6000 exemplaren, waarna de strip een groot internationaal succes werd.

Goscinny wordt uitgegeven door The House of Books, in samenwerking met het Joods Cultuurfestival van de Provincie Antwerpen en Strip Turnhout. De autobiografie is geschreven door Pascal Ory.

In een interview in het door de Belgische overheid gesubsidieerde gratis stripinformatieblad *Stripgids* vertelt de enige dochter van de stripmaker, Anne Goscinny, dat de exploitatierechten van *Asterix* zijn verkocht aan uitgeverij Hachette, die de serie met een nieuwe ploeg wil voortzetten. Ook de rechten van Goscinny's *De kleine Nicolaas* zijn aan de uitgeverij verkocht.

De herlancering van *Asterix* is enige tijd onmogelijk geweest door een rechtszaak tussen tekenaar Albert Uderzo en zijn dochter Sylvie. Anne Goscinny is volgens *Stripgids* blij dat de herstart nu door kan gaan: 'Uderzo en ik vonden dat *Asterix* van 1959 tot 1976 al een eerste leven had. Daarna, na de dood van mijn vader, ontstond door de verhalen die Albert alleen heeft gemaakt een tweede leven. Waarom zou de strip dan geen derde leven mogen hebben?' DR

Fokke & Sukke op iPhone en iPod Touch

Sinds 18 augustus biedt een gratis te downloaden programmaatje – een zogenoemde *app* – dagelijks de nieuwe *Fokke & Sukke*-cartoon èn een archief van de laatste twee weken voor iPhones en de iPod Touch. De cartoons kunnen ook worden doorgestuurd naar anderen. Met hun nieuwe initiatief veroverden de makers van *Fokke & Sukke* – Jean-Marc van Tol, Bastiaan Geleijnse en John Reid – onmiddellijk met stip de tweede plaats in de categorie Free Apps van de iTunes Store.

Fokke & Sukke is de populairste strip van Nederland. Elke dag worden de cartoons via de dagbladen *NRC Handelsblad* en *NRC Next*, via het televisieprogramma *De wereld draait door* en andere publicaties door meer dan een miljoen mensen gevolgd. Op 1 september stonden de twee blote vogels 10 jaar in *NRC Handelsblad*. Dat werd gevierd met een speciale editie van die krant.

Het programmaatje wordt uitgebracht door uitgeverij Catullus. DR

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 20 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 15 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

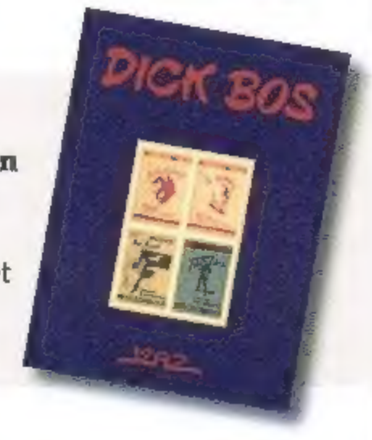

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

De werken van Robert E. Howard

Hij loopt al jaren mee in het stripwereldje, organiseert mede de Stripbeurs Breda, maar van uitgeven was het nog nooit gekomen. Amin Gemei, de man achter de nieuwe uitgeverij Dark Dragon Books presenteert vanaf september zijn eerste boekuitgaven. Het gaat om strips getekend door Gary Nord en geschreven door Kurt Busiek van *Conan de barbaar*.

Het idee zat al wat langer zijn hoofd maar er diende eerst een goed businessplan aan vooraf te gaan om de vertaal- en uitgeefrechten van het Amerikaanse Dark Horse Comics te verkrijgen. Gemei is al van jongs af aan een fan van de verhalen van Robert E. Howard en vond het tijd voor een herlancering; eerder verscheen *Conan* in album-, pocket- en comicreeksen bij Oberon. 'Het plan viel in goede aarde bij de Amerikanen,' aldus Gemei, 'vooral het feit dat ik veelvuldig de media opzoek, sprak ze aan maar natuurlijk ook een goed financieel plan. Ze geven me daarbij ook veel ruimte om promotionele acties te organiseren en ook dat werkt de bekendheid van de reeks in de hand. Ik zoek het ook in de doelgroepen rondom de stripwereld zoals games en films.

Een andere Robert E. Howard-reeks is *Red Sonja*. Ook daarvan zal begin 2010 als deel vier, vijf en zes in dezelfde Robert E. Howard Collectie een drietal delen gaan verschijnen. Later is er dan nog ruimte voor verhalen over de jonge jaren van Conan die verschenen onder de subtitel *Born on the Battlefield*.

Niet helemaal toevallig en prettig voor de aandacht is het feit dat er in

Nederland na 30 jaar Spidermanloos

Eind dit jaar stopt Z-Press Junior Media de uitgaven van de Amerikaanse comichelden *Spider-Man* en *X-Men*. De overeenkomst met licentiehouder Panini om de strips in het Nederlands te vertalen is per 1 januari 2010 opgezegd. Volgens uitgever Robert van Ginhoven liggen daaraan twee redenen ten grondslag. Enerzijds is dat de chaos bij het Amerikaanse Marvel Comics die teveel series en spin-offs uitgeeft. 'Soms gebeurt er iets in een nevenserie, die we niet vertaald uitbrengen, wat wel van belang is; daar moet je dan redactioneel weer een oplossing voor verzinnen', zegt Van Ginhoven. Anderzijds is er de krimpende markt. 'Er is te weinig belangstelling en er moet geld bij; het is niet haalbaar om door te gaan', aldus Van Ginhoven. 'We merken dat veel lezers gewoon de Engelstalige versies kopen en lezen, dit in tegenstelling tot Duitsland en Frankrijk waar veel liefhebbers de strips alleen in hun eigen taal willen lezen. We maken de lopende verhaallijnen wel af en zullen daarvoor mogelijk nog wat moeten bundelen. Ook de distributie levert meer en meer problemen op... een extra reden om er en punt achter te zetten.' Ook de publicatie van *Spider-Man Magazine* wordt gestaakt.

Dat betekent dus dat er in 2010 – voor het eerst in dertig jaar! – geen langlopende Amerikaanse comicserie meer in het Nederlandse taalgebied zal worden gepubliceerd. Alleen een enkele uitgever (De Vliegende Hollander, Dark Dragon Books) waagt zich dan nog aan het Amerikaanse stripheldenfront. TdK

→ FLITSEN

Het Franse satirische weekblad *Fluide Glacial* heeft zijn 400e nummer uitgebracht. Dat moest gevierd worden! Het blad verscheen op ultragroot formaat, volgens eigen zeggen het (letterlijk) grootste Franse tijdschrift dat ooit is verschenen. ➲ Peter van Dongen heeft de afgelopen paar jaar voor de boekenbijlage van *NRC Handelsblad* een vijftigtal schrijversportretten gemaakt. Ze zijn nu te zien op zijn site *www.petervandongen.nl* en te koop voor €27,50 (toegestuurd als kleurenafdruk op A4-formaat) ➲ Nate Powel heeft een Eisner Award gewonnen voor beste nieuwe grafische roman. Het betreft zijn boek *Swallow me whole* over twee jonge adolescenten die naast de gebruikelijke problemen van het volwassen worden ook worstelen met schizofrenie en hallucinaties. De uitgave van Top Shelf Productions verschijnt later dit jaar in Nederlandse vertaling bij Sherpa, onder de titel *Verzwelg me!* ➲ Bert van der Meij heeft in eigen beheer een Kattuks Kwartet uitgebracht. Het kwartetspel met typisch Katwijkse onderwerpen is te koop bij de Katwijkse VVV, het Katwijks Museum en vrijwel alle Katwijkse boekhandels. ➲ De Harmonie komt dit najaar behalve met *Genesis* van Robert Crumb met nieuwe boeken van Stefan Verwey *(Alles op straat)*, Peter van Straaten *(Hoe was je dag, schat?)*, Hanco Kolk (*Meccano – De eenzame planeet*; een bundeling van de eerste drie *Meccano*'s op hetzelfde formaat als *De ruwe gids*), Peter de Wit *(Sigmund 18)*, Posy Simmonds *(Tamara Drewe)*, Zak *(Zei ik bankroet?)* en Kamagurka *(Wat een jaartje! – 2009)*. ➲ Uitgeverij Atlas heeft voor de zoveelste keer *Fagin de Jood* van Will Eisner aangekondigd. Het boek staat nu gepland voor december van dit jaar. Eerst zien, dan geloven! Inmiddels is wel het tweede deel van *Berlijn (Rook)* van Jason Lutes verschenen, evenals een verstripping van de Russische roman *De meester en Margarita* van Michail Boelgakov. Makers zijn Andrzej Klimowski en Danusia Schejbal. Atlas kondigt tevens nieuwe delen aan alsook goedkoper geprijsde herdrukken van *De kleine Nicolaas* van René Goscinny en Jean-Jacques Sempé. Van de beroemde jeugdreeks (vijftig jaar oud) is overigens in Frankrijk een film gemaakt die eind september in roulatie gaat. ➲ De Nederlandse stripliefhebber mag terecht jaloers zijn op het stripklimaat in Frankrijk. Toch is er ook wel plaats voor opluchting. Het stripblad *Casemate* inventariseerde de op stapel staande uitgaven in de maanden augustus en september van dit jaar en kwam tot maar liefst 469 albums! En dan te bedenken dat er in Nederland al zoveel uitkomt de laatste tijd. ➲ Dargaud bracht weer een liefhebbersnummer uit van het fameuze stripblad *Pilote*. Ditmaal staat de special met bijdragen van oudere en hedendaagse tekenaars in het teken van '40 jaar erotiek'. ➲ Bij de regionale dagbladen *BN/De Stem* en *PZC* kon gespaard worden voor een aantal filmstrips van Walt Disney, zoals *Assepoester, Peter Pan, Pinokkio, De leeuwenkoning* en *De kleine zeemeermin* en *Cars*. Net als de eerdere spaaractie rond *Donald Duck*-albums zijn deze filmstrips verschenen in het miniformaat A5, en is er een verzamelband beschikbaar. ➲ De herhalingen van de *Bommel*-hoorspelen bij

2010 en 2011 rolprenten van beide helden in de bioscopen gaan draaien.
Gemei heeft het volste vertrouwen in zijn uitgaven. De reeks heeft in Amerika al diverse prijzen gewonnen, waaronder de Will Eisner Industry Comics Award en de Eagle Award voor beste nieuwe comic. Daarbij komt dat Gemei de boeken verzorgd wil uitgeven met de nodige extra's en dat tegen een betaalbare prijs. Gemei: 'Ieder boek telt 64 pagina's en bevat ook artwork zoals pin-ups, schetsen en illustraties. Bij deel 1 zit ook nog eens een extra losse prent.'
Ook het inmiddels vaker toegepaste verkoopmodel van verzamelboxen voor een aantal delen uit de reeks past Gemei toe. 'Goed om te vermelden is ook dat het om nog niet eerder in het Nederlands vertaalde verhalen gaat. Als dit aanslaat is er nog veel meer moois te verwachten; denk aan *Solomon Kane* of *Kull de Atlantier*.' TdK

→ LEZEN

IN DEZE RUBRIEK KOPPELEN WE EEN STRIP UIT HEDEN OF VERLEDEN AAN DE REALITEIT VAN NU

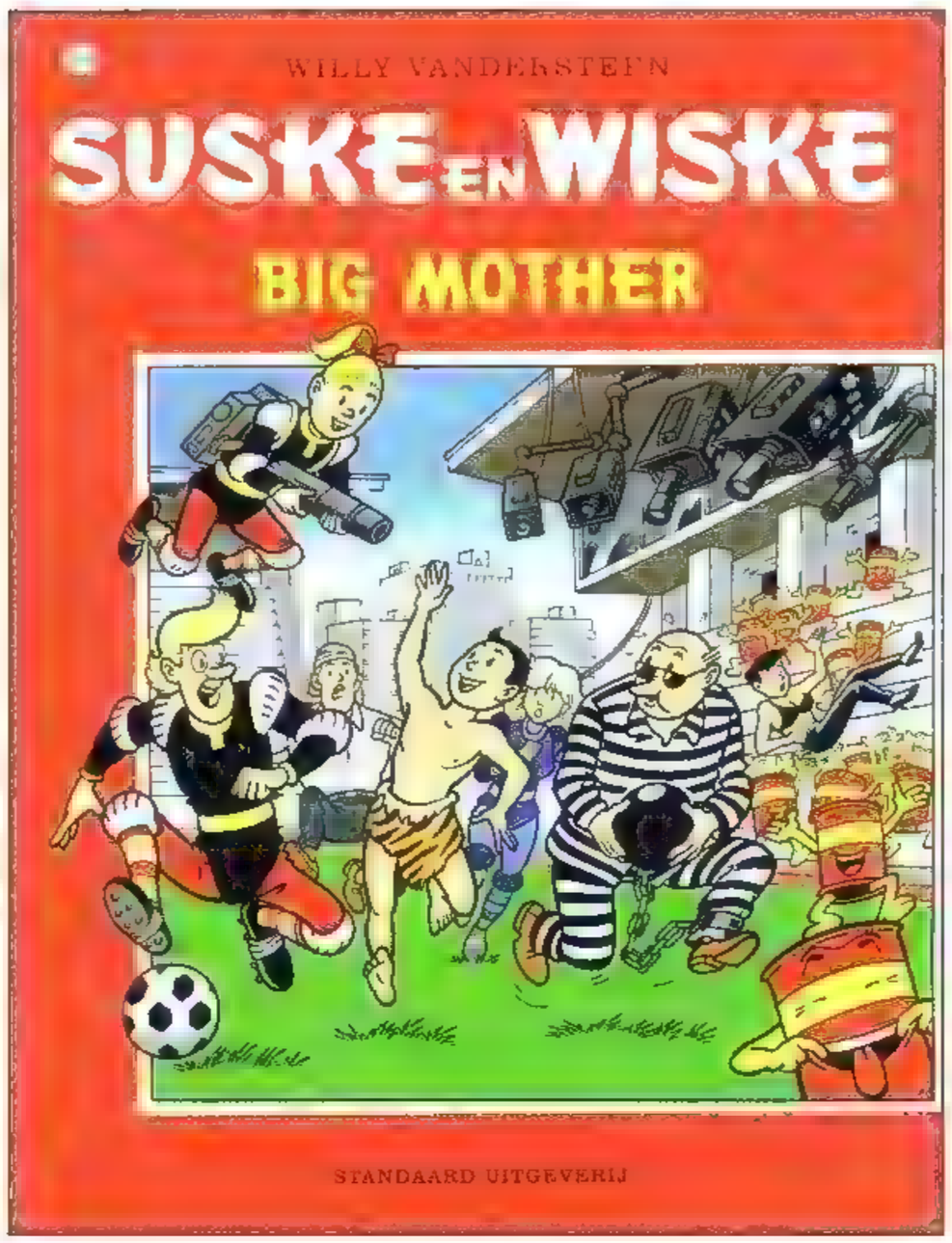

Woensdag 16 september was het exact tien jaar geleden dat het tv-programma *Big Brother* van start ging. Sindsdien is televisie nooit meer hetzelfde geweest. Realitytv deed zijn intrede en tot op de dag van vandaag willen heel veel mensen beroemd worden, waarin dat doet er niet meer toe. Goede reden om *Suske en Wiske 271: Big Mother* (2001) maar eens tevoorschijn te halen, waarin Tante Sidonia nadat haar huisje in de modder is weggezakt samen met Suske, Wiske en Lambik meedoet met *Big Mother*, 'de televisiesensatie van het jaar'. PB/AvO

Automatisering in stripvorm

Een strip gebruiken om economiestudenten van de Universiteit van Tilburg uit te leggen wat het fenomeen *outsourcing* inhoudt. Dat was het idee van hoogleraar Erik Beulen achter de collegebundel-in-stripvorm *Surviving Outsourcing* (Van Haren, ISBN 978-90-8753-225-3, 132 pagina's, sk, kleur, €22,50). Beulen is gespecialiseerd in onderzoek naar het uitbesteden (*outsourcen*) van ict-taken naar gespecialiseerde partijen (vaak in lagelonenlanden). Een onderwerp waar zijn studenten alleen warm voor liepen wanneer hij zijn betoog tijdens colleges ondersteunde met illustratiemateriaal. Dat bracht hem op het idee om zijn verhaal in stripvorm uit te werken.
Aan de hand van dit scenario maakte Olivier Heiligers er namens Studio Noord een 125 pagina's tellende strip bij (uitgever Van Haren werkte al eerder samen met deze studio, waarvan Johan van Zanten (Swah) de spil is). Voorpublicatie ervan in het Nederlands vond plaats in het vakblad *Automatisering Gids*. Beulen wilde graag als liefhebber van Toonders *Heer Bommel* een ondertekststrip. Het curieuze aan *Surviving Outsourcing* is dat het een combinatie is geworden van zo'n ondertekststrip en een balloonstrip. Het serieuze betoog over het fictieve bedrijf Schreuder dat wil gaan outsourcen, staat onder de plaatjes, maar de tekeningen zelf vormen een aparte, laagdrempelige, samenvattende balloonstrip. RS

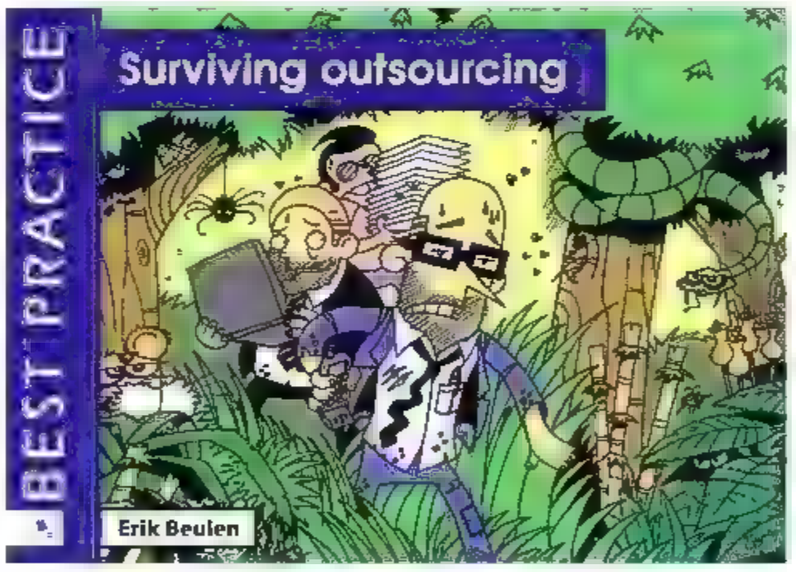

de NPS lopen nog door tot ergens in december. Daarna gaat de stekker eruit. ➲ Het Franstalige kunstblad *Beaux Arts* wijdt haar *hors-série* van deze zomer volledig aan het stripverhaal. Onder de subtitel *De geheimen van de meesters van de strip* plaatst de redacties artikelen over en interviews met ondermeer Hergé, Jacques Tardi, Robert Crumb, André Franquin, Marcel Gotlib, Jean Giraud, Osama Tezuka, Will Eisner en Enki Bilal. ➲ In België werd tot medio september voor de tweede maal een kortingsactie voor een geselecteerd aantal strips georganiseerd. Onder de titel *De andere strip* werden vierentwintig min of meer literaire strips uitgekozen die je met een korting van tussen de twee en vijf euro kon aanschaffen. Daaronder *Zwart gat*, *Watchmen*, *Ode aan Kirihito* en *Magasin general*. ➲ Na het succes van *Watchmen* van uitgeverij De vliegende Hollander zijn meer Amerikaanse toptitels aangekondigd. *V voor Vendetta*, *Sin City* en *Y The last man* om er maar een paar te noemen. ➲ Strips vertalen is een kunst op zich. Het Belgische Expertisecentrum Literair Vertalen wijdde er na een verzoek van Het Vlaams Fonds voor de Letteren een speciale workshop aan. In drie dagen tijd werden de deelnemers uitvoerig bijgespijkerd. ➲ Nick Rodwell, bestuurder van Moulinsart dat de rechten van Hergé bewaakt, zorgde in de zomermaanden voor heel wat ophef. Op zijn weblog maakte hij een viertal journalisten zwart die in zijn ogen te negatief waren geweest. Twee hebben een autistisch kind wat er volgens Rodwell toe geleid heeft dat ze gefrustreerd zijn omdat ze hun liefde voor *Kuifje* niet kunnen overbrengen. Bij Sophie Flouquet vermoedt hij seksuele problemen op jonge leeftijd vanwege haar vreemde visie. Fijntjes sluit hij af met haar de titel weduwe te geven, wat feitelijk juist is maar van weinig smaak getuigt. ➲ Het idee om op een gevangenismuur een afbeelding van vier ontsnappende Daltons te tekenen, vond geen genade in de ogen van de Vlaamse minister van justitie. Formeel omdat muren schoon moeten zijn en geen aanzet tot andere graffiti moeten geven maar gezien recente geslaagde vluchtpogingen in België lijkt het erop dat ze er alles aan doen om een paar boeven in ieder geval aan de goede kant van de muur te houden. ➲ Als je van stripfilms houdt, zit je volgend jaar weer goed. Aangekondigd zijn *The Hulk*, *Wolverine 2* en *Iron Man 2*. ➲ Elias Sanchez (tekeningen) en Yann (scenario) gaan het bijna tweehonderd jaar oude ridderverhaal van *Ivanhoe* (sir Walter Scott) verstrippen. Nu alleen maar hopen dat we het ook in het Nederlands mogen verwelkomen.

→ FLITSEN

Kun je niet kiezen tussen een stripboek lezen of een rondje fietsen? Paul Spapens heeft een stripboek gemaakt waarin de hoofdfiguur door zijn woonomgeving (Moergestel) fietst. De bedoeling is dat je als lezer dezelfde route aflegt en zo ook nog eens wat over de omgeving te weten komt. ➲ *Eefje Wentelteefje*-schepper Jeroen de Leijer houdt tot en met 27 september een tentoonstelling in de Tilburgse Luycks Gallery (Nieuwlandstraat 31). Te zien zijn etsen, schilderijen en collages. Op de slotdag kun je als bezoeker een lichaamsdeel naar keuze door De Leijer laten vereeuwigen. Geef toe: dat maakt nieuwsgierig! ➲ Het meer dan 90 jaar oude tijdschrift *Taptoe* is gerestyled waardoor het volgens de redactie weer geheel aansluit bij de belevingswereld van de doelgroep (kinderen van 8 tot 10 jaar). Nieuw is dat er in het blad actief een link wordt gelegd met de website. De lezers moeten aanwijzingen uit het blad halen en die op de *Taptoe*-website gebruiken om een mysterie op te lossen. De ombouw van het blad gaat wel ten koste van Gerard Leevers *Oktoknopie*. ➲ *Bobo*, net als *Taptoe* uitgegeven door Malmberg, wordt 40 jaar en viert dat door haar jonge lezers (4 tot 6 jaar) te verrassen met een *Bobo*-rugzak met inhoud! ➲ Het markante en herkenbare *Kuifje*-hoofd dat samen met Bobbie vanaf 1958 op het dak van uitgeverij Lombard staat te pronken, ondergaat een opknapbeurt. Dankzij de herstelwerkzaamheden krijgt het vanaf 29 september zijn oorspronkelijke functie weer terug, te weten een verlichte windwijzer. ➲ De kersverse Stripschapprijswinnares Barbara Stok gaat het leven van Vincent van Gogh verstrippen. De stripbiografie is een initiatief van het Van Gogh Museum in Amsterdam en het Fonds BKVB. Stok zelf, die tot nu toe alleen strips over haar eigen leven maakte, zegt al van jongs af aan gefascineerd te zijn door de schilder. ➲ De Amerikaan Josh Neufeld heeft een strip gemaakt over de orkaan Katrina en de overstroming van New Orleans in 2005. Neufeld werkte in deze ramp als hulpverlener en vertelt in het boek het relaas van zeven overlevenden die hij naderhand heeft geïnterviewd. *A.D.: New Orleans After the Deluge* is bij Pantheon uitgekomen, maar op *www.smithmag.net/afterthedeluge* verscheen eerder al een kortere webcomic. ➲ Bij het bedrijf Calco IT loopt een wervingscampagne waarvoor een aantal strippagina-advertenties en andere stripuitingen zijn ontwikkeld. Doel is om jongere medewerkers aan te trekken. Marketingbureau CSO bedacht het idee en het storyboard; illustrator Ron Offerman leverde het tekenwerk.

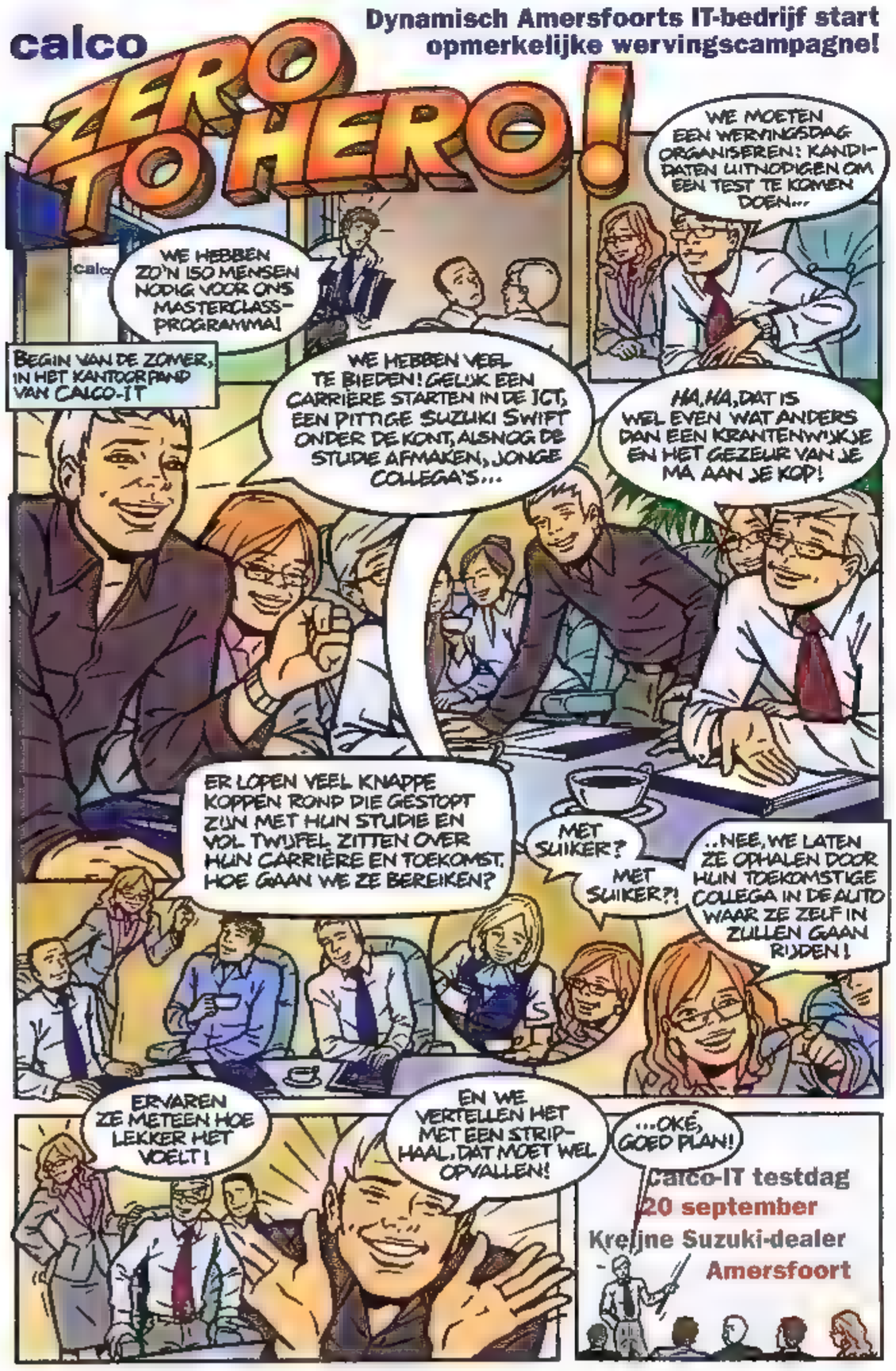
calco
Dynamisch Amersfoorts IT-bedrijf start opmerkelijke wervingscampagne!
ZERO TO HERO!
WE MOETEN EEN WERVINGSDAG ORGANISEREN: KANDIDATEN UITNODIGEN OM EEN TEST TE KOMEN DOEN...
WE HEBBEN ZO'N 150 MENSEN NODIG VOOR ONS MASTERCLASS-PROGRAMMA!
BEGIN VAN DE ZOMER, IN HET KANTOORPAND VAN CALCO-IT
WE HEBBEN VEEL TE BIEDEN! GELUK EEN CARRIÈRE STARTEN IN DE ICT, EEN PITTIGE SUZUKI SWIFT ONDER DE KONT, ALSNOG DE STUDIE AFMAKEN, JONGE COLLEGA'S...
HA, HA, DAT IS WEL EVEN WAT ANDERS DAN EEN KRANTENWIJKJE EN HET GEZEUR VAN JE MA AAN JE KOP!
ER LOPEN VEEL KNAPPE KOPPEN ROND DIE GESTOPT ZIJN MET HUN STUDIE EN VOL TWIJFEL ZITTEN OVER HUN CARRIÈRE EN TOEKOMST. HOE GAAN WE ZE BEREIKEN?
MET SUIKER?
MET SUIKER?!
..NEE, WE LATEN ZE OPHALEN DOOR HUN TOEKOMSTIGE COLLEGA IN DE AUTO WAAR ZE ZELF IN ZULLEN GAAN RIJDEN!
ERVAREN ZE METEEN HOE LEKKER HET VOELT!
EN WE VERTELLEN HET MET EEN STRIP-HAAL, DAT MOET WEL OPVALLEN!
...OKÉ, GOED PLAN!
Calco-IT testdag
20 september
Krejne Suzuki-dealer
Amersfoort

→ PORTRET VAN ED

WIE? Greg, pseudoniem van Michel Regnier, later officieel Michel Greg (1931-1999)
WAT? Geboren als Belg, later genaturaliseerd tot Fransman. Een artistieke duizendpoot: tekenaar van onder andere *Olivier Blunder* en scenarist van ontelbare successeries.
WAAROM? Van 1965 tot 1974 was Greg hoofdredacteur van het weekblad *Kuifje* en als scenarist verantwoordelijk voor bijna de helft van alle strips in het blad. Hij schreef al mijn favoriete strips uit die tijd: *Bruno Brazil*, *Bernard Prince*, *Luc Orient*, *Comanche*.

ED HENGEVELD IS STRIPLIEFHEBBER. IN ZIJN VRIJE TIJD TEKENT EN SCHILDERT HIJ. VOOR *STRIPSCHRIFT* LEVERT HIJ DEZE JAARGANG ACHT PORTRETTEN.

→ GAS & LICHT — RIK SANDERS

Willem Vleeschouwer

In het literair voetbalblad *Hard Gras* staan ook bijdragen van striptekenaars en cartoonisten. Gerrit de Jager is de huistekenaar, maar er duiken tevens regelmatig andere namen op. In *Hard gras 66* – een special over Vitesse (*Het jaar van de adelaar* van Marcel van Roosmalen) – staan bijvoorbeeld grappen van Peter de Wit, Janneke Huijnk en Willem Vleeschouwer (Wévé). Laatstgenoemde maakte een fraaie karikatuur van trainer/coach Louis van Gaal.

NATUURLIJK PUBLICEREN STRIPTEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

De werelden van Arleston

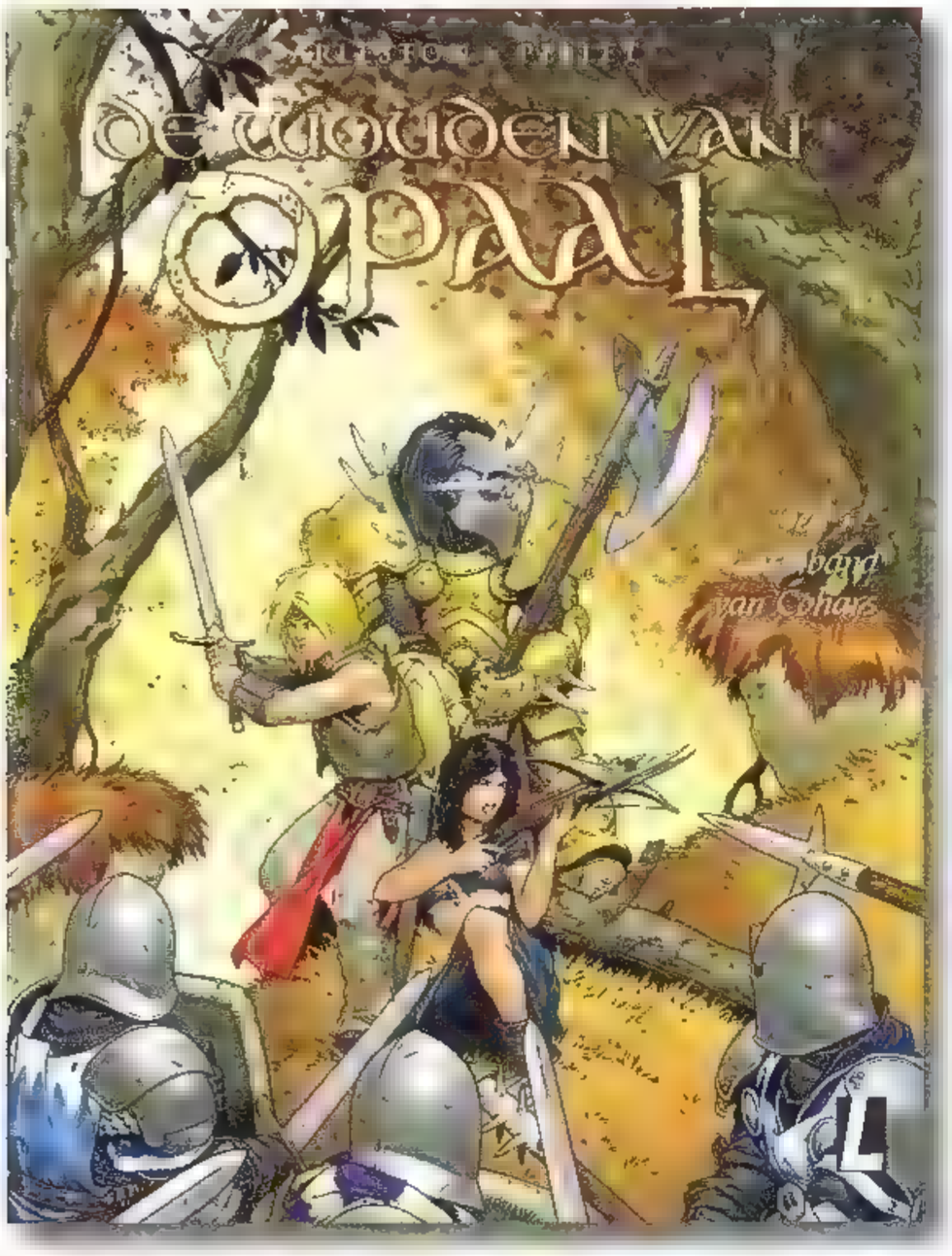

Nieuwe serie! Treed binnen in het onmetelijk grote woudlandschap van de wereld Opaal.
Verkrijgbaar vanaf oktober 2009. € 8,90

Nieuwe serie!
Het bloemenconsortium heeft het voorzien op de planeet Troy. Hun interesse gaat uit naar een bijzondere bewoner van de planeet...
Nu verkrijgbaar.
€ 8,90

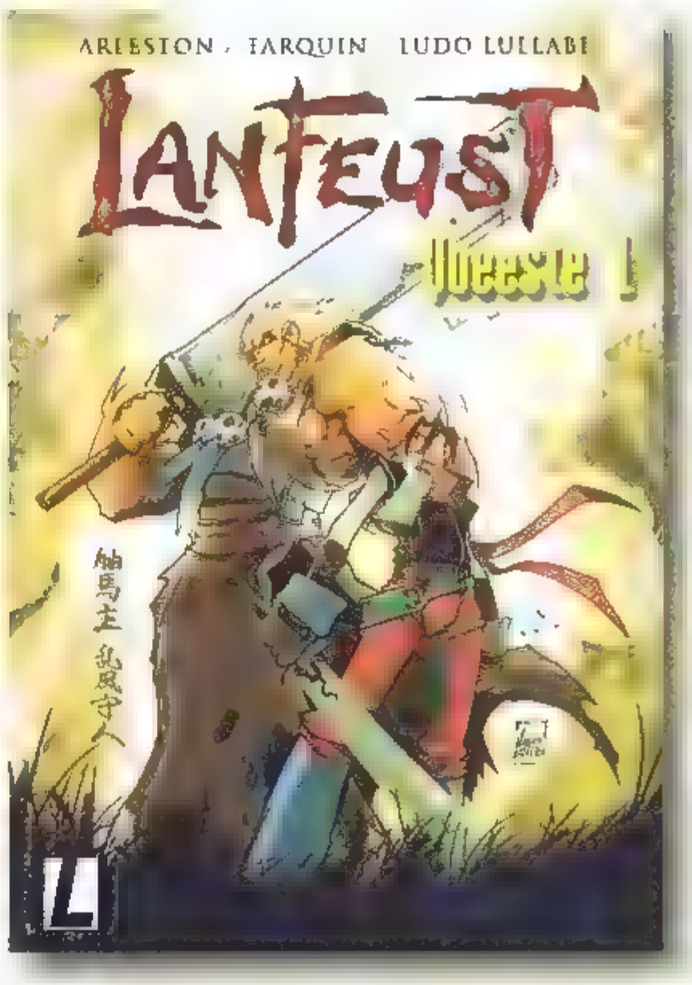

Nieuw!
Lanfeust in een verpletterend spannende Manga-avontuur!
Nu verkrijgbaar.
€ 14,95
Hardcover

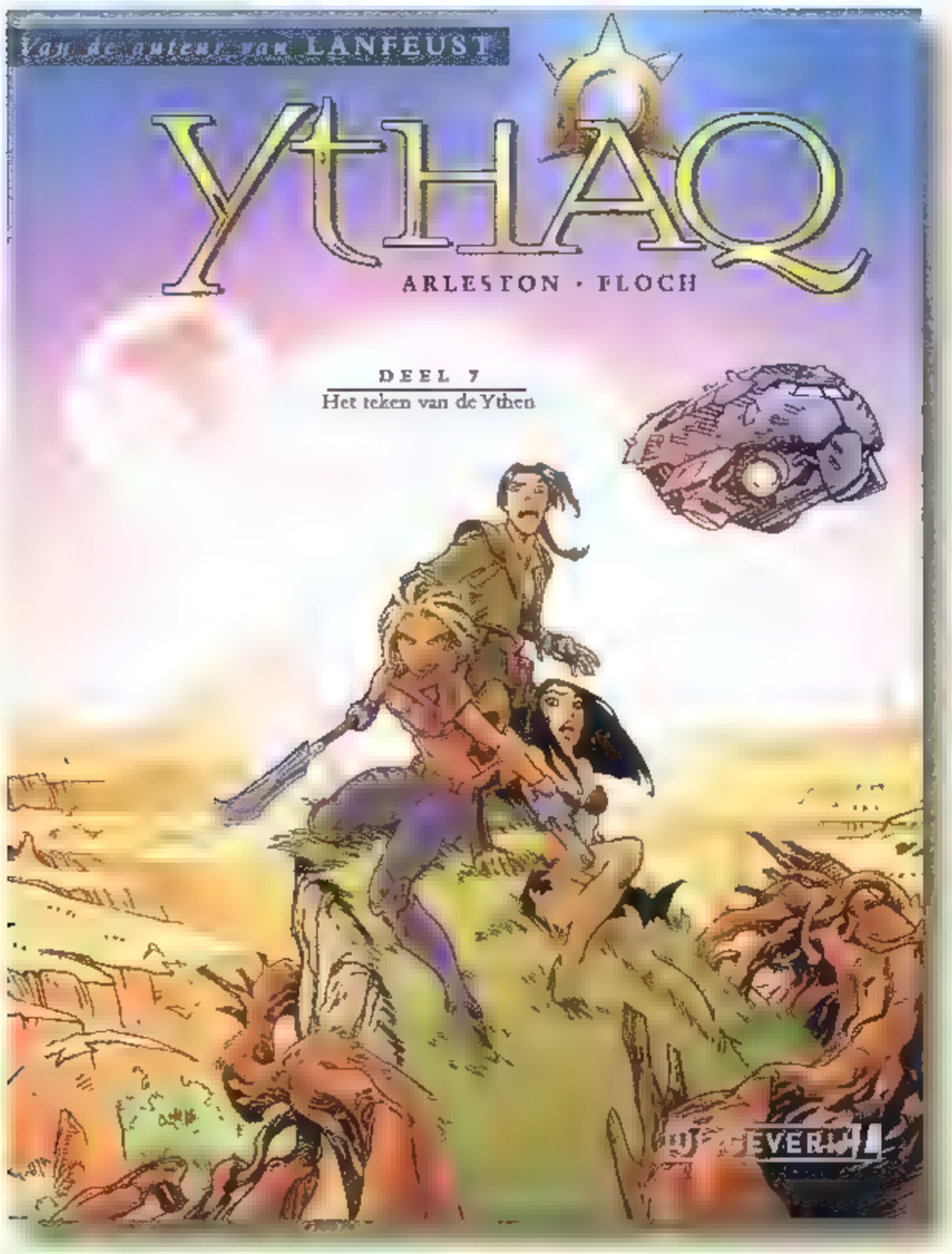

De nieuwe *Ythaq* komt eraan!
De schipbreukelingen blijken niet de enigen te zijn die wanhopig zoeken naar een mogelijkheid om van de onherbergzame planeet te ontsnappen...
Verkrijgbaar vanaf januari 2010. € 7,90

Nieuwe serie!
Spectaculaire onthullingen over de magische wereld Troy in een spannend avontuur dat leest als een ontdekkingsreis.
Verkrijgbaar vanaf oktober 2009.
€ 8,90

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Eigen serie *Beasts of Burden*.

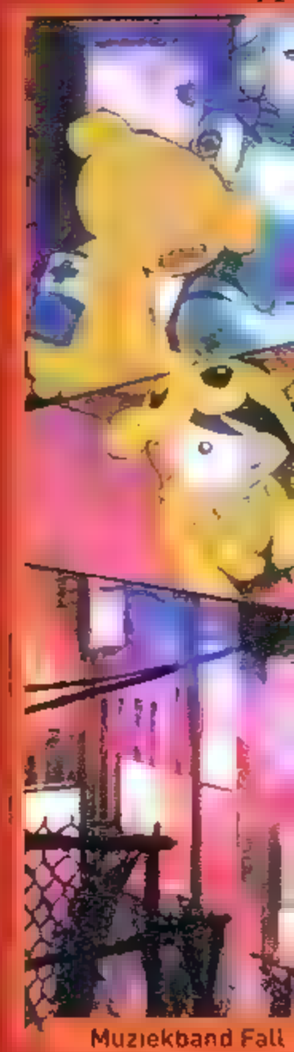

Muziekband Fall

→ LANGVERWACHT

Dan was Todd McFarlane met afstand de populairste comicmaker. Begin jaren 90 verbrak hij met *Amazing Spider-Man* verkooprecord na verkooprecord en toen hij daarna met een handvol ambitieuze collega's uitgeverij Image Comics oprichtte, deed hij dat verbreken van verkoop records dunnetjes over. Met zijn eigen creatie *Spawn* maakte hij niet alleen furore in de wereld van een uitgeverij, een studio en een afdeling actiefiguren, zijn tot McFarlane ging minder schrijven en hier tekenen steeds vaker aan anderen over. Zo zakte ook zijn populariteit steeds verder in.

Robert Kirkman sinds kort officieel partner bij Image, en het lijd dat daar verandering in moest komen. Daarom daagde hij McFarlane uit om het samenwerken aan iets nieuws, een splinternieuw project over een splinternieuw held die zij samen zouden bedenken. Het resultaat is *Haunt*, een bovennatuurlijke actiethriller die hoofdpersonage Daniel Kilgore volgt bij het oplossen van de moord op Kurt, zijn broer die werkzaam was als geheim agent.

Helaas voor de fans die hoopten op een spectaculair terugkeer van McFarlane blijft zijn inbreng beperkt tot die van inkter. Kirkman schrijft het verhaal terwijl de tekenwerk wordt gedaan door Ryan Ottley, bekend van *Invincible*. Dat doet Ottley overigens op lay-out van Greg Capullo, die jaren geleden McFarlane opvolgde als vaste tekenaar van *Spawn*. Zo is de cirkel dus wel weer rond. Toch voelt de uitweg van McFarlane een beetje als vals spel.

Lang wachten dan ook voor lezers van de serie *Planetary* en DC/WildStorm hebben moeten doen, het eerste deel verscheen daadwerkelijk in 1999. Persoonlijke problemen voor schrijver Warren Ellis (*The Authority*) en een handvol andere verplichtingen voor tekenaar John Cassaday (*Astonishing X-Men*) gooiden roet in het eten waardoor de titel chronisch werd vertraagd. Uiteindelijk besloten Ellis en Cassaday dat ze de serie wel fatsoenlijk af wilden maken, maar dat er geen haast meer had. Zo kon het gebeuren dat in tien jaar tijd slechts 26 nummers zijn verschenen. Nummer 27, het dubbeldikke slotnummer met een cover prijs van $3,99, verschijnt dan eindelijk dit najaar.

ut Boy omgetoverd tot comic.

Lemire's *Sweet Tooth* bij DC.

McFarlane keert terug met *Haunt*.

Nog veel meer *Marvel Zombies*.

→ GEDENKWAARDIG

Een bijzonder aantal achter een comic doet het altijd goed. Dat is toch ook mede de reden waarom vandaag de dag specials worden uitgebracht over politici als Barack Obama en Condoleezza Rice. Iets minder pretentieus maar zeker minstens even interessant zijn de verhalen achter comics van bijzondere makers of met een bijzondere ontstaansgeschiedenis. De komende maanden liggen daar enkele goede voorbeelden van op de planken bij de stripwinkel. Halverwege november herdenkt Stan Sakai dat zijn creatie *Usagi Yojimbo* tijdenswinter jaar wordt. Uitgever Dark Horse pakt dit met de allereerste full color graphic novel uit. Het samuraikonijn een bundel van tweenzestig pagina's met als titel *Usagi Yojimbo Yokai*. Yokai verwijst naar de monsters, demonen en geesten uit de Japanse folklore en dat is precies waartegen Usagi het moet opnemen. Dit is een losstaand verhaal waarmee het een instappunt is voor wie opziet tegen de meer dan honderd nummers die al van de reguliere reeks zijn verschenen.

Eveneens bij Dark Horse maar dan twee maanden verder verschijnt het eerste nummer van de verdelige miniserie *Beasts of Burden*. Op zich is dat niet zo gedenkwaardig want iedere maand verschijnen nieuwe comics maar in dit geval is het vooral de voorgeschiedenis die het bijzondere naakt de bovennatuurlijke avonturen van een groep honden en katten begonnen namelijk als korte verhalen in onder meer *The Dark Horse Book of Hauntings* en *Monsters*. Voor die laatste werden makers Evan Dorkin (*Milk & Cheese*) en Jill Thompson (*Scary Godmother*) zelfs bekroond met een Eisner Award, een van de hoogste Amerikaanse stripprijzen. Nu dus vanaf september in hun eigen reeks.

Het is altijd interessant als een nieuw talent opstaat. Jeff Lemire is zo'n talent. Met zijn *The Essex County Trilogy* voor Top Shelf joolde hij hoge ogen en zoals vaker gebeurt wanneer iemand doorbreekt bij een kleinere uitgeverij belandde hij vaak ogenblikkelijk op de shortlist van de grote uitgeverijen die stadtijke gewonnen door DC. Vanaf daar klinkt in september het startschot voor Lemire's serie *Sweet Tooth*. Tegen een postapocalyptische achtergrond wordt het verhaal verteld over Gus, een wereldvreemde jongeman die is geboren met een gewei op zijn hoofd. Het fantasyavontuur wordt in de markt gezet tegen een introductieprijs van $1.00 voor het eerste nummer.

olav.beemer@stripschrift.nl

Jean-Claude Mézières (1938) is voornamelijk bekend als de tekenaar van *Ravian*, maar vóór die strip begon had hij er al een hele carrière op zitten. De Fransman ontwikkelde zich van een voorzichtige sciencefictiontekenaar tot de belangrijkste ontwerper van toekomstbeelden van zijn tijd. Toen hij jong was wilde hij striptekenaar of cowboy worden. Mézières werd het eerste. En af en toe ook het laatste.

Jean-Claude Mézières
De cowboy onder

GER APELDOORN

BOVEN - Tableau de la troupe uit de in Nederland niet uitgegeven tweedelige encyclopedie van de wereld van Ravian *Les habitants du ciel.*

Zijn eerste gepubliceerde werk stond in 1958 in het kerstnummer van *Robbedoes*. Een twee pagina's tellend verhaal van *Oom Wim Vertelt*. Mézières is er niet trots op. 'Dit was mijn eerste en enige publicatie in *Robbedoes*. Helemaal achterin, op de laatste twee pagina's. Daarna moest ik in militaire dienst. De meeste mensen hebben daar een hekel aan, maar mij heeft het gered. Stel je voor wat er van mijn carrière was geworden als ik dit soort dingen was blijven tekenen.'

Hoe hij die opdracht destijds heeft gekregen, weet Mézières niet meer, maar hij neemt aan dat het via schrijver en redacteur Yvan Delporte is geweest. Hij had hem twee jaar daarvoor ontmoet in Parijs, toen hij daar een grafische opleiding volgde. 'Samen met mijn vriend Jean Giraud, die ik daar op mijn vijftiende heb ontmoet. Ik had al een compleet stripalbum van zestien pagina's aan Hergé gestuurd in de veronderstelling dat hij en Casterman één persoon waren. Hij stuurde het terug met een briefje dat ik vooral door moest gaan. Ik was natuurlijk erg teleurgesteld dat hij het niet meteen wilde publiceren. Giraud en ik specialiseerden ons tijdens de opleiding in textiel- en behangontwerp, het enige waar ik nooit geld mee heb verdiend.'

Een andere striptekenaar die Mézières daar ontmoette was Pat Mallet die later bekend werd van *Het is groen en het...* over kleine groene marsmannetjes. Met Mallet heeft hij ooit nog eens André Franquin opgezocht in zijn huis in Brussel. 'Die heeft een hele middag voor ons uitgetrokken en hij nodigde ons uit voor het avondeten. We kwamen tenslotte helemaal uit Parijs en zo vaak kreeg hij geen bezoek uit Frankrijk. Zijn vrouw had net een baby gekregen. Hij gaf ons originelen mee, daar lagen overal stapels van.' Het interessante aan deze anekdote is dat hij laat zien hoezeer Mézières in die tijd al met zijn werk bezig was. Hij weet niet meer aan welk verhaal Franquin bezig was en was er alleen maar om te horen wat deze grootmeester van zijn werk vond. 'Het was een droom die uitkwam om hem te ontmoeten en ons werk te laten zien. Ik ben in diezelfde periode ook nog naar Jijé geweest, samen met Giraud. Dat was ook een onvergetelijke ontmoeting, vooral omdat mijn werk in die tijd totaal geen indruk maakte op Jijé.'

Wolfgang Amadeus Moebius

Opmerkelijk is, dat zijn vroege werk voornamelijk karikaturaal was. 'Ik imiteerde mijn idolen. Dat waren Jijé, natuurlijk. Morris, natuurlijk. Franquin, natuurlijk. En Hergé met *Kuifje*, maar voornamelijk toen ik jonger was. Op mijn twaalfde heb ik zelf een verhaal van *Kuifje* getekend. Eén pagina daarvan staat afgedrukt in de eerste editie van *Le monde d'Hergé*. Het heette *Kuifje in Californië*, want ik was op jonge leeftijd al gek van cowboys en Amerika. Als je goed kijkt, kun je zien dat mijn Kuifje het gezicht van Kuifje heeft en het lichaam van Arys Buck, een vroege strip van Albert Uderzo uit *OK Magazine*. Als tekenaar haal je overal iets vandaan. In het begin smelt het nog niet zo goed samen, maar na veertig jaar ontstaat er toch iets eigens.'

Zijn militaire dienst speelde zich voor een deel in het door Frankrijk bezette Algerije af, vlak voor het daar echt gevaarlijk werd. Daarna had Mézières geen plannen om weer striptekenaar te worden. Het lot greep echter in. Veertien dagen na z'n terugkeer zag z'n vader een advertentie in *Le Figaro* waarin een grote uitgeverij een reclametekenaar zocht. Zo kwam hij in dienst van Hachette waar hij de lay-out moest doen voor een uit het Italiaans vertaalde geïllustreerde encyclopedie. De prachtige kleurentekeningen van de Italiaanse tekenaars hadden af en toe bijwerking nodig en ook dat mocht Mézières op zich nemen. 'Ik heb zelfs mijn vriend Giraud een paar keer meegenomen en dat is de plek waar hij geleerd heeft om te schilderen.'

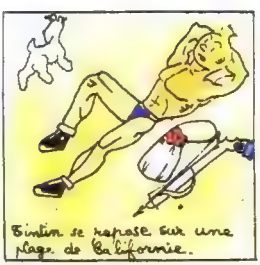

De vriendschap met Giraud bepaalde de volgende stap in Mézières carrière. 'Ik zeg altijd dat ik van jongs af aan bevriend was met Wolfgang Amadeus Moebius. Het is dus geen wonder dat ik zo'n trage start had. Wij publiceerden samen al in het katholieke tijdschrift *Cœurs Vaillants* in 1953/54. Korte westernverhalen van twintig pagina's. Het was slecht betaald, maar het was ook niet geweldig getekend. Het verschil tussen nu en toen is dat je toen als beginnende tekenaar naast een gevestigde naam kon staan. Nu moet een jonge tekenaar gelijk een album maken en verkopen en soms werken met een scenarist die hij niet kent. De uitgever bepaalt alles. Vindt hij bij voorbeeld dat er teveel sciencefiction is, dan moet er een avonturenstrip komen die zich afspeelt in de 17e eeuw.

Girauds moeder woonde in Mexico City. Hij zei altijd dat hij haar op wilde zoeken en dat ik dan mee moest gaan. Dat was iets geweldigs. Je moet niet vergeten dat wij als jonge mannen alle Amerikaanse films zagen. We waren bevrijd door Amerikaanse soldaten en beleefden de opkomst van de jazz. In Frankrijk waren er na de oorlog nog veel beperkingen, veel levensmiddelen waren op de bon en de VS was het land van de onbegrensde mogelijkheden. Het grote avontuur; daar droomde je van. Ik wilde altijd striptekenaar worden of cowboy. Ik ben het eerste geworden en het laatste af en toe. Vorig jaar oktober ben ik even cowboy geweest. Ik was in Amerika bij vrienden die ik

BOVEN - Mézières thuis, met – kenmerkend – op z'n tekentafel meer losse tekeningen dan strips.

LINKS - Kuifje in Californië.

vier jaar terug heb ontmoet. In Zuidoost-Utah, Red Rock Country. Ik werd zeventig en ik wilde mijn verjaardag niet in Frankrijk doorbrengen. Ik ben naar hun ranch gegaan en heb daar het echte cowboywerk gedaan.'

Visum

Toen Giraud uiteindelijk naar Mexico ging, kon Mézières niet mee. Hij werkte voor het reclamebureau van de zoon van Jijé. 'Ik vond laatst nog een doos waspoeder die was ontworpen door Jijé en getekend door mij. Met allebei onze handtekeningen erop, een echt verzamelaarsobject dus.' Nadat dat bureau stopte stond niets Mézières meer in de weg. Via een kennis van Jijé kreeg hij een visum om in Houston te komen werken als industrieel tekenaar op een bedrijf dat materialen leverde voor de olie-industrie. 'Dat heb ik gelukkig nooit hoeven doen. Zodra ik er was ben ik gaan rondreizen. Ik ben door te liften uiteindelijk in Montana beland, waar ik op een ranch heb gewerkt: hooi sjouwen, hekwerk timmeren, vee begeleiden. Helaas geen paard rijden. Ik was een soort illegale arbeider. Ik dacht dat ik een werkvergunning had en overal mocht werken. Daarna ben ik naar San Francisco gegaan. Ik had een map bij me met mijn werk uit Frankrijk. Ik klopte aan bij een klein reclamebureau. Ze vonden mij daar een vreemde Franse gast, maar ze wilden me wel in dienst nemen. Alleen moest ik eerst naar de *immigration service* om mijn werkvergunning te laten zien. Die zei: 'Wat doe je in godsnaam in San Francisco, je had al drie maanden in Houston moeten zijn!' Dus ik zei dat ik daar onmiddellijk heen zou gaan.'

In plaats daarvan ging hij naar Pierre Christin, een andere jeugdvriend die in Salt Lake City woonde en werkte als docent Moderne Franse Literatuur aan de universiteit. 'Ik stapte met al mijn spullen op de bus en vroeg of ik bij hem op de bank mocht slapen. Het was al winter, en er was geen werk op de ranch. In die tijd deed ik wat illustratiewerk voor een Mormoonse *Cœurs Valliants*, waarop Pierre vroeg waarom ik niet weer strips ging tekenen. Daar had ik eerst geen zin in, maar samen met hem heb ik een zespaginastrip gemaakt en naar Giraud gestuurd voor *Pilote* of een ander blad. Ik wist dat hij een westernstrip deed voor *Pilote*, maar het maakte mij niet uit aan wie hij het zou slijten. Als hij maar een cheque stuurde! Want ik had geen geld voor een vliegtuigticket terug naar Frankrijk en mijn visum was nog wel geldig, maar liep wel op z'n eind. Nou, het lukte Giraud om dat verhaal te verkopen aan *Pilote*. Het blad telde op dat moment iedere week 64 pagina's en die moesten vol. Er was plek voor van alles. We hebben in februari nòg een strip gemaakt, want het was nog steeds slecht weer. En die werd óók geplaatst. Intussen kreeg ik zes maanden verlenging op mijn visum, als toerist, en ben ik weer teruggegaan naar de ranch. Zo komt het dus dat ik de enige echte cowboy ben die in *Pilote* heeft gepubliceerd.'

le RHUM du PUNCH
FLEETMOON 1775. LA GUERRE D'INDEPENDANCE DES COLONIES AMERICAINES CONTRE L'ANGLETERRE FAIT RAGE ET LA FLOTTE ENTIÈRE EST AU LARGE. MAIS CEUX QUI RESTENT À TERRE NE SONT PAS épargnés LE BLOCUS ANGLAIS A INTERROMPU LE TRAFIC DU RHUM AVEC LES ANTILLES. LES HOMMES ONT SOIF. TRÈS SOIF!
DANS LES BARS, LA SOBRIÉTÉ AVIVE LES PASSIONS!
VIC!
C'EST LÉ JUS D'ORANGE... LES BELLES ME DONNENT LE HOQUET!
MAIS... IL A BU! OÙ CACHES-TU TON RHUM... IVROGNE!
CEPENDANT, LES NOTABLES AGISSENT...
MESSIEURS, L'HEURE EST TRAGIQUE. LE RHUM MANQUE...
BOOUH
WAA
... NE PLEUREZ PLUS MES AMIS NOTRE DERNIER VAISSEAU LE FIER PLAIN'APPORTE LE DEMAIN POUR SA PLUS NOBLE MISSION LE VAILLANT CAPITAINE HOOPS, PATRIOTE ASSOIFFÉ DUNN'PEN DANCE NOUS RAMÈNERA DU RHUM DES ANTILLES!
RAAA DU RHUM YEP!
LE CAPITAINE, AVANT CE GRAND DÉPART VA NOUS DIRE QUELQUES MOTS...
YEP! RHUM, UNIQUE OBJET DE MES GRANDS SENTIMENTS...
HOURRA!
BRAVO
ENCOURAGEANTES PAROLES...
DÉVOUEMENT SUPRÊME...
UNE GRANDE ÂME MONSIEUR...
ALLONS ADMIRER NOTRE BEAU PUNCH, PORTEUR DE NOS DERNIERS ESPOIRS!
RÂÂ...
AH QUELLE LIGNE! QUELLE ALLURE!
VOILÀ C'EST UN NOUVEL AVANT-GARDE
ON N'EN FAIT PLUS DES COMME ÇA...
MAIS CE SOIR-LÀ, TOUT LE MONDE N'ÉTAIT PAS AUSSI SATISFAIT...
MESDAMES, POUR LA DÉFENSE DE LA MORALE PUBLIQUE ET DE L'EAU DE SOURCE, NOTRE AVENIR CATHY MINNE SERA À BORD DU "PUNCH" DEMAIN ET PLUS JAMAIS LE RHUM NE RUISSELLERA DANS LES GOSIERS ASSOIFFÉS DE NOS ROYENS.
TANT QU'IL Y AURA DES HOMMES QUI VOUDRONT DU RHUM, MAIS DUSSÉ-JE EXTERMINER VOS MARINS JUSQU'AU DERNIER, JE VOUS PROMETS QUE L'ALCOOL NE PASSERA PAS!
BRAVO!
ELLE EST CHARMANTE
ET TRÈS LAPINE
ET LE LENDEMAIN...

Vroeg werk van Mézières uit *Pilote*.

RECHTS - Zijn eerste strip met Pierre Christin, 1966.

ONDER - Zichtbare invloeden van Jack Davis, 1966.

GEHEEL ONDER - Tweede verhaal met Christin, 1966.

Dertig pagina's

Op de dag dat z'n tweede visum zou verlopen keerde Mézières terug naar Frankrijk. Hij ging naar *Pilote* waar hij te woord werd gestaan door hoofdredacteur René Goscinny. Die gaf hem een aantal losse opdrachten en een verhaal naar scenario van Fred: *Le extra-ordinaire avonture fantıstique de Monsieur Auguste Faust*. Mézières tekende het, maar beleefde er weinig lol aan. Fred had als tekenaar het scenario geschetst aangeleverd en dat blokkeerde Mézières enorm. Nadat hij het af had, stapte hij onmiddellijk weer naar z'n vriend Christin. 'Die was bij z'n terugkomst uit Amerika aan een journalistenopleiding begonnen in Bordeaux. Ik ging naar hem toe en zei: 'We moeten samen een strip verzinnen.' Het enige waar we verstand van hadden was westerns en die waren er al genoeg. Een aantal goede, maar ook heel veel slechte titels. Mijn ervaring als cowboy was niet zo dat we daardoor iets heel anders zouden kunnen bedenken. Het idee was om iets te maken dat nu *steam punk* heet; een verhaal dat zich afspeelt aan het eind van de 19e eeuw, Sherlock Holmesachtig, met een beetje fantasy erin. Pierre kwam vervolgens met het idee om een sciencefictionstrip te maken, want wij waren allebei grote fans van sciencefictionliteratuur. En Pierre heeft altijd gelijk, behalve als ik het niet met hem eens ben. Deze keer was ik het wel met hem eens. Je moet goed begrijpen dat we niks van te voren planden. We wilden gewoon een verhaal van dertig pagina's maken, zoals het verhaal van Fred ook dertig pagina's was. In

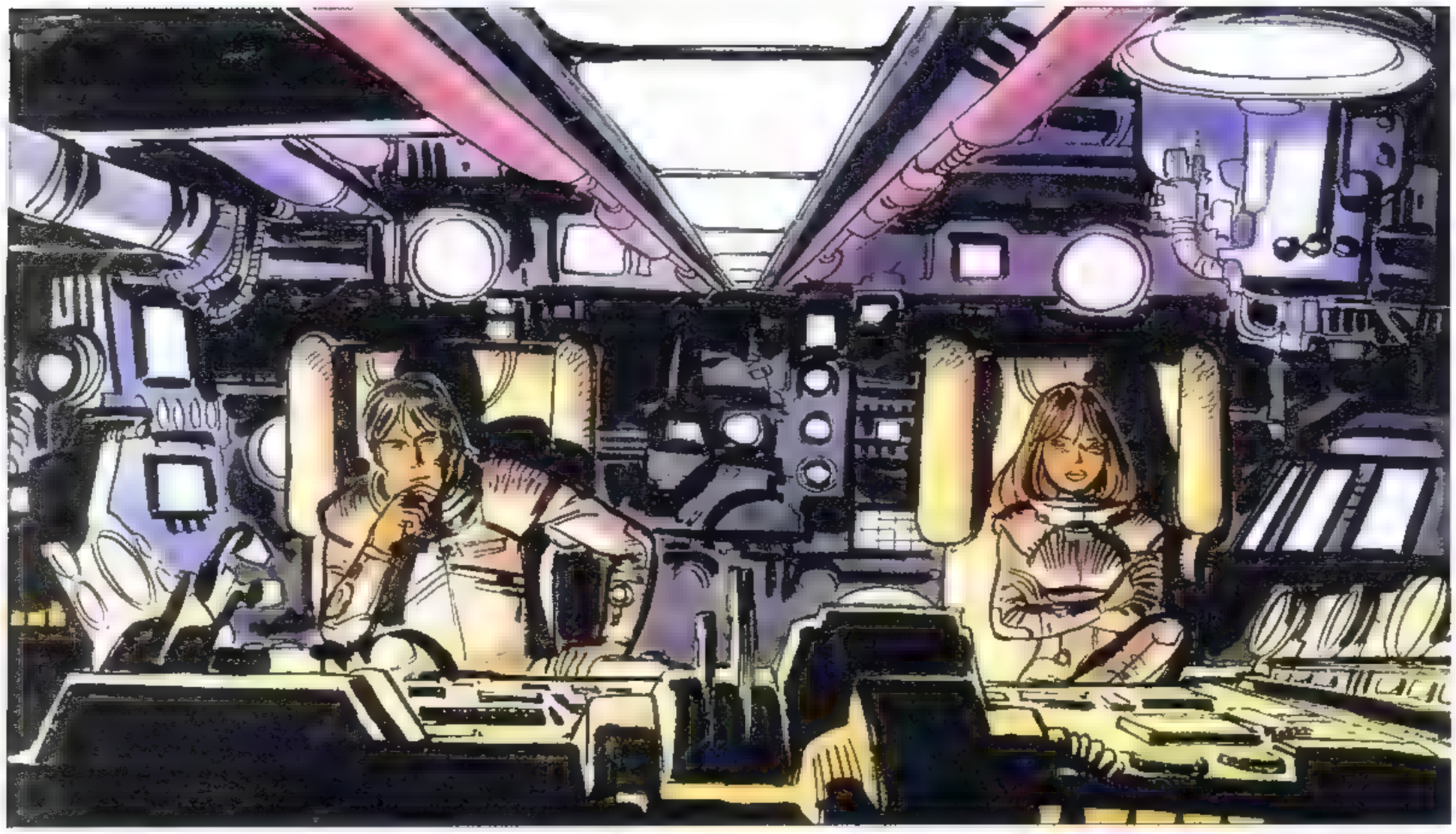

LINKS - Ravian en Laureline in hun ruimteschip.

die tijd dacht niemand nog aan albums. Dus we bedachten dat we iets gingen doen, dat zich afspeelde in de 23e eeuw. Tot ik me realiseerde dat ik dat allemaal moest gaan tekenen. Ik wist helemaal niet hoe ik dat moest doen. Pierre stelde voor om er een tijdreis in te schrijven en die ging naar de Middeleeuwen. Zo ontdekten we stapje voor stapje wat we aan het doen waren. Pierre kwam met Laureline, die Ravian redt op het eerste plaatje van de eerste pagina. De lezers vonden een meisje als held wel leuk, want die waren er toen nog niet. En dan nog een knap meisje ook. Dus er kwamen veel brieven. Daardoor besloten wij om nòg een verhaal te maken. Dat werd het verhaal met de overstroming van New York. Toen we dat eenmaal gemaakt hadden waren we niet meer weg te denken uit *Pilote*.'

Van vrienden tot collega's

De stijl van *Ravian* (*Valérian* in het Frans) veranderde langzaam. In het eerste verhaal tekende Mézières nog in een karikaturale stijl. Later werd die veel realistischer. 'In het begin zie je nog de invloed van Franquin en Amerikaanse tekenaars als Jack Davis. Ik heb het niet bewust veranderd. Ik wilde gewoon af en toe iets nieuws proberen. En Giraud keek altijd over mijn schouders mee. 'Dat moet je anders doen', zei hij dan.'
Er bestonden nog amper albums. Tekenaars en schrijvers werkten van week tot week. 'Ik moest mijn pagina's altijd inleveren op dinsdagmiddag om vijf uur. Om twaalf uur 's middags moest ik meestal nog drie plaatjes afmaken. In die eerste jaren heb ik niet zoveel gedaan. In 1969 heb ik één album van *Ravian* gemaakt, een aantal actualiteitpagina's voor *Pilote* en een aantal korte verhalen voor de Superpockets (in Nederland bekend als *Pep Parade*). Die laatste vond ik het leukst, want die hadden soms maar drie plaatjes op een pagina en die kon ik in één middag af hebben. Tegenwoordig doe ik soms langer dan een week over een pagina van *Ravian*.'
Wat na al die jaren overeind blijft is een sciencefictionreeks met een geheel eigen toon. De werkwijze is er eentje van twee vrienden die in de loop der jaren gewaardeerde collega's zijn geworden. 'Ik ken Pierre al vanaf dat ik veertien of vijftien was. Toen ik naar de grafische opleiding ging en hij naar het lyceum zaten we samen in de metro. We lazen dezelfde boeken en we zagen dezelfde films. Het werk hebben we heel degelijk georganiseerd. Als we aan een nieuw verhaal willen beginnen, komt Pierre met een opzet van een pagina of tien. Daar staan dan meestal al dialogen in. We hebben de afspraak dat ik de pagina's mag indelen zoals ik zelf wil, maar we gaan uit van een gemiddelde van veertien plaatjes op iedere twee pagina's. Goscinny kreeg altijd eerst een synopsis van het verhaal. Alleen het einde staat meestal nog niet vast. Zelfs als Pierre een idee heeft hoe het moest eindigen, vertelt hij het niet aan mij. Behalve de dingen die ik nodig heb om het verhaal te kunnen tekenen. Het verloop van het verhaal bepalen we terwijl we bezig zijn. Ik mag veranderen wat ik wil, maar we hebben één afspraak: Hij tekent geen snorretjes op mijn figuren en ik laat geen teksten weg, zonder het er eerst over te hebben. Mijn grootste probleem is dat Pierre teveel dialoog gebruikt, zodat ik erg lang met mijn plaatjes moet schuiven tot de lezer alle ballonnetjes in de juiste volgorde kan lezen. Natuurlijk zijn we het wel eens oneens, maar dan proberen we elkaar te overtuigen. Ik heb altijd het meeste strijd met Pierre over de afloop. Ik vind vaak dat het beter kan worden uitgelegd. Dan bel ik hem en dan vraag ik: 'Waarom doen we het niet zo en zo? Dan ontstaat er discussie en dan komt er meestal een nieuw voorstel uit.'
Ook buiten het werk om ontmoeten Mézières en Christin elkaar regelmatig. 'Over het algemeen zien we elkaar twee, drie keer per week. Dan kom ik op de tennisbaan met een tas met kleren, mijn racket en een map met tekenwerk. Dit is

MMM.
POURRIEZ-VOUS M'INDIQUER OU SE TROUVE...
!?!
DES MANNEQUINS!!
EH OUI, MONSIEUR FAUST!
?
DES MANNEQUINS ENCORE DES MANNEQUINS, TOUJOURS DES MANNEQUINS!
AH! C'EST VOUS! OU EST-IL ARRIVÉ?
MAIS PARLEZ PAS! AH LALA LALA LALA
POUR DISTRAIRE LE SULTAN EN VOUS ATTENDANT, J'AI VOULU FAIRE UN PEU DE MAGIE...
MALHEUREUSEMENT JE ME SUIS ENCORE TROMPÉ DANS MES FORMULES...
AI TRANSFORMÉ TOUS LES HABITANTS EN MANNEQUINS!
C'EST DU PROPRE!

ONDER - Ravian kijkt kijkt neer op *Monsieur Auguste Faust* van Mézières en Fred, 1966/67.

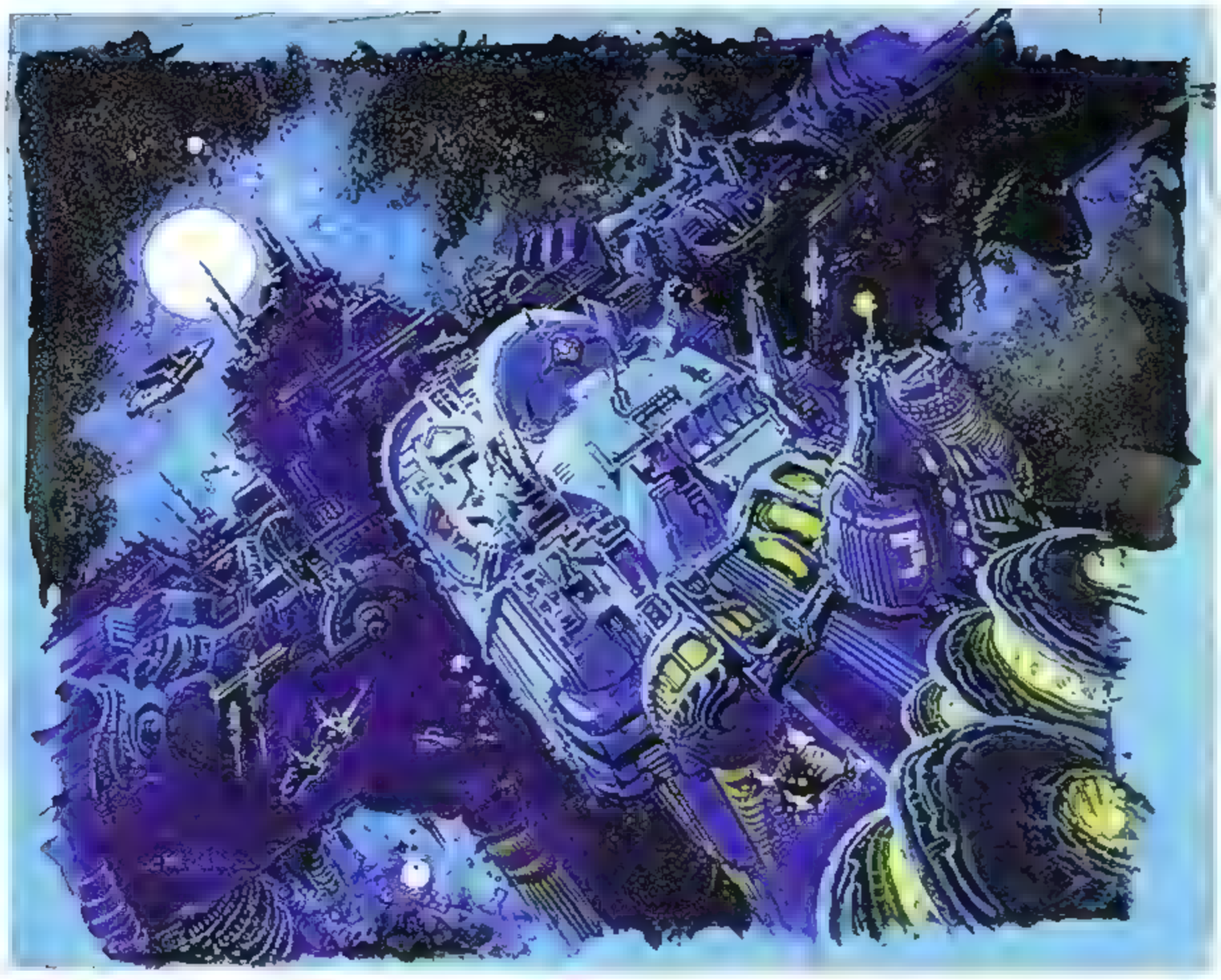

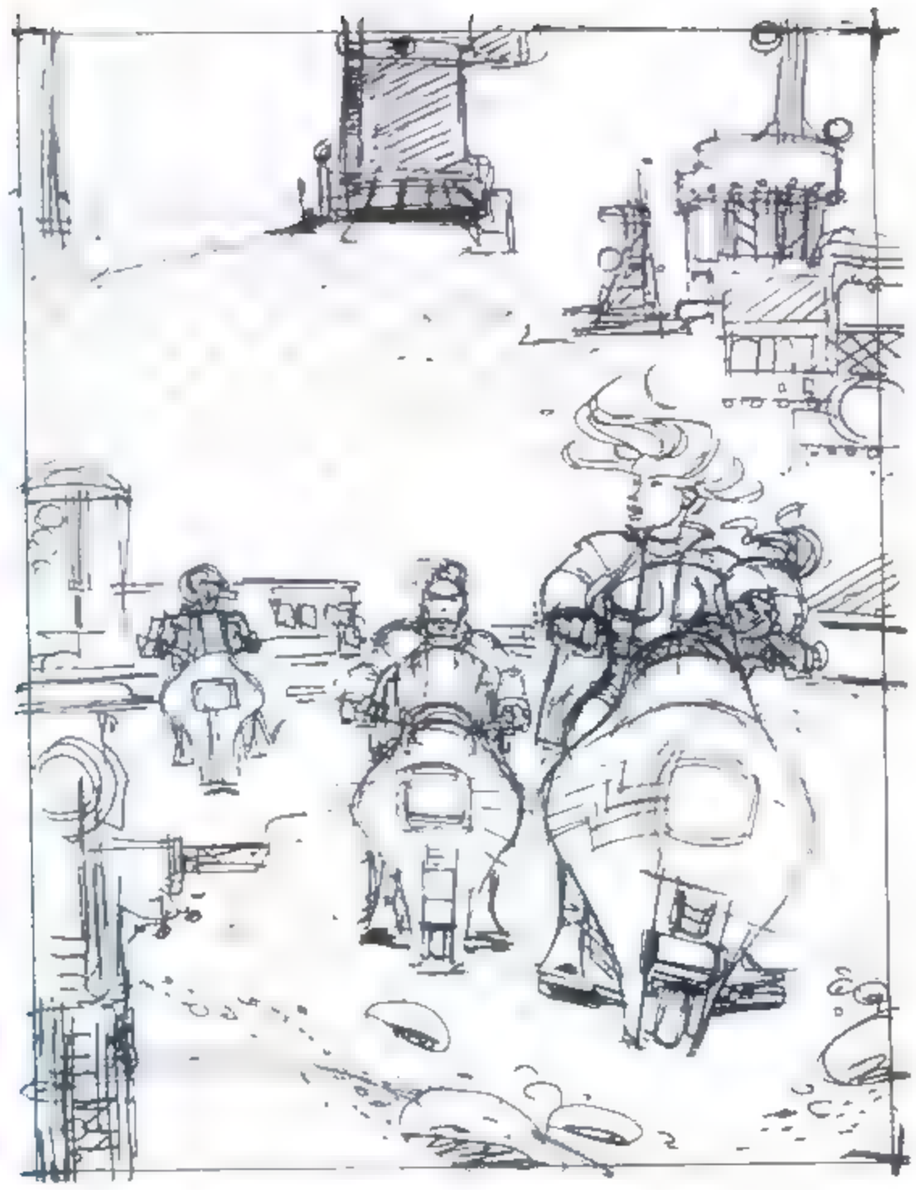

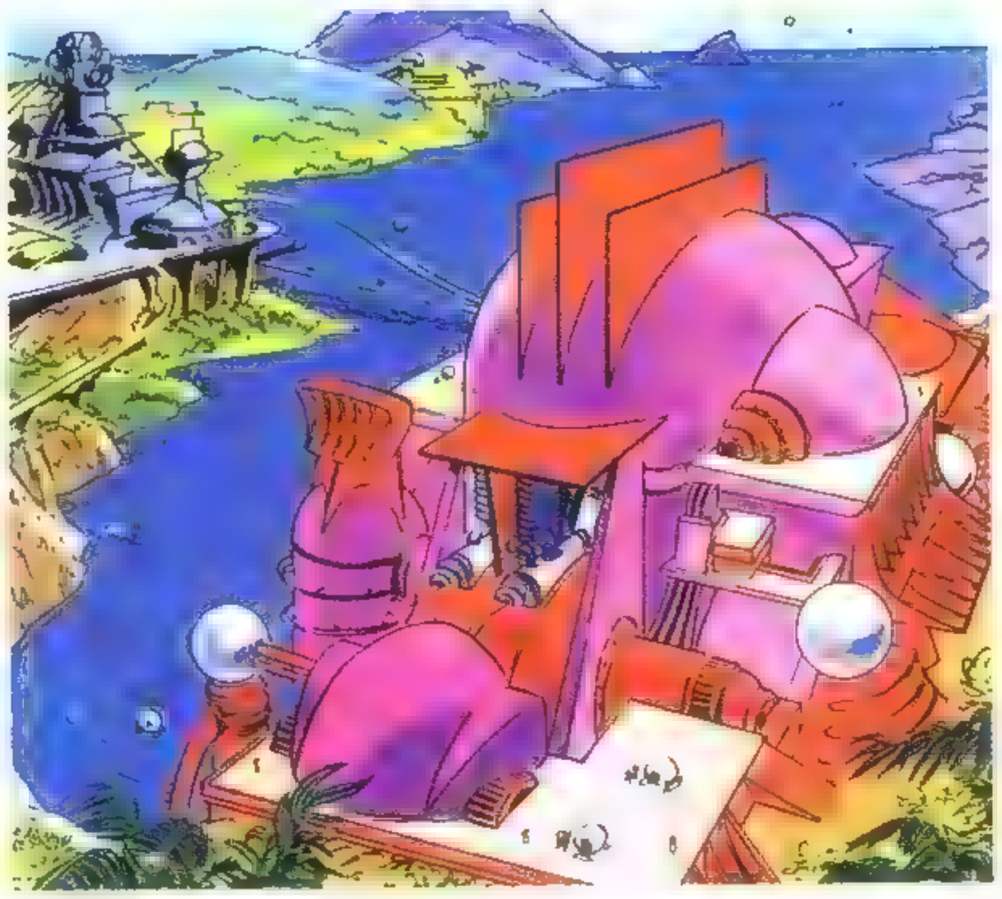

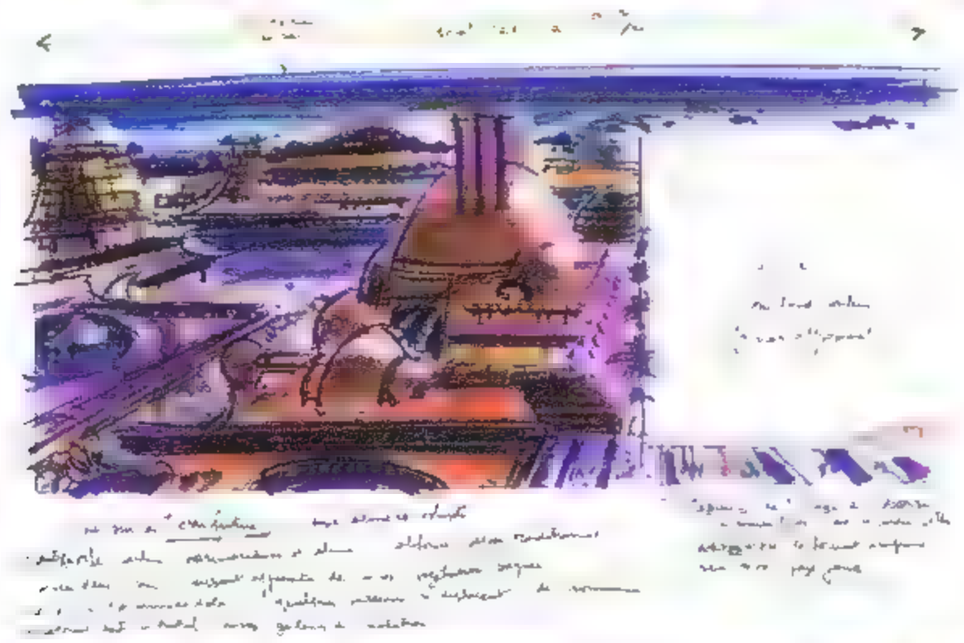

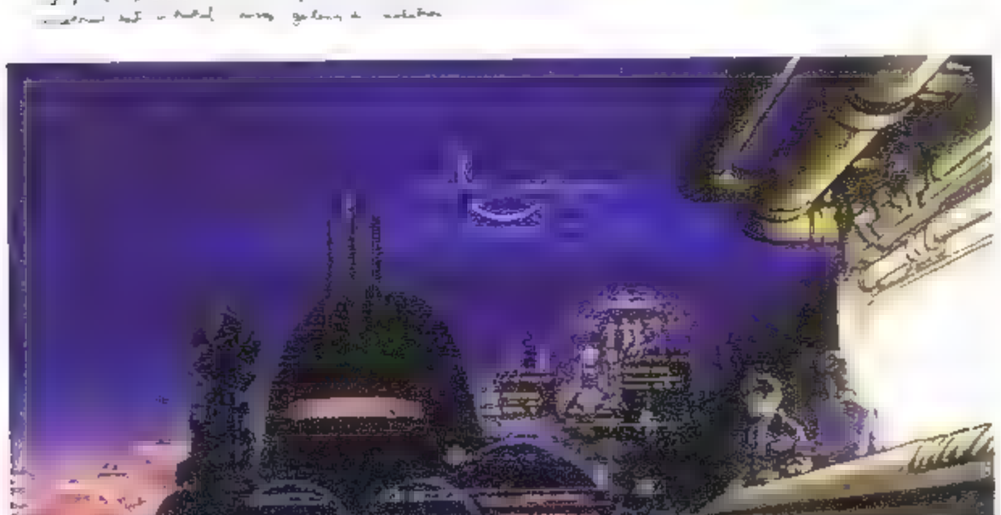

BOVEN – Mézières' ontwerpen voor ruimteschepen waren revolutionair.

RECHTS, VAN BOVEN NAAR BENEDEN – De geleidelijke ontwikkeling van Galaxity laat ook de ontwikkeling in Mézières' stijl zien.

RECHTSBOVEN EN ERNAAST – Schets en uiteindelijk resultaat voor de omslagtekening van *Ravian 17: De wees van de sterren.*

jammer genoeg niet altijd mogelijk, want Pierre reist graag de wereld rond terwijl ik aan de tekentafel genageld zit.' Veel filosofische discussies over de verhalen hebben ze niet, hoewel de strip soms een behoorlijk morele dimensie heeft. 'Ik wil niet weten hoe het afloopt, anders wordt het voor mij te voorspelbaar. Ik wil niet dat het verhaal mij als een koude schotel wordt opgediend.'

Sciencefictionontwerp

In de loop van de eerste reeks – die loopt van het eerste album tot aan de verdwijning van de Galaxity en Ravian en Laureline's acceptatie van dat feit in *Aan de grenzen* – ontwikkelt Mézières zich van een voorzichtige sciencefictiontekenaar tot de belangrijkste ontwerper van toekomstbeelden van zijn tijd. Natuurlijk is zijn jeugdvriend Jean Giraud onder het pseudoniem Moebius een veel bekendere naam in de stripwereld, maar het zijn de ontwerpen van Mézières die het meeste navolging krijgen.

Er zijn drie gebieden waar zijn invloed aanwijsbaar is. Allereerst in het ontwerp van ruimteschepen. Tot de jaren 1940 ging iedereen ervan uit dat de verovering van de ruimte plaats zou vinden dankzij raketten. Ruimteschepen werden dan ook meestal raketschepen genoemd en dat zag je terug in het ontwerp. Ze waren lang en puntig en gebouwd om met zo min mogelijk wrijving door de dampkring te komen. In de jaren 1950 zagen we de opkomst van de vliegende schotels en het standaardontwerp van ruimteschepen werd een beetje losgelaten. Maar wat je in pulpbladen, op de omslagen van pockets en in films aan ontwerpen voorbij zag komen was over het algemeen zo glad en gestroomlijnd mogelijk. Eén van de meest invloedrijke ontwerpers van ruimteschepen op stripgebied was Wallace Wood. Hij leefde zich als een gek uit op de interieurs, maar werkte de buitenkant net zo netjes af als zijn voorgangers. Zelfs de schepen in de televisieserie *Star Trek* uit de jaren 1960 zijn een afspiegeling van diezelfde stijl. De toekomst was mooi en glimmend en de ruimteschepen weerspiegelden dat.

De ruimteschepen van Mézières waren de eerste die zich daaraan onttrokken. Uitgaande van het idee dat er geen weerstand is in de ruimte en dat ruimteschepen waarschijnlijk niet op aarde maar net buiten de dampkring in elkaar worden gezet, bouwde hij zijn ruimteschepen als

Het verloren volk, 1972

Star Wars, 1977

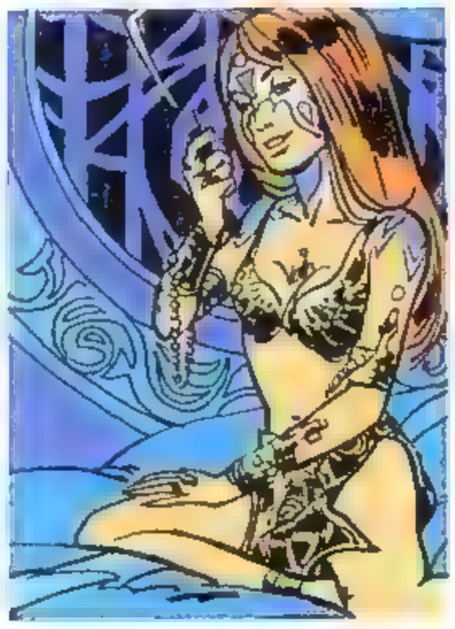

Land zonder sterren, 1972

The Return of the Jedi, 1982

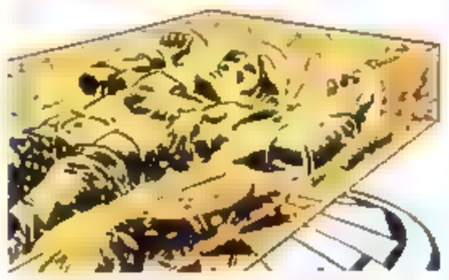

Het keizerrijk der 1000 planeten, 1971

The Empire Strikes Back, 1980

Het keizerrijk der 1000 planeten, 1971

The Revenge of the Sith, 2005

Het keizerrijk der 1000 planeten, 1971

The Revenge of the Sith, 2005

De ambassadeur der schaduwen, 1975

The Phantom Menace, 2003

LINKS - Een vergelijking tussen scènes uit *Ravian* en *Star Wars*.

grote logge kolossen, met schroefjes en moertjes en flappen die er meteen vanaf zouden branden als het in de dampkring van een planeet terecht zou komen. Dit ontwerp kwam als eerste terecht bij de makers van de film *Star Wars* en van daaruit nam iedereen het over. Jean Giraud maakte er zelfs zijn handelsmerk van. Het *shot* van een eindeloos door het beeld glijdende kolos van een ruimteschip werd zó standaard dat de tv-serie *Red Dwarf* er een parodistische opening op maakte.
Een tweede belangrijk element dat Mézières introduceerde was het gebruik van organische ontwerpen voor z'n sciencefictionelementen. Zijn steden en gebouwen zien er uit als stukje bij beetje in elkaar gezette constructies in plaats van keurig geplande bouwwerken. Ook deze visie op de toekomst heeft zich sindsdien ongehinderd voortgezet.
Het derde element is wellicht het meest invloedrijk: zijn ontwerpen voor *incidental aliens*. Voor Mézières is het tekenen van de achtergrond en het scheppen van een geloofwaardige wereld altijd één van de leukste aspecten van zijn werk. In de loop van het interview vertelt hij dat hij daarom nooit met assistenten heeft gewerkt. Het bevolken van een geloofwaardige wereld vergt meer dan alleen het bedenken van ruimteschepen, gebouwen en steden. Ook de bewoners van de diverse planeten en wat daar zoal langs komt lopen, glijden of hobbelen is bepalend. In 1975 tekende Mézières voor het eerst een barscène met diverse buitenaardse wezens in het album *De ambassadeur der schaduwen*. Die scène duikt twee jaar later vrijwel identiek op in de film *Star Wars*. Deze en andere gelijkenissen tussen de film van George Lucas en het werk van Mézières hebben geleid tot de speculatie dat de albums van Ravian (die vlak daarvoor op de Amerikaanse markt waren uitgegeven) op het bureau van de ontwerpers moeten hebben gelegen. 'Ik heb nooit gewerkt voor Lucas. Er is nooit contact geweest. Ik heb nooit één dollar ontvangen, laat staan een bedankje.'

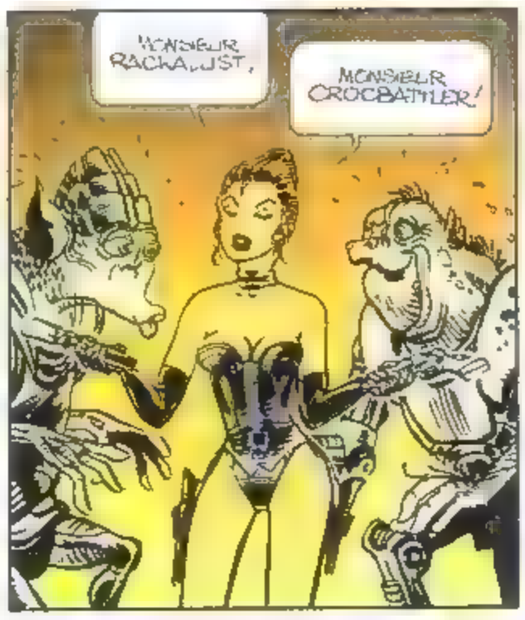

George Lucas heeft toegegeven gebruik te hebben gemaakt van beelden en concepten van comic-tekenaar Jack Kirby voor *Star Wars*, met name in het ontwerp en het karakter van Darth Vader, maar Mézières wordt nergens genoemd. Toch is die nooit van plan geweest om achteraf z'n gelijk te halen. 'Het is toch niet te bewijzen. De sciencefiction is een grote kookpot. Iedereen doet er zijn eigen ingrediënten in en haalt eruit wat hij kan gebruiken. Die scènes in de bar met al die buitenaardse wezens, die zijn weer gebaseerd op de film *Casablanca* en het werk van de Amerikaanse illustrator Ed Emshwiller (Emsh), die veel omslagen en illustraties maakte voor het tijdschrift *Galaxy*.' Verder wil hij er niets over zeggen, maar hij haalt wel uit z'n tasje een setje foto's tevoorschijn, waarin scènes uit verschillende films worden vergeleken met zijn werk. 'De film *Independence Day* heeft letterlijk een scène overgenomen uit mijn album *Het keizerrijk der 1000 planeten*. Dat is pas echt plagiaat.'

LINKS – Meer monsters en een mooie mademoiselle.

Film

Uiteindelijk werd Mézières wel gevraagd om aan films mee te werken. Heel vaak heeft hij daar geen gehoor aan gegeven. Daar werkte hij te langzaam voor. Voor de film *Out of Time* van regisseur Jeremy Kagan ontwierp hij in 1984 de decors. In 1987 werd hij

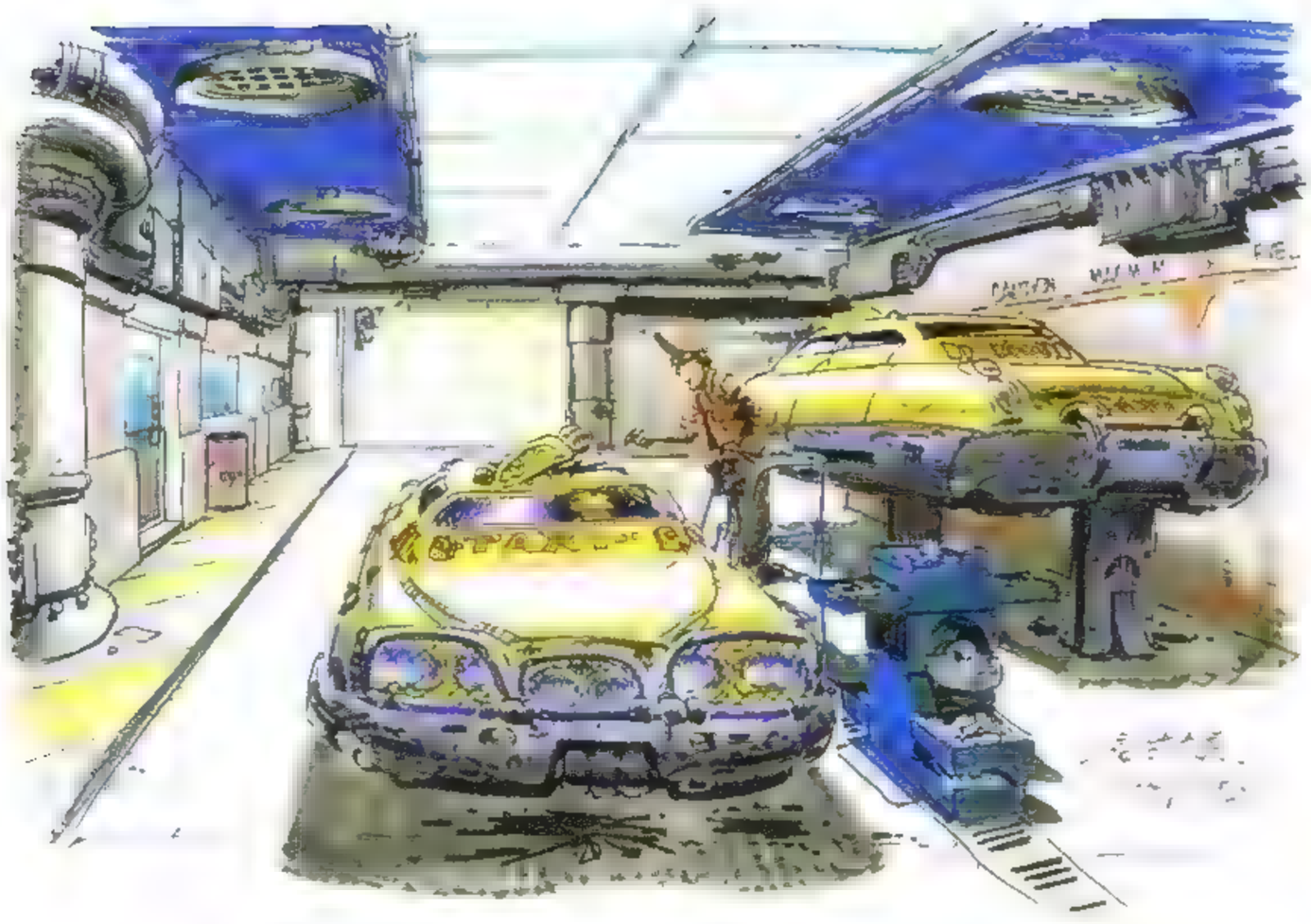

BOVEN - De taxi-werkplaats van Bruce Willis in *The Fifth Element*.

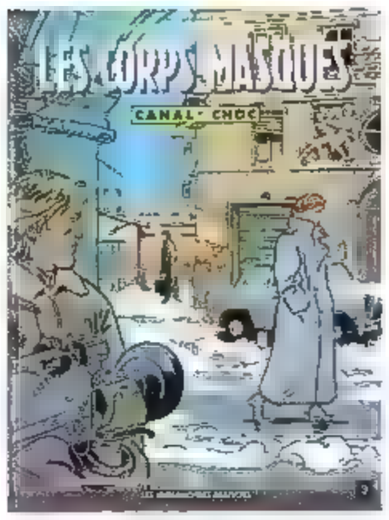

BOVEN - Van 1989 tot 1991 deed Mézières de artistieke begeleiding van Christins futuristische *Canal Choc*-thrillers, met tekenwerk van Philippe Aymond. Er verschenen vier delen en alleen in het Frans.
RECHTSBOVEN - Voor *Les habitants du ciel* tekende Mézières veel mooi nieuw werk, waaronder een aantal in Nederland ongepubliceerd gebleven strippagina's. Direct na dit interview kunt u de pagina's lezen die horen bij het lemma over de Glapum'tanen die Ravian ontmoette in *Verschijnselen op Invertoch*.
RECHTS - In de loop van zijn carrière ontmoette Ravian God, Jezus en de oerkrachten Aarde, Vuur, Water en Lucht.

Studio's waarvoor ik was uitgenodigd. Daar stond mijn taxi, ongeveer zo groot als deze kamer. Ik heb nog een ontwerp gemaakt voor een garage met twee van die taxi's. Bruce Willis gaat erheen nadat hij een ongeluk heeft gehad. Dat is later niet in de film gekomen, want het kon ook met een telefoongesprek.' De film, *The Fifth Element*, kwam uit in 1995 en was wederom geen groot succes, ondanks het feit dat Mézières' ontwerpen deze keer wel duidelijk te herkennen waren.

De laatste albums

Alle filmavonturen ten spijt, heeft Mézières het merendeel van zijn carrière gegeven aan *Ravian*. Het is nog steeds één van de best verkochte strips uit de *Pep*-periode. Vrijwel alles van deze strip is in het Nederlands uitgekomen, behalve de

gebeld door de Duitse regisseur Peter Fleischmann met de vraag of hij de ontwerpen wilde maken voor *Es ist nicht leicht ein Gott zu sein*, een Frans/Duits/ Russische co-productie gebaseerd op een roman van Russische sciencefictionschrijvers, de Strugatsky-broers. Ondanks een script van de gerenommeerde scenarioschrijver Jean-Claude Carrière verdween die in 1990 na een week uit de bioscopen. In de uiteindelijke film is weinig terug te zien van Mézières' ontwerpen, hoewel niemand wil suggereren dat dat iets met het falen van de film te maken heeft.

Zijn derde en meest belangrijke filmproject had een langere ontstaansgeschiedenis. In 1992 nam regisseur Luc Besson contact met hem op voor een nieuw project. 'Hij zei: 'De Amerikaanse regisseurs hebben genoeg van je gestolen. Ik neem je in dienst voor honderd dagen en daar betaal ik je voor.' Hij had een groot dik script waarvan het einde nog niet goed was en het verhaal ging alle kanten op, maar het zag er veelbelovend uit. De held van het verhaal werkte als arbeider in een raketfabriek in een buitenwijk van New York. Wat het voor mij interessant maakte, was het ontwerp van de stad en de *look* van de sets, niet de details.

Ik werkte op dat moment aan het Ravian-album *De sferen van de macht*, waarin op pagina drie een vliegende taxi voorkwam.

Pierre Christin was met het idee gekomen dat Ravian en Laureline een taxichauffeur zouden ontmoeten met een taxi die er nog lamlendiger uitzag dan een taxi uit de Bronx. Terwijl ik tekeningen maakte van het toekomstige New York voor Luc Besson, tekende ik daar dus een kleine vliegende taxi in. Voor de gein. En een vliegende politieauto. En dat was dat. Want aan het eind van 1992 ging het niet goed met die film. De werktitel was toen *Saltman Blerus*. Besson was erg druk bezig met z'n nieuwe film, *Léon* (die uiteindelijk een grote hit werd en die zich niet geheel toevallig ook in New York afspeelde, met veel taxi's, maar dan in het heden). En de vrouw die de productie leidde belde me als ik weer iets kon komen doen. Dat was niet al te vaak. Meestal hadden ze niks te doen. In 1994 maakte ik het album van *Ravian* af en ik stuurde Besson een poster van het omslag, met daarop heel duidelijk die taxi. Ik heb gehoord dat hij die poster in z'n kantoor had hangen, want het was een goed idee. En omdat *Léon* zo'n groot succes was, kreeg hij geld om z'n sciencefictionfilm te maken. Met vliegende taxi's, waar ik niets van wist. Die zag ik pas een paar jaar later bij de opnames in Pinewood

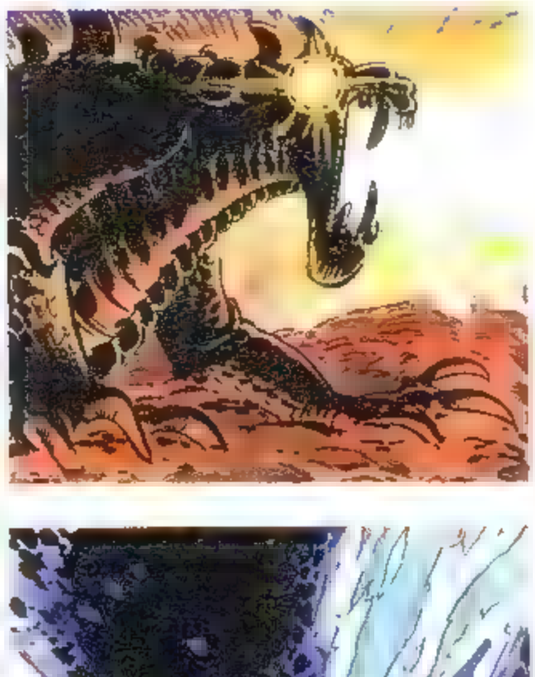

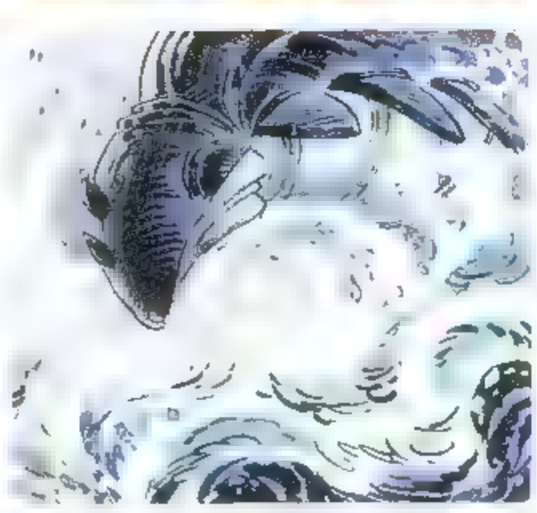

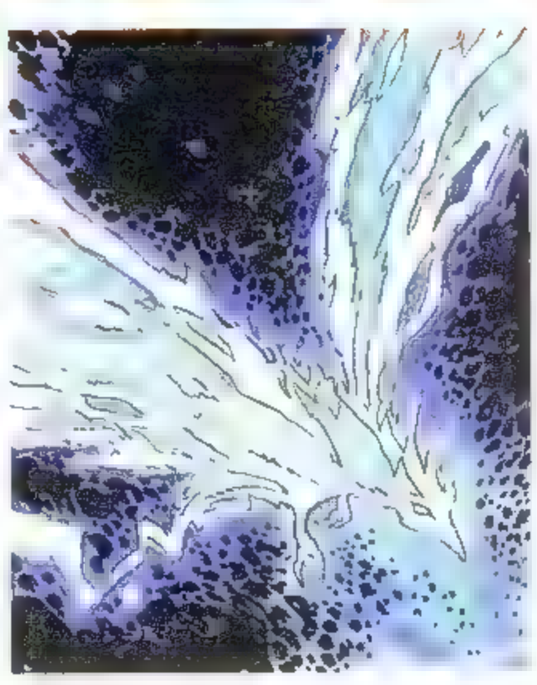

korte verhalen uit *Pep Parade* (die in Frankrijk zijn gebundeld onder de titel *Par les chemins d'espace*) en twee speciale delen over de flora en fauna van Ravian en Laureline's wereld (in het Frans uitgegeven in twee delen onder de titel *Les habitants du ciel*). Verder maakte Mézières veel 'speciale' tekeningen en posters die her in der in diverse (Franstalige) bundelingen en fanzines te vinden zijn.

De laatste acht albums lijken de verhalen meer gedreven door het tekenwerk dan door het scenario. 'Hoe langer we met *Ravian* bezig zijn, des te meer moet het plot passen in het concept. In de laatste acht albums draait alles om de verdwenen aarde. In het nieuwe album, dat volgend jaar gaat verschijnen, wordt alles afgerond. Het is een einde waar Pierre al die jaren zorgvuldig naar toe heeft gewerkt. Alle bijfiguren uit de vroegere albums keren terug. Speciaal voor die gelegenheid zag ik albums terug die ik al jaren niet meer had gezien. Heel soms dacht ik bij mezelf: 'Dat was helemaal zo slecht nog niet'.

Het laatste volledige album van de reeks telt 56 pagina's in plaats van de gebruikelijke 48. In de laatste cyclus (die begon met *Aan de rand van het grote niets*) zien we opeens ook een aantal geschilderde pagina's – naar het blijkt op speciaal verzoek van Mézières. 'Ik blijf op zoek naar nieuwe uitdagingen.' Of Ravian en Laureline Galaxity terug vinden en of alles weer goed zal komen kan Mézières niet vertellen. 'Pierre heeft het einde al geschreven, maar ik wil het niet weten. Ik krijg twee pagina's per keer. Daar doe ik mee wat ik wil. Soms heb ik een idee, dan bel ik Pierre en dan hebben we het er over.' Aan het eind van *Aan de rand van het grote niets* verschijnt opeens een buitenaards wezen dat veel op Corto Maltese lijkt. Een suggestie van Mézières die ook voorstelde om het wezen Morto Coltes te noemen. Dat een ander nieuw figuur op onze eigen Vader Abraham lijkt is toeval. 'Het is een kruising tussen Charles Darwin en een octopus, vandaar de tentakelbaard en de bolhoed.' Mézières is ook erg trots op het Jackson Pollock-achtige effect op pagina vijf van *De orde van de Megalieten*, het tweede deel van de afsluitende trilogie. 'Veel dingen zijn blauw voor mij. Groen is voor de aarde. Vandaar dat het Renoir-achtige schilderij op diezelfde pagina groene, warme kleuren heeft. Een buitenaardse planeet is nooit groen, altijd blauw of roze. Het zal uiteindelijk gaan om de strijd tussen de technologie van Galaxity en de ecologie van de aarde. Maar we sluiten niet alles af. We laten een paar ramen en deuren open.'

Dat Mézières stopt met het maken van albums wil niet zeggen dat hij gaat stoppen met tekenen. 'Ik wil nog een aantal portfolio's maken. Misschien ga ik af en toe nog naar de Verenigde Staten. Als jonge man was ik avontuurlijk maar ook verlegen. Ik koos uiteindelijk voor het enige dat ik goed kon: tekenen. Het leven van een cowboy is spannend, maar uiteindelijk is het ongeschoold werk. En het is zwaar. Dat hou je niet vol, tenzij je ermee bent opgegroeid. Ik ben trots op wat ik doe, behalve als ik ermee bezig ben, dan voel ik me soms beroerd en denk ik dat ik niks kan en alles opnieuw moet doen. Als me dan weer te binnen schiet dat er in Aix in de Provence een grote expositie is geweest met alleen mijn werk denk ik: 'Dat heb ik toch niet slecht gedaan'. Ik ben een betere tekenaar dan een cowboy. Maar het werk als cowboy blijft voor mij een inspiratiebron. Als ik in Amerika ben reis ik altijd even rond. Mijn vrouw is Amerikaanse, dus dat is niet moeilijk. Dan neem ik foto's van alle rotsen. En van paarden, in het wild. Dat is het mooiste wat er is.'

ger.apeldoorn@stripschrift.nl

Met dank aan Rik Sanders en aan Frans Meijer, organisator van Stripdagen Arnhem, die zo aardig was om Jean-Claude Mèzières naar Nederland te halen en hem voor twee uur aan *Stripschrift* af te staan.

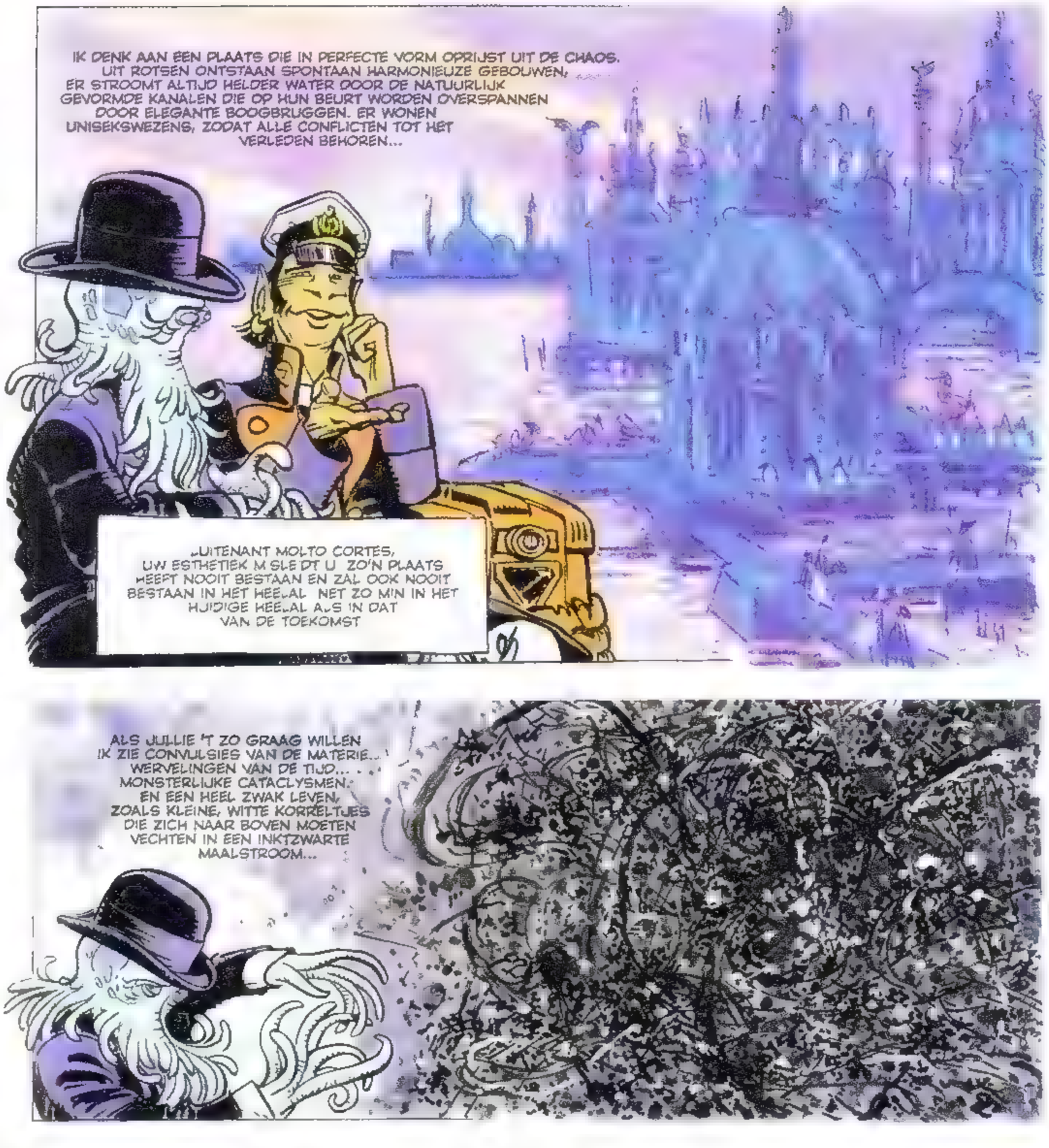
IK DENK AAN EEN PLAATS DIE IN PERFECTE VORM OPRIJST UIT DE CHAOS. UIT ROTSEN ONTSTAAN SPONTAAN HARMONIEUZE GEBOUWEN, ER STROOMT ALTIJD HELDER WATER DOOR DE NATUURLIJK GEVORMDE KANALEN DIE OP HUN BEURT WORDEN OVERSPANNEN DOOR ELEGANTE BOOGBRUGGEN. ER WONEN UNISEKSWEZENS, ZODAT ALLE CONFLICTEN TOT HET VERLEDEN BEHOREN...
LUITENANT MOLTO CORTES, UW ESTHETIEK M SLE DT U ZO'N PLAATS HEEFT NOOIT BESTAAN EN ZAL OOK NOOIT BESTAAN IN HET HEELAL NET ZO MIN IN HET HUIDIGE HEELAL ALS IN DAT VAN DE TOEKOMST
ALS JULLIE 'T ZO GRAAG WILLEN IK ZIE CONVULSIES VAN DE MATERIE... WERVELINGEN VAN DE TIJD... MONSTERLIJKE CATACLYSMEN. EN EEN HEEL ZWAK LEVEN, ZOALS KLEINE, WITTE KORRELTJES DIE ZICH NAAR BOVEN MOETEN VECHTEN IN EEN INKTZWARTE MAALSTROOM...

BOVEN - Charles Darwin en Corto Maltese mogen ook even meedoen in de jongste albums. Op Mézières' verzoek werd een aantal pagina's uit deze albums niet getekend maar geschilderd.
Dit voorbeeld is afkomstig uit *De orde van de Megalieten*, 2007.

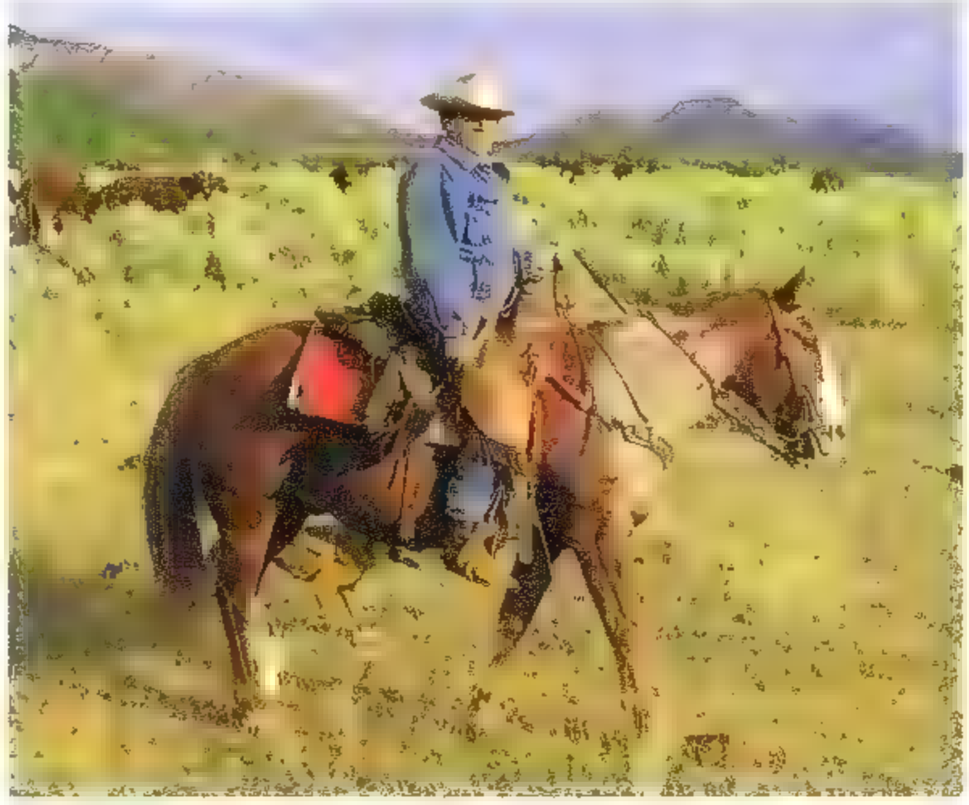

LINKS – Jean-Claude Mézières tijdens een check van de veestapel. Dugout Ranch, Utah, herfst 2008.

Hemelbewoners – De Glapum'taan

DE ROEKELOZE UITDAGING DOOR DE RUIMTE-MATHEMATIËRS IS ÉÉN VAN DE MEEST BELANGRIJKE GEBEURTERNISSEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE PLANEET GLAPUM'T. MISSCHIEN ZELFS DE ENIGE, OMDAT DE GLAPUM'TANEN GEEN GESCHIED-SCHRIJVING KENNEN EN NIET GEÏNTERESSEERD ZIJN IN DE VERHALEN VAN ANDEREN...

DE ROURS WAREN AFKOMSTIG UIT HET 'MIDDEN VAN ALLES' EN REISDEN VAN PLANEET TOT PLANEET IN EEN GIGANTISCH REKENCENTRUM DAT VOLLEDIG WAS GEÏNTEGREERD MET HUN GIFTIGE LICHAMEN. ZE WAREN ERG JALOERS VAN AARD.

DE ROURS WAREN VERMAARD OM HUN WISKUNDIG VERMOGEN OM ALLES TE KUNNEN BEREKENEN. DE ENIGEN DIE HEN DAARIN NAAR DE KROON STAKEN WAREN DE GLAPUM'TANEN.

HUN REUSACHTIGE VAARTUIG DAALDE AF NAAR DE OPPER-VLAKTE EN WERD OPGEWACHT DOOR ONZE OUDE VRIEND RALPH, DIE DIEP VERZONKEN WAS IN CONCENTRATIE-OEFENINGEN VOOR DE KOMENDE UITDAGING...

DE STORTVLOED AAN CIJFERS, DIE DAARNA DE HEMEL VAN DE WELRIEKENDE PLANEET VULDE, WAS VOLGENS DE SCHAARSE OOGGETUIGEN OVERWELDIGEND. IN TOTALE STILTE SCHOTEN MILJARDEN CIJFERLIJSTEN DOOR DE KOELE AVONDLUCHT. TEMIDDEN VAN ALLE BEREKENIN-GEN STOND RALPH TROTS EN ONBEWEGELIJK. HET LEEK WEL OF HIJ ERVAN GENOOT.

DE ROURS HADDEN HET ER MOEILIJKER MEE. TOEN ALLES WAS AFGELOPEN, RESTTE DE TROTSE RUIMTE-MATHEMATIËRS NIETS ANDER DAN GLAPUM'T TE VERLATEN ALS EEN ZIELIG HOOPJE SCHROOT....

MET BEHULP VAN RALPH WERD EEN KOERS BEREKEND VOOR DE TERUGREIS NAAR HET 'MIDDEN VAN ALLES', WANT ZELFS DAARTOE WAREN ZE ZONDER HULP NIET MEER IN STAAT...

ONZE BIJZONDERE VRIEND WAS ZO BESCHEIDEN DAT HIJ OPRECHT VERRAST WAS TOEN ZIJN SOORTGENOTEN HEM ALS DANK VOOR DEZE OVERWINNING EEN BOS VERSGEPLUKTE EN WELRIEKENDE VRUCHTEN EN BLOEMEN PRESENTEERDEN.

DE STILTE VAN HET PURE DENKEN KEERDE VOOR ALTIJD TERUG OP GLAPUM'T. OP JE GEZONDHEID, OUWE MAKKER. IK STUUR JE HET RECEPT VOOR DEZE NIEUWE COCKTAIL PER RUIMTEPOST. MOGE HET JE SMAKEN.

© JEAN-CLAUDE MÉZIÈRES/PIERRE CHRISTIN/DARGAUD

ADVERTENTIE

"DE STRIP-AAP"

Voortaan kun je al je strips
vanuit je luie stoel bestellen!

Al meer dan 10.000 strips online!

www.stripaap.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

[BITS & PIECES → NICK]

Je bent een belangrijk man, maar krijgt opeens last van allerlei lieden die in je kuiten bijten. Je verdedigt de rechten van je echtgenote. Helaas grijpt de roddelpers je bij de enkels. Soms wordt het leven dan zwaar voor mensen. Dan somberen ze wat rond. Zwarte energie moet een kant op. Zo ook bij Nick. Nick Rodwell. De echtgenoot van mevrouw Hergé nummer twee.

Onze Nick pakte zijn blog en ging eens lekker los. Journalisten die hem al tijden hoofdpijn bezorgden, moesten het per persoon ontgelden. Wat zij kunnen dat kan ik beter, zal Nick in een vlaag van verstandsverbijstering hebben gedacht. De blog is inmiddels haastig verwijderd. Maar het onvolprezen internet bewaart alles. Volgt u mij maar even.

De eerste journalist die onder Nicks virtuele strijkbout belandt is Stephane Guillon. Wat zouden de persoonlijke mankementen zijn van deze scribent, moet Nick gedacht hebben. *'We see Guillon with the new lady in his life but we are not sure how the 7 children were created. Perhaps each had a different father or mother.'* Een volkomen uit de lucht gegrepen gedachte waaraan hij de conclusie koppelt dat zo'n thuissituatie wel tot verkrachte journalisten moet leiden. En wie verkracht is, gaat Nick te lijf, zo is de onderliggende gedachte.

De volgende twee slachtoffers van zijn dwaasheid zijn Hugues Dayez en Albert Algoud. De eerste werkt voor de RTBF in België. De tweede werkt voor iedereen, merkt Nick heel hoerig op. Hij laat een lekker de tijd om hun privéleven echt te bestuderen. Zo pakken mij, dan pak ik hen. Oog om oog, kant om kant. Na die diepgravende studie zal eens en te meer duidelijk worden vanuit welke diepliggende wortels hun haat tegen Nick wordt gevoed. Want als je hun huis kent, ken je hun drijfveren. Getergd kwam Nick uit het bos.

Bingo, schrijft Nick. Beide heren worden als ze 's avonds thuiskomen geconfronteerd met een autistisch kind. En als je als lezer nu even in de Larousse-encyclopedie op het begrip autisme naleest, weet je direct waarom de heren Nick haten, ze kwetteren nij. Met de logica van een schijtende koe die denkt dat ze melk produceert, gaat onze Rod verder. Je hoeft Carl Jung niet te lezen om te begrijpen wat dit betekent voor een vader, zo formuleert Nick. Zijn boosheid maakt plaats voor medelijden met die heren journalisten. Want als je je liefde voor het moois, zoals *kutje* niet kan delen met je zoon dan raak je diep gefrustreerd. Dan ga je dus slechte dingen schrijven. Over wie? Ja, over Nick Rodwell natuurlijk.

Van weer een volgende journalist stelt hij vast dat die juist een speciale relatie heeft met zijn zoon, en daardoor even vergat dat hij bij het schrijven de rechten van Moulinsart niet mocht schenden. Wie het verband snapt, mag het zeggen.

Het heeft allemaal de psychologische diepgang van een plat bord. Geschreven door een op hol geslagen tuinkabouter die denkt dat hij intelligent is. Het slaat als een tang op een stuisdeur. Kennelijk is het einde nabij. Nog een laatste stuiptrekking en het licht gaat uit bij deze meneer.

ben.bits@stripschrift.nl

STRIPSCHRIFT

DE JAREN 1988-1992
DE NUMMERS 217-257

JAARGANG 42 - NUMMER 5

HEINZ

PAKT UIT

In het oog

Dit lustrum passeert een riedel aan erotische en vaak pornografische strips de revue. Hoewel seks van alle tijden is, zijn een paar kenmerkende reeksen juist in deze vijf jaar tot bloei gekomen. De serie *Follies* toont in meer en minder bedekte mate de daad. Onder andere het levensverhaal van de Italiaanse La Cicciolina wordt daarin opgetekend. De op Oom Wim gelijkende professor Choron doet zijn intrede met een heel ander type verhaal. Ook met de iets eerder opgestarte en nu nog altijd lopende Zwarte Reeks van uitgeverij Sombrero doet men goede zaken. Een aantal bekende tekenaars levert onder pseudoniem een bijdrage. Dick Matena siert een omslag van tijdschrift *Titanic* op met een jongedame die haar lolly wel op een heel bijzondere manier vasthoudt: tussen een pronte borstpartij. Het levert hem een beschuldiging van jatwerk op die hij in *Stripschrift 223* van repliek dient. Het is ook de periode waarin Horacio Altuna, Paolo Eleuteri Serpieri (*Druuna*) en Milo Manara (*Honingpotje, De schakelaar, Guiseppe Bergman*) de overwegend mannelijke lezer aan zijn trekken laat komen. Manara komt ook aan het woord tijdens een interview in nummer 240. Gelukkig is er ook een stripgerelateerde waarschuwende vinger. Postbus 51 maakt een folder met de tekst *Seks is natuurlijk, maar nooit vanzelfsprekend.* Gerrit de Jager tekent er diverse illustraties bij.

AJU-PARAPLU ! TOT IN DE PRUIMENTIJD! HAHA !!
HIK!
NOU, DIE WAS VROLIJK ZEG !
JA JONGENS, MET JAN IS HET ALTIJD LACHEN !..
..MAAR ZONDER JAN IS HET HELEMAAL LEUK HIER !

Oud nieuws

In elk lustrum overlijden tekenaars maar deze jaren ontvalt de stripwereld enkele grote namen die niet onvermeld mogen blijven. Yves Chaland (1990), Willy Vandersteen (1990), Hans G. Kresse (1992), Bob de Moor (1992) en Pierre 'Peyo' Culliford (1992) leggen hun tekenpen voorgoed neer. Maar er is ook goed nieuws. In Frankrijk verschijnt voor het eerste een strip in braille: *Asterix*. Twee nog altijd draaiende rubrieken in *Stripschrift* zien het daglicht: Ben Bits schrijft in nummer 218 zijn eerste *Bits & Pieces* en een paar nummers later start Michel Nadorp met *Stars & Strips*. Natuurlijk gaan de vlaggen uit bij het dubbeldikke jubileumnummer 250. In 1988 besluit de redactie om per jaargang (in plaats van doorlopend) te nummeren. Zo kennen we nu de nummers 22-1 tot en met 23-10. Opmerkelijk is het nieuws over superstriphelden Northstar die onderdeel uitmaakt van de Canadese heldengroep Alpha Flight en een homo is. Na de nodige protesten verliest Northstar van de machtige vijand aids. De strip *Hitler = SS* (Philippe Vuillemin en Jean-Marie Gourio) wordt verboden in Frankrijk. In 1989 spant Dolf Brouwers een rechtszaak aan tegen de makers van de strip *Sjef van Oekel* (Theo van den Boogaard en Wim T. Schippers). Brouwers ontvangt geen geld voor de strip waarin hij vloekend en pornografisch wordt neergezet. De rechter geeft hem uiteindelijk gelijk en verbiedt afbeeldingen van Brouwers/Van Oekel in 'obscene en pornografische scènes'. Later bereiken Schippers en Brouwers een schikking over de financiën.

Omslag

Eddie de Jong (1950) en René Windig (1951) zijn geboren in Amsterdam en zitten bij elkaar op het Barlaeus-gymnasium. Daar ontstaan al de eerste tekeningetjes en schetsjes. Samen geven zij het eigen tijdschrift *Gezellig en Leuk* uit waarin ze de belerende Oom Wim uit het weekblad *Robbedoes* op de hak nemen. Ze tekenen zelfs kort voor het weekblad *Donald Duck*. In 1980 creëren ze een andere parodie: *Dick Bos* wordt *Dick Bosch* die oubollig en oud-Hollands overdreeven spreeckt! In 1987 brengen ze voor het eerst *Heinz* in *Het Parool*. De kat en zijn vrienden worden een groot succes. In 1991 levert het hen de Stripschapprijs op. Van *Heinz the movie*, al aangekondigd in 2001, is het nooit gekomen. Wel staan er vierentwintig *Heinz*-albums op hun conto.

Waar issie?

Hoewel hij eerder strips maakte, debuteert Auke Herrema pas in 1989 met het album *Slechte tijden om te sterven*. Een jaar later volgt *Een kleine verbouwing*, in de prestigieuze *Atomium-reeks*. Hij combineert daarin de klare lijn en een atoomstijl met een grote dosis humor.
In een interview in *Stripschrift 235* legt hij het verwijt dat hij Swarte natekent terzijde maar beaamt wel er zijn inspiratie uit te halen.
Tegenwoordig werkt hij als illustrator en maakt hij cartoons en strips voor het bedrijfsleven; ook geeft hij lezingen op basisscholen.

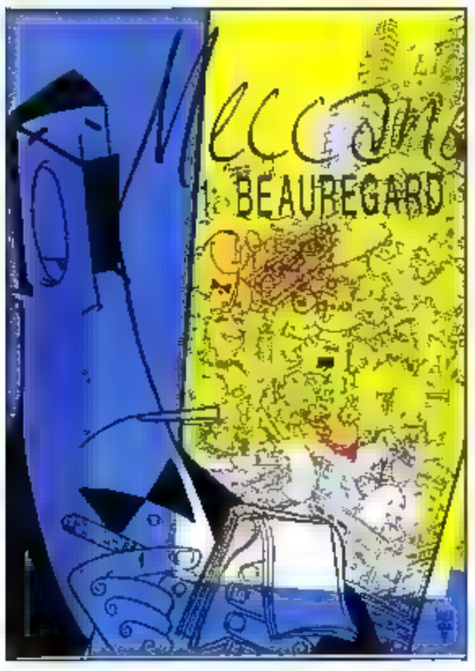

Toppers

1. Meccano 1: Beauregard (Hanco Kolk)
2. Peter Pan 1: Londen (Régis Loisel)
3. Largo Winch 1: De erfgenaam (Philippe Francq/Jean van Hamme)
4. De triomf van Arn (Jean-Claude Gal/Jean-Pierre Dionnet/Philippe Picaret)
5. Muizentheater (Peter van Dongen/Martijn Daalder)
6. Charly 1: Duivels speelgoed (Magda/Denis Lapière)
7. Soda 3: Gij zult niet schieten (Bruno Gazzotti/Luc Warnant/Tome)
8. Sam 1: De garage (Jan Bosschaert/Marc Legendre)
9. XIII 6: Het dossier Jason Fly (William Vance/Jean van Hamme)
10. Little Ego (Vittorio Giardino)

DE MAKERS VAN TOEN
Redactie Tijs Bagchus (256-257), Baldi Dekker jr. (217), Hans Duncker (218-233), Eric de Graaf (228-255), Michel Nadorp (251-257), Arco van Os (217-257), Pieter van Oudheusden (217), Hans Pols (217-250), Rik Sanders (248 257), Noel Ummels (234-255)
Vormgeving Paul Stoute/ Vormgeving Rotterdam (217), Marc Butters (218-222), Rudy Vrooman (223-257)
Uitgever Het Stripschap (217-257)

STRIPSCHRIFT

DE JAREN 1993-1997
DE NUMMERS 258-307

JAARGANG 42-NUMMER

In het oog

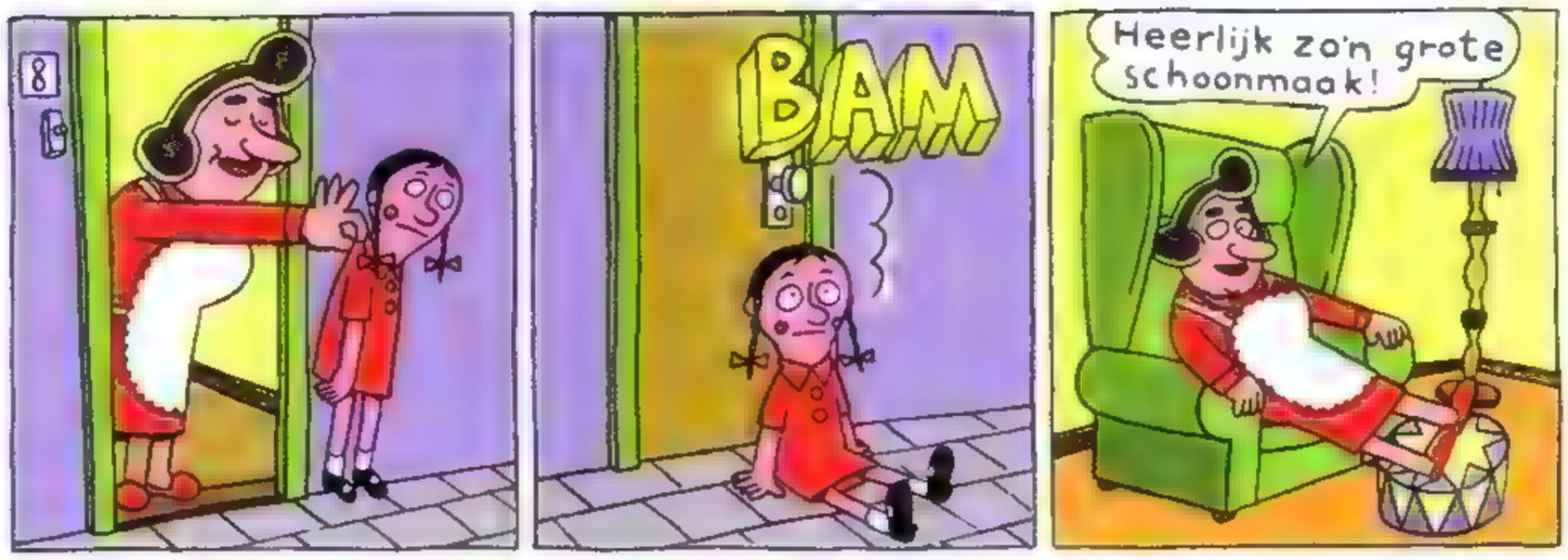

In deze periode verschijnen weer enkele themanummers over *Kuifje* en Walt Disney, alsmede een omvangrijk, zeer populair, Toonder-nummer. De aandacht voor de strip verbreedt zich: de – vrouwelijke – inkleurders krijgen voor het eerst aandacht en de theoretische benadering van de strip komt aan bod via uitgebreide besprekingen van de boeken *Strips anders lezen* en Scott McClouds *Understanding Comics – The Invisible Art*. De eerste, wilde plannen voor een stripmuseum in Groningen worden aangekondigd. De afdeling stripdocumentatie van de Centrale Bibliotheek in Rotterdam, nu helaas nauwelijks meer actief, wordt bij het vijfjarig bestaan in het zonnetje gezet. De opkomende absurde tekenaar Gummbah (Gertjan van Leeuwen) wordt stevig neergezet in het artikel 'Het mislukte interview'. Uitgebreid wordt verslag gedaan van het bezoek van tekenaar Carl Barks aan de Nederlandse redactieburelen van *Donald Duck*. Het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal maakt bekend dat de strip 100 jaar bestaat en neemt daarvoor als ijkpunt de eerste aflevering van *The Yellow Kid* in *The New York Journal* van 18 oktober 1896. Hergé-weduwe Fanny Rodwell en Moulinsart laten voor het eerst hun tanden zien met een plagiaatproces tegen tekenaar Joost Veerkamp. Nijvere redactionele arbeid blijkt uit artikelen als 'De ooglap in de strip', 'De onomatopee in de strip' en 'De psychokunde in de strip', interessante onderwerpen die in toekomstige nummers van *Stripschrift* ook niet zouden misstaan. *Algemeen Dagblad* vernieuwt zijn stripbeleid en publiceert dagelijks een andere strip in kleur over een hele pagina. Na enkele maanden en veel lezersklachten keert de krant terug naar zijn oude stroken. *Stripschrift* zelf publiceert enige tijd *Gleevers dagboek* van Gerard Leever en *Overpeinzingen van een vlakgom* van Peter de Smet. Treurig wordt verslag gedaan van het verdwijnen van het weekblad *Kuifje* en van de pensionering van *De Partners* (Carry Brugman). Maar die laatste serie is inmiddels een tweede jeugd begonnen in het herboren blad *Eppo*.

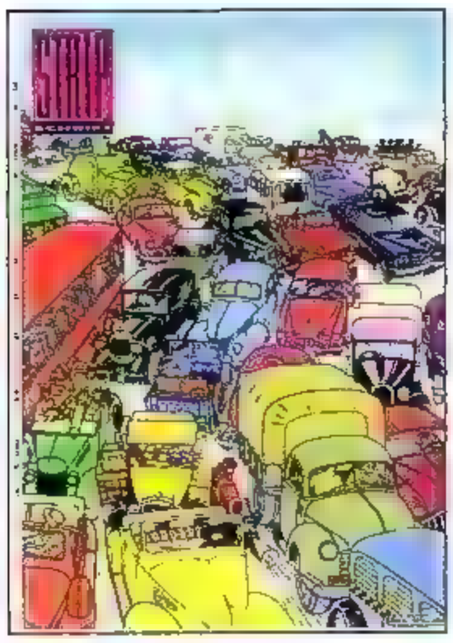

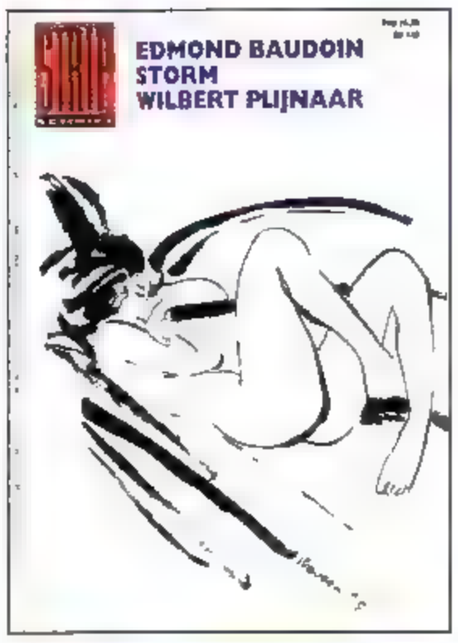

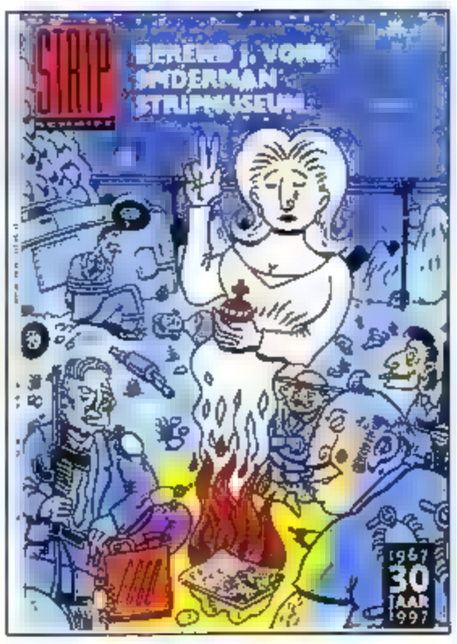

Omslag

Speciaal voor deze jubileumeditie heeft Jeroen de Leijer (1969) het omslag gemaakt. De Leijer studeerde in 1993 cum laude af als vrij graficus aan de kunstacademie St. Joost in Breda. Hij maakte onder andere *The Presley Paranoia Freak Show*, een reizend prentenkabinet over het tragische leven van de koning van de rock & roll. Maar zijn bekendste schepping is *Eefje Wentelteefje*. De strip werd gepubliceerd in Brabants Dagblad en Zone 5300. De serie *De Eefje Wentelteefje TV Show* was te zien bij VPRO's Villa Achterwerk.

Waar issie?

In december 1993 worden de wanden bij de tot dan toe verwaarloosde roltrappen van de voetgangers- en fietstunnel, onderdeel van de Rotterdamse Maastunnel, opgeleukt met een verantwoorde milieustrip, op initiatief van de Rotterdamse reinigingsdienst: de Roteb. Het stripverhaal, op een formaat van 28 bij 1 meter, moest de burger aanmoedigen om chemisch afval in te leveren bij de chemokar. De tekst van de strip werd gevonden via een prijsvraag. De gelukkige winnaar was V.J. Giorgi, de tekenaar werd niet vermeld. Een redacteur van *Stripschrift*, die op weg naar zijn werk regelmatig door de tunnel fietste, zou graag weten wie voor de tekeningen verantwoordelijk was, zodat hij de maker alsnog wegens wansmaak kan aanklagen. Het gerucht gaat dat gevoeliger stripliefhebbers liever omfietsen dan dat zij met de wanstaltige tekeningen werden geconfronteerd. De roltrappenruimte is sinds een paar jaar opnieuw gerenoveerd: de wanden zijn nu effen zalmkleurig gesaust.

Oud nieuws

Cartoondam. Dat was in 1997 het plan van Han Peekel, een makelaar en een projectontwikkelaar om in Rotterdam een Disney-achtig themapark rond strips te vestigen, met een animatiestudio. De gemeente Rotterdam en Economische Zaken zouden bereid zijn om geld in het plan te steken. 'Het leukste en spannendste dat ik ooit heb gedaan', aldus Peekel. Beoogd medewerkers Peter de Smet ('Het meest bizarre verhaal dat ik ooit heb meegemaakt') en Daan Jippes ('Ach, die Peekel leeft in zijn eigen wereld') tonen zich minder enthousiast over het plan in een artikel dat in *Stripschrift* verschijnt. Een uitgebreide briefwisseling volgt op het artikel, waarbij ook Dick Matena zijn steentje bijdraagt. Daarbij krijgt de journalist, de boodschapper, ook nog even de schuld, maar die heeft zijn journalistieke plicht gedaan en alle partijen zijn aan het woord gelaten. Het plan sterft uiteindelijk een vroegtijdige dood.

Toppers

1. **Dodelijke spelletjes (Jacques Tardi)**
2. **Vis aan de wand (Guido van Driel)**
3. **El Gaucho (Milo Manara/Hugo Pratt)**
4. **De reis (Edmond Baudoin)**
5. **Sigmund 1: Eerste sessie (Peter de Wit)**
6. **De kronieken van Panchrysia 1: De vlucht (Ferry)**
7. **Blood Club (Charles Burns)**
8. **Dirkjan 1 (Mark Retera)**
9. **Fokke en Sukke 1: Hebben altijd wat (Reid, Geleijnse & Van Tol)**
10. **Alias Ego 1: Vlucht uit de Richel (Dick Matena)**

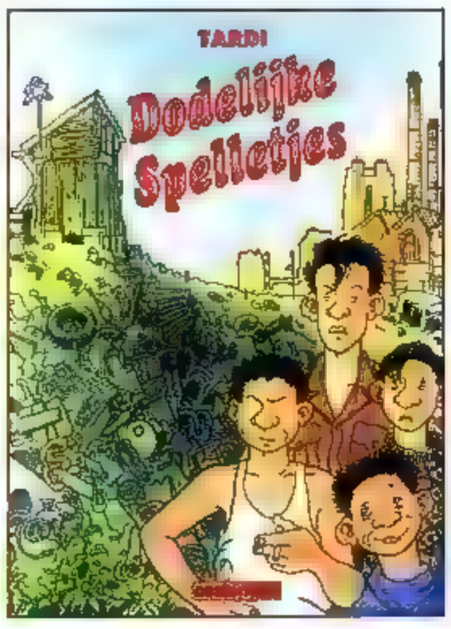

DE MAKERS VAN TOEN
Redactie Tijs Bagchus (258-307), Michel Nadorp (258-271), Cor Nijmeijer (289), Rob van der Nol (289, 303/304), Arco van Os (258-307), Pieter van Oudheusden (303/304), Rik Sanders (258-307), Harry Wibier (272-307)
Vormgeving Rudy Vrooman (258-307)
Uitgever Het Stripschap (258-307)

ADVERTENTIE

BARBARA STOK

WINNAAR VAN DE STRIPSCHAPPRIJS 2009

WWW.NIJGHENVANDITMAR.NL

ADVERTENTIE

CHEAP-COMICS.COM

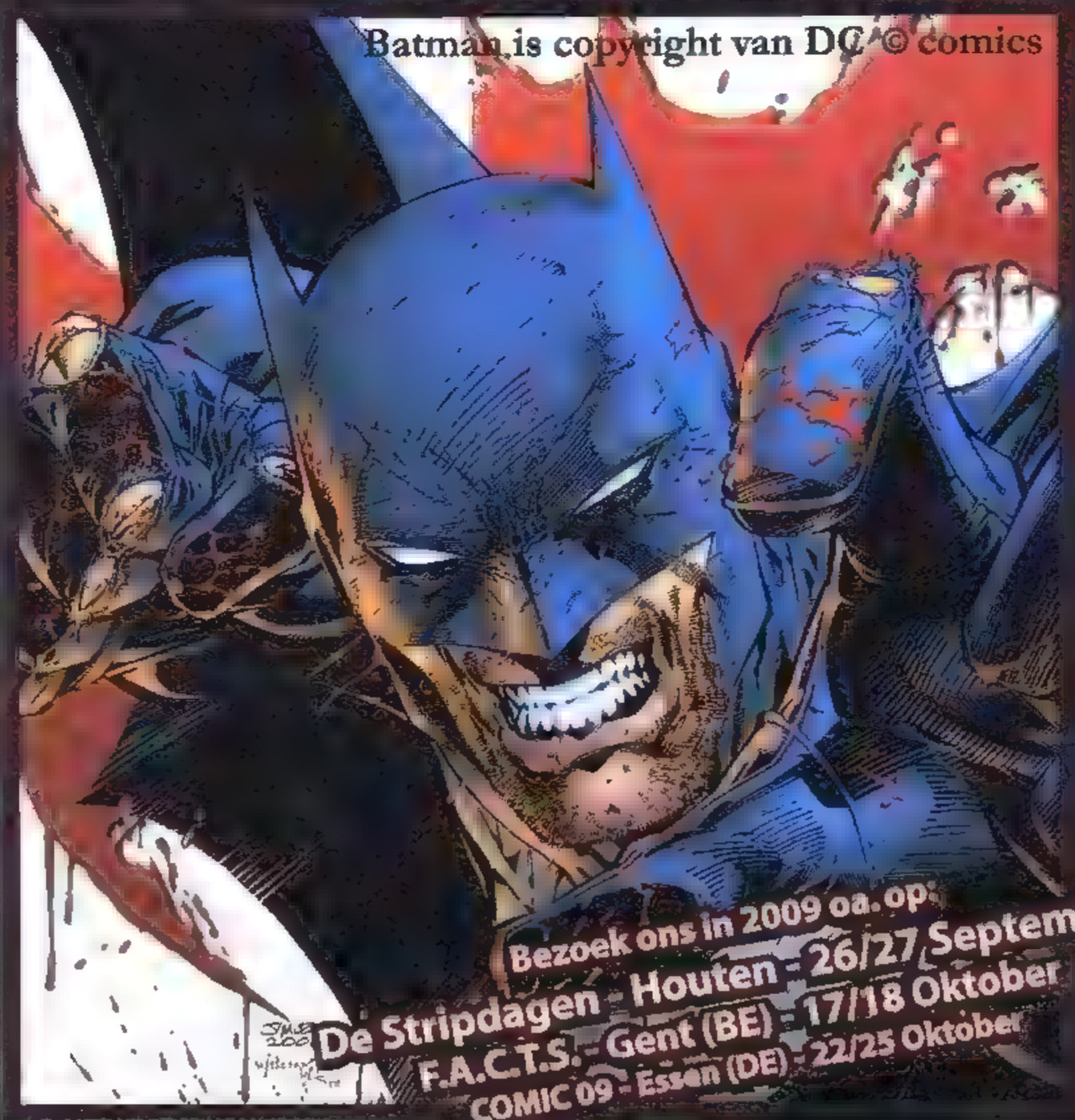

Graphic Novels
Comics en supplies
... tot 50% standaard korting
en

PREVIEWS
Juli 59 c/Dollar

Tevens:

BENELUX GROOTHANDEL

voor al uw, verrassend laag
geprijsde, USA stripspeciaalzaak artikelen.
oa. 40.000 TPB's op voorraad
Tel.: +31 (0) 222 888 497

WWW . CHEAP - COMICS . COM

Bezoek ons in 2009 oa. op:
De Stripdagen - Houten - 26/27 September
F.A.C.T.S. - Gent (BE) - 17/18 Oktober
COMIC 09 - Essen (DE) - 22/25 Oktober

Ferry en Alex

GEERT DE WEYER

De klassieke Romeinse stripreeks *Alex* heeft de laatste jaren heel wat auteurs versleten. De oorspronkelijke tekenaar Jacques Martin is nagenoeg blind. Hij drong eropaan dat de Vlaming Ferry van Vosselen als tekenaar werd aangetrokken. Diens nieuwe strip *De verdwenen stad*, op scenario van romancier Patrick Weber, ligt sinds kort in de winkel. Een gesprek.

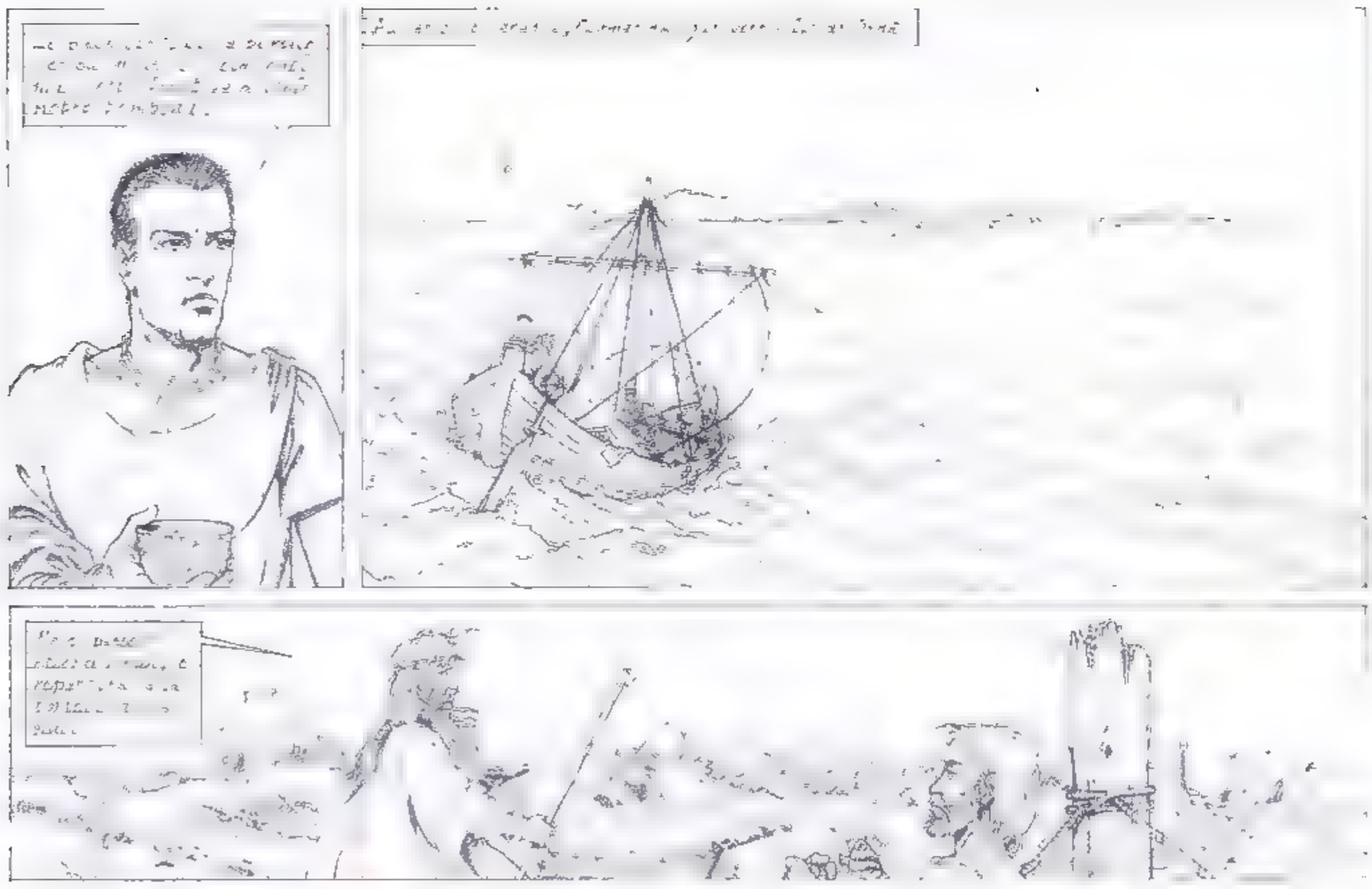

Die opdracht had Ferry te danken aan het team binnen Casterman dat zich sinds enkele jaren buigt over de productie van alle titels van de goed verkopende Jacques Martin: Orion, Alex, Tristan, Lefranc *en de talrijke spin-offs. 'Ik was dus niet verrast door het telefoontje, maar ik viel wel achterover toen hij me vroeg of ik de nieuwe* Alex *wilde tekenen. Dat had ik nooit verwacht. Ze zochten een professionele tekenaar en waren bij mij uitgekomen. Mijn ego was meteen gestreeld, maar toch heb ik drie weken bedenktijd gevraagd.'*

Waarom?

Ferry: Ik was overdonderd door de vraag en belangrijker: ik was er niet van overtuigd of ik het wel wilde. Het is zondermeer een zware erfenis. *Alex* is een zeer bekende reeks en dat maakt het gevaarlijk om het over te nemen. Ik heb mijn collega's geraadpleegd en lang naar vorige albums gekeken. Toen het scenario dat me werd aangeboden erg goed bleek, besloot ik dat ik niet kon weigeren. Ik móest het wel doen. Ook voor mezelf. Weet je, ik had die uitdaging echt nodig om mezelf opnieuw te voelen leven en me als tekenaar opnieuw op de kaart te zetten. Zeker na de afsluiting van mijn werk aan Sint Lucas. Nou ja, het maakte de uitdaging er niet minder op. Ik heb me geen moment beklaagd, maar ik moet zeggen dat ik nog nooit zo hard heb gewerkt.

In eerste instantie dacht ik dat het een grap was,' herinnert de goedlachse Ferry (65) zich zijn reactie toen uitgeverij Casterman hem midden 2007 polste met de vraag om een nieuw Alex*-album te tekenen. De scenarist/tekenaar, die vlak daarvoor definitief de deur had dichtgetrokken als docent aan het Gentse Sint Lucas Instituut en vroeger furore maakte met reeksen als* Ian Kaledine, De kronieken van Panchrysia *en* De bewakers van de lans, *was toen al druk bezig om een zogenaamd reisalbum af te werken van* Tristan, *de Middeleeuwse reeks van Jacques Martin. 'Dat is een albumconcept waarbij je via paginagrote illustraties de reisindrukken van het titelpersonage vertelt. Ik kreeg de opdracht een boek over een reis van Tristan naar het Brugge van de 15e eeuw te tekenen – wellicht ook omdat ik in die stad woon.'*

De scenarist, Patrick Weber, is niet de minste.

Ik weet het. Die man verbaasde me. Hij was journalist, romancier, maar ook een televisiebekendheid. In Frankrijk had hij zelfs een eigen tv-show. Gelukkig klikte het tussen ons. De eerste keer hebben we zes uur lang met elkaar gesproken over het verhaal. Het is fijn als je er met de scenarist zo over kunt spreken.

Ik was ook blij met het enthousiasme van Jacques Martin. We kenden elkaar nog van vroeger, begin jaren 1970, toen ik hem al op de redactie van het weekblad *Kuifje* tegenkwam. Toen was onze relatie al hartelijk en dat was nu niet minder. Ook met hem heb ik lang gesproken. Hij vertelde me hoe blij hij was dat ik *Alex* ging tekenen.

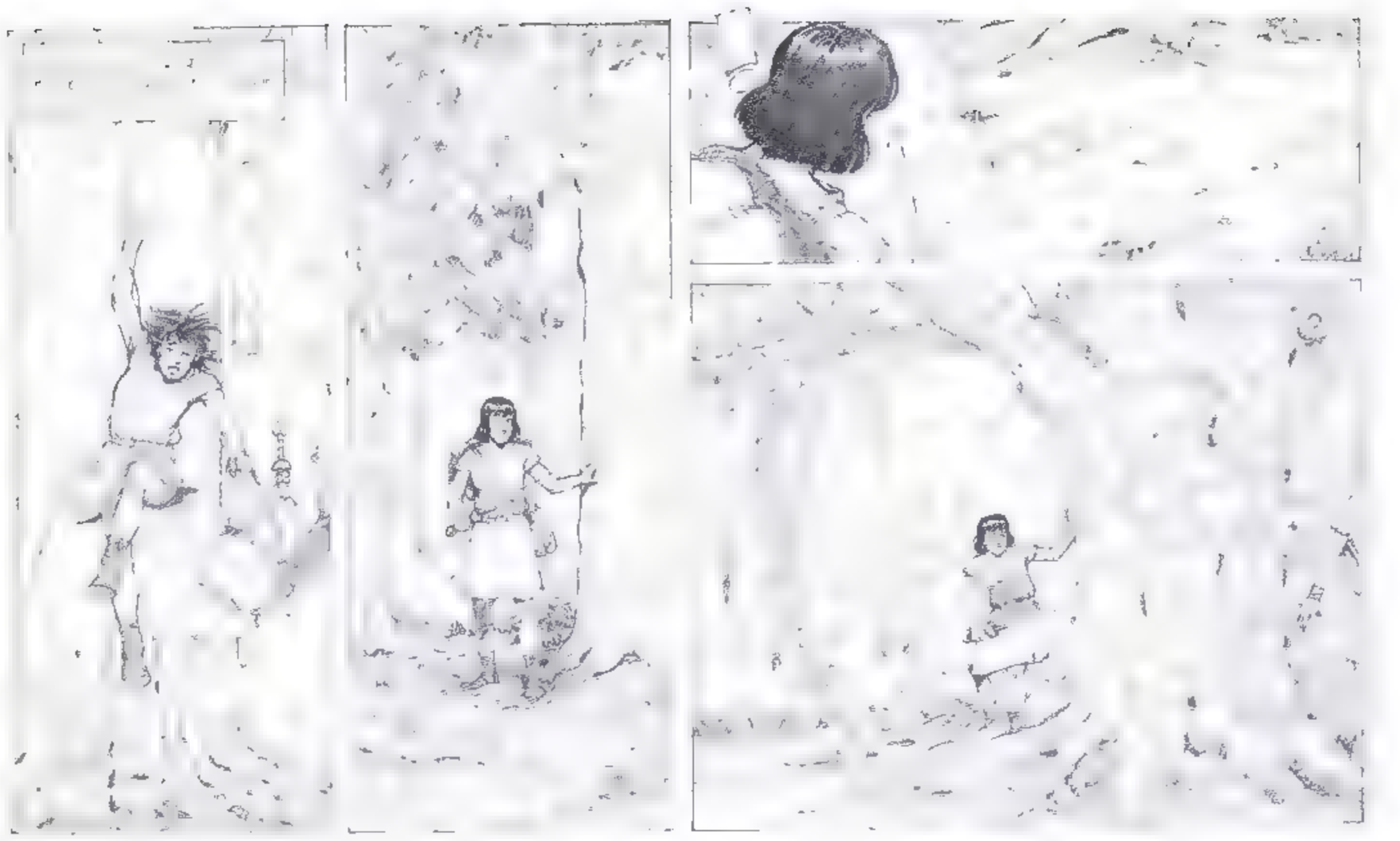

Martin zou nagenoeg blind zijn, maar wil de supervisie omtrent *Alex* blijven doen. Hoe gaat hij te werk?

Hij kan nog onderscheid maken tussen licht en donker. Hij heeft geen zicht in het midden van zijn oog, enkel nog wat aan de zijkanten. Hij is 87, maar voor een tekenaar is zoiets toch verschrikkelijk. Je leven lang staat in het teken van het visuele en dan gebeurt je zoiets. Nu gebruikt hij hulpmiddelen. De tekeningen worden voor hem op een groot scherm geprojecteerd. Zijn oordeel is belangrijk, maar het is verder een comité van vier mensen dat het tekenwerk controleert: twee Casterman-uitgevers en de twee kinderen van Martin. Zij waren erg schappelijk om mee om te gaan. Ze vertelden me dat mijn eigen stijl dicht aanleunde tegen wat ze voor ogen hadden. Natuurlijk ga je je eigen stempel drukken op zo'n album. Dat hebben de vorige auteurs ook gedaan. In die zin gaven ze me de vrijheid om de decors en nevenpersonages op z'n Ferry's te tekenen, maar aan de hoofdpersonages Alex en Enak mocht niets veranderd worden. Dat is normaal voor zo'n reeks.

Dat was meteen het moeilijkst aan dit album: Het onder de knie krijgen van die twee personages Alex en Enak. Daar heb ik echt op gezwoegd. Wekenlang. In het begin kreeg ik wat kleine opmerkingen en moesten er correcties doorgevoerd worden, maar grote veranderingen waren niet nodig.

De vorige auteurs hebben niet altijd goed werk afgeleverd.

Dat kan ik niet ontkennen. Ik wil ook niet beweren dat ik een foutloos album heb afgeleverd. Ik denk dat mijn tweede *Alex* – waarvan ik het scenario ondertussen ook gekregen heb – een nog beter album kan zijn. Want het blijft moeilijk hoor, zo'n reeks tekenen. Nu ik de serie zo goed heb leren kennen, besef ik pas wat voor een huzarenstuk Martin hiermee heeft neergezet.

Tu connais ma place - Je ne suis qu'un petit bout de bois dans un monde c'est parce que j'avais me trouver à mi-chemin entre les dieux et les hommes

Het boek kwam in Frankrijk meer dan een maand eerder uit. Hoe waren de reacties?

Erg goed. In Frankrijk worden er wekelijks statistieken gepubliceerd van stripuitgaven. *De verdwenen stad* kwam binnen op nummer drie en stond twee weken op de eerste plaats. Uiteindelijk hebben we er zeven weken mee in de top tien gestaan. Dat is erg goed. Ik realiseer me ook dat *Alex* een goedverkopende reeks is. In Frankrijk gaan er bij ieder nieuw deel zo'n 80.000 exemplaren over de toonbank, terwijl er ongeveer 20.000 Nederlandstalige exemplaren verkocht worden.

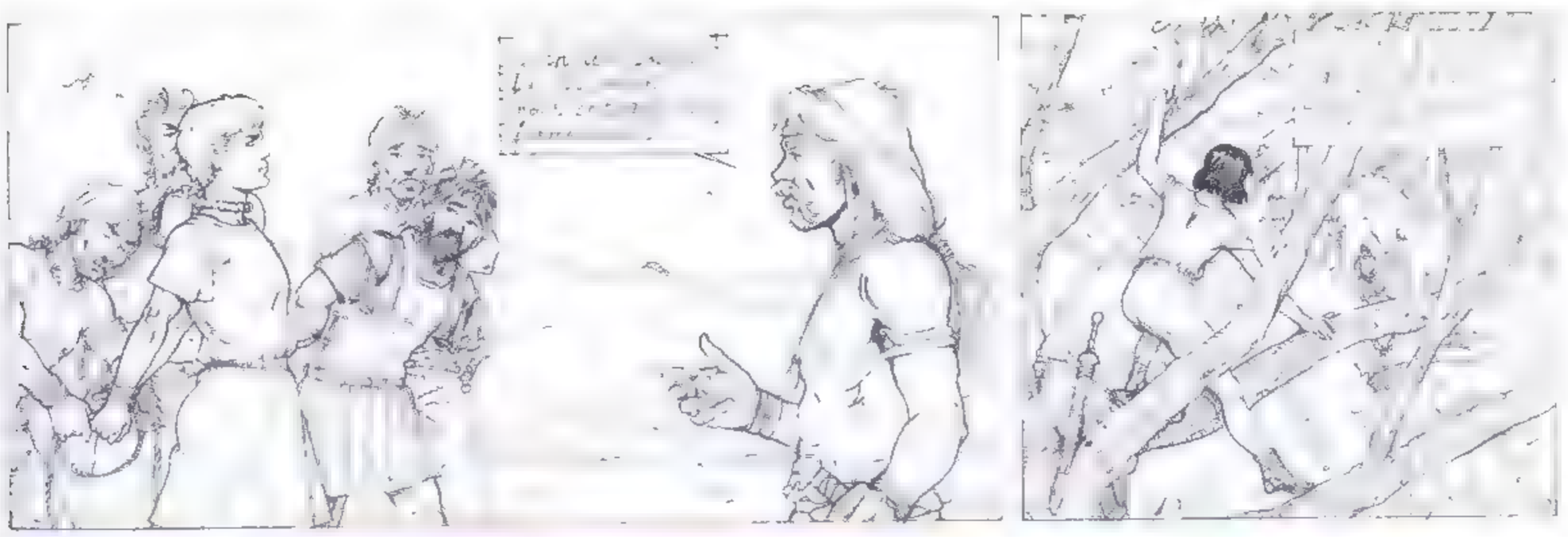

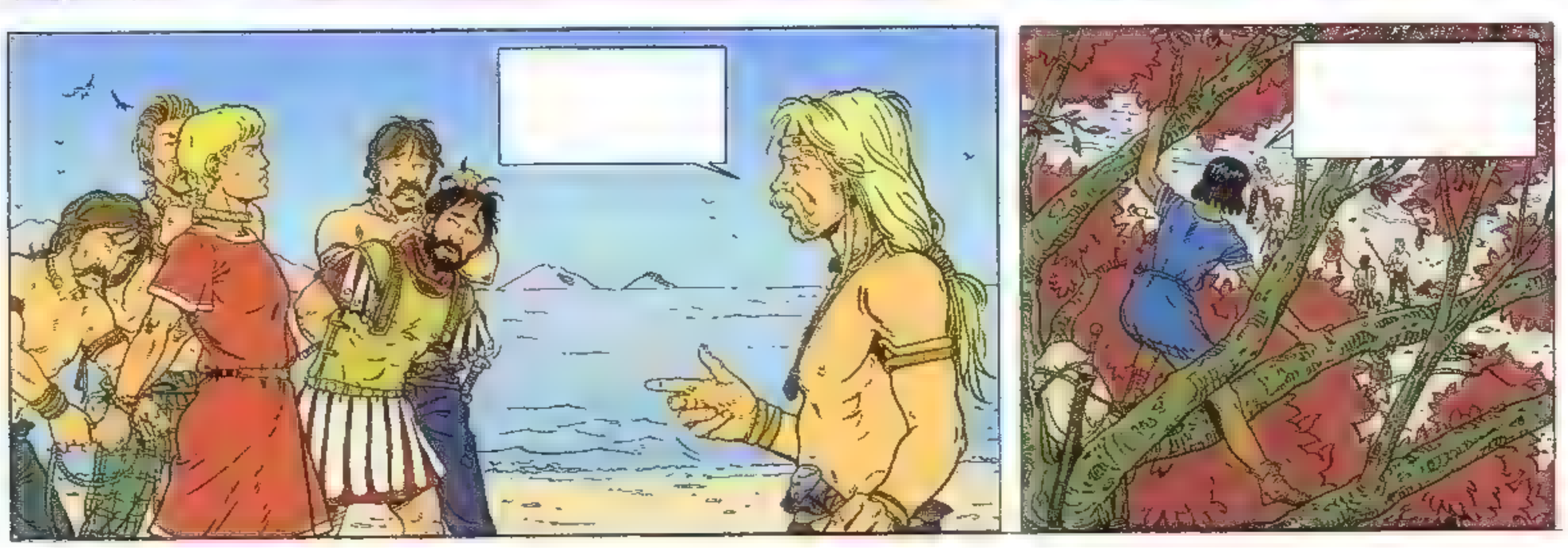

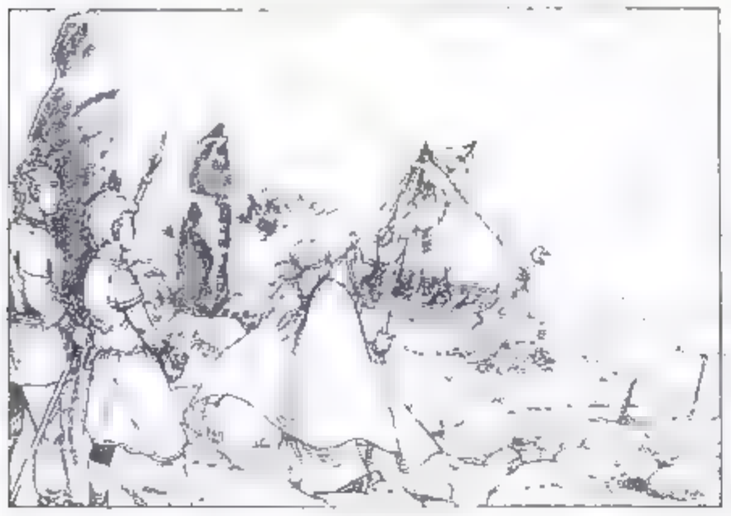

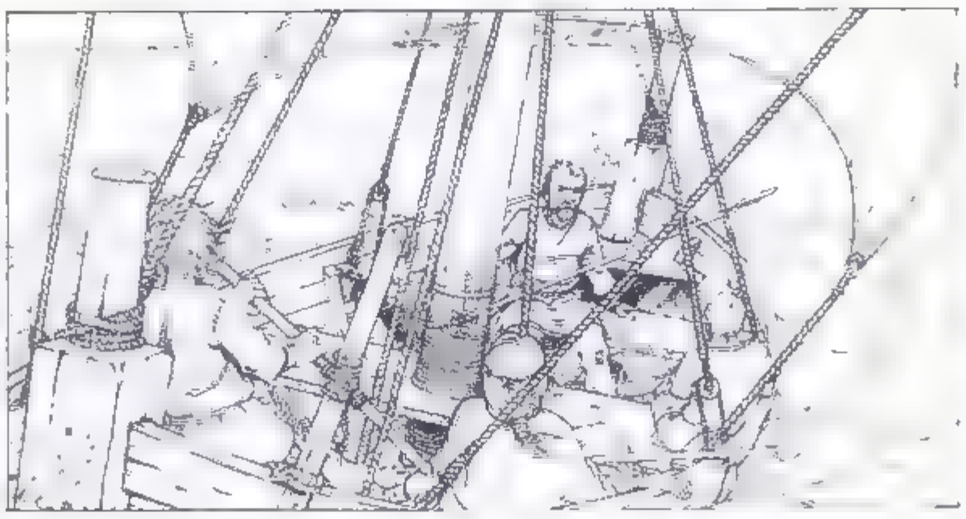

Alle illustraties bij dit interview zijn gemaakt voor het Alex*-album* **De verdwenen stad** *en zijn © Casterman/Martin/Ferry.*

Je hebt ooit al van het internationale succes mogen proeven met de fantasy- en sciencefictionreeks *Ian Kaledine*. Maar dat was in de jaren 1980/1990.

Ian Kaledine was een gigantische hit. De Nederlandse en Franstalige edities samen waren goed voor 40.000 exemplaren, maar wat toen opviel was dat die reeks zo goed verkocht in het buitenland: 200.000 in Rusland, 100.000 in Polen. Ongelooflijk. Er waren ook Portugese, Spaanse en Engelse edities. Dat succes heb ik nadien echter nooit meer kunnen verzilveren om allerlei redenen die er niet meer toe doen. De markt is ook erg veranderd: er worden nog zelden strips in zoveel talen vertaald. Van mijn andere reeks, *De kronieken van Panchrysia*, werden 30.000 albums verkocht. Dat is in de huidige tijd ook goed. Maar als je het vergelijkt met *Ian Kaledine* of *Alex*, die in acht talen uitkomt, tja... *(haalt schouders op)*.

Een laatste vraag: Je zou werken aan een opvolger van *De kronieken van Panchrysia*, terwijl andere bronnen zeggen dat het project is opgedoekt. Hoe zit dat?

Ik heb hier ergens in mijn lade zeventien pagina's van dat vervolg liggen, maar of dat nieuwe album er ooit nog komt is twijfelachtig. Ik had een contract bij Lombard, maar gedurende de periode dat ik eraan werkte ben ik in een depressie gesukkeld. *(cynisch)* Misschien werk ik het ooit af wanneer ik écht met pensioen ga.

geert.de.weyer@stripschrift.nl

A D V E R T E N T I E

OOG & BLIK | DE BEZIGE BIJ

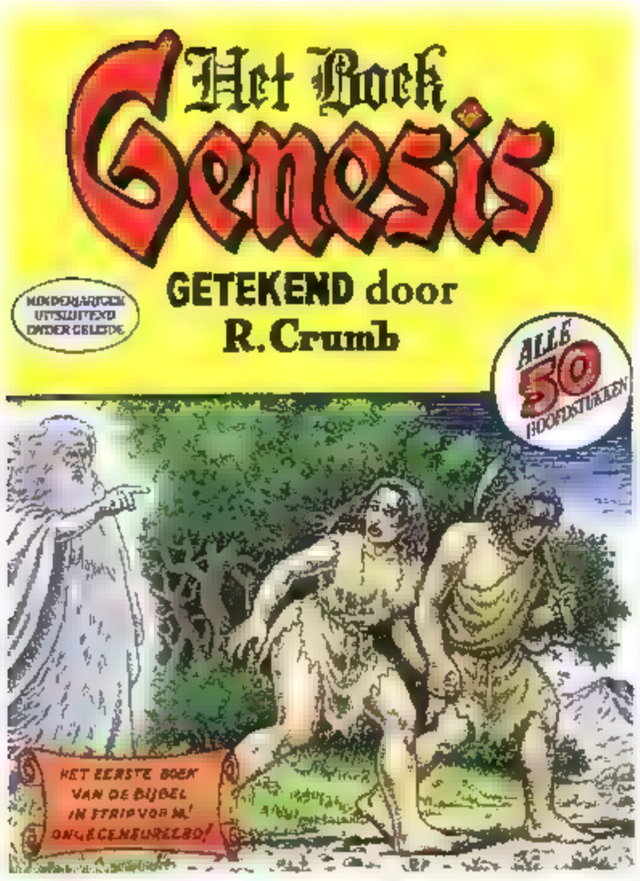
Het Boek Genesis
GETEKEND door R.Crumb
ALLE 50 HOOFDSTUKKEN
HET EERSTE BOEK VAN DE BIJBEL IN STRIPVORM M! ONGECENSUREERD!

Crumb / Genesis
Pioneer van de underground strip, verstript eerste boek van de Bijbel! Ruim vier jaar werkte Robert Crumb, oervader van de graphic novel en voor vele de grootste levende striptekenaar, aan zijn eigen interpretatie van Genesis. Deze stripversie van het eerste boek van de Bijbel verschijnt in het najaar gelijktijdig bij gerenommeerde uitgeverijen over de hele wereld.

Paperback, zwart wit, 224 pagina's, € 19,90, verschijnt in oktober

In samenwerking met de Harmonie

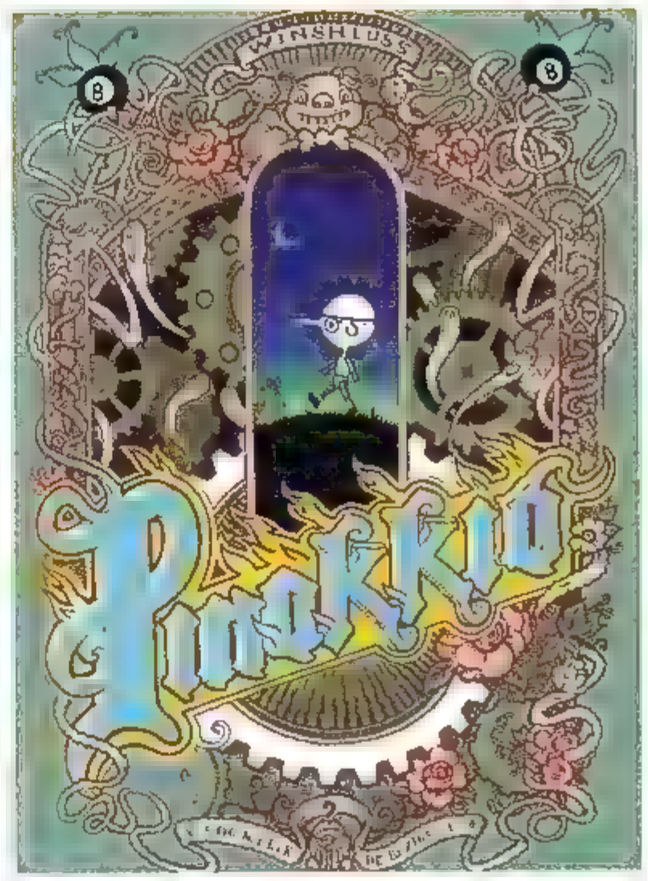

Winshluss / Pinokkio
Verkozen tot het beste boek van 2008 in Angouleme. Iedereen kent het wereldberoemde verhaal van carlo Collodi over het houten jongetje dat tot leven komt. Het verscheen vanaf 1880 voor het eerst als feuilleton. Honderden tekenaars hebben hun tanden inmiddels stukgebeten op een houten ventje, maar niemand deed dat op zo een originele manier als Winshluss!

Gebonden, kleur, 192 pagina's, € 34 90, verschijnt in november

Rabate, Prudhomme
De Maria van Plastic
Een verhaal over een dorp, een familie en over broze onderlinge verhoudingen, die ontstaan als Maria begint te huilen onstaan.

Gebonden, kleur, 120 pagina's, € 24,90, reeds verschenen!

Alfred en Ka
Waarom ik Pierre vermoordde
Een tragisch verhaal over seksueel misbruik, subtiel in beeld gebracht.

Gebonden, kleur, 112 pagina's, € 19,90, verschijnt in oktober

Goddin
De kunst van Herge #2
Een absolute must voor elke Kuifje liefhebber!

Gebonden, kleur, 208 pagina's, € 32.95, verschijnt in september

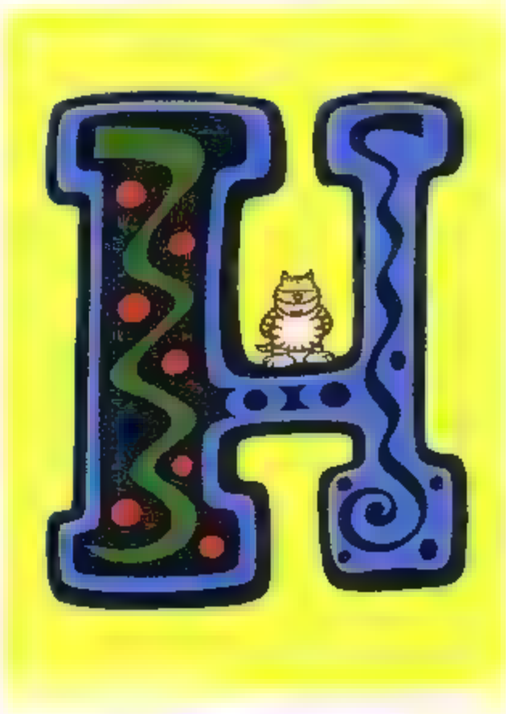

Windig en de Jong
Heinz van H tot Z, #H
Het 1e deel van de 5delige serie van de complete HEINZ, in kleur!!
In elk boek 60 pagina's met weetjes en achtergrondinformatie!

Gebonden, kleur, 200 pagina's, € 34.90, verschijnt in november

David B.
Langs Duistere Wegen
Schitterende historische graphic novel.

gebonden, kleur 128 pagina's, € 29,90, verschijnt in oktober

Dash Shaw
Bodemloos bestaan
De beste graphic novel van het jaar - New York magazine.

Gebonden, bruin wit, 720 pagina's, € 34 90, reeds verschenen!

Hendriks
Yap
Hendriks definitieve doorbraak naar de top van de stripwereld!

paperback, zwart wit, 200 pagina's, € 17.50, verschijnt in oktober

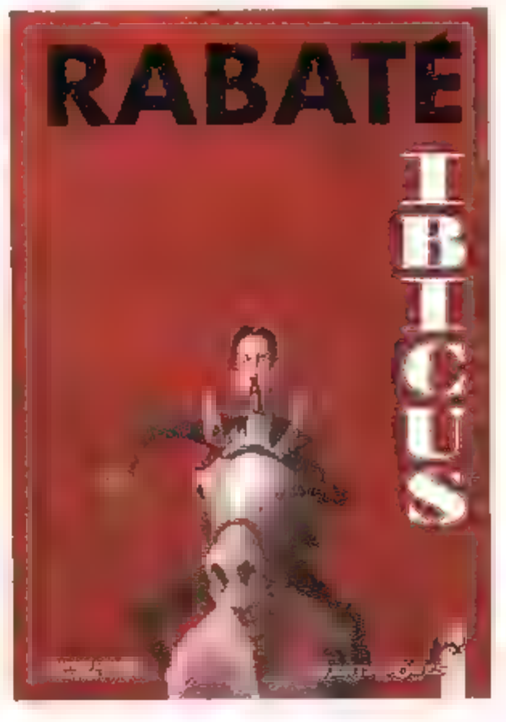

Rabate
Ibicus
De vier delen van de monumentale Ibicus-reeks in een fraaie band.

paperback, bruin wit, 650 pagina's, € 39 90

Al 15 jaar een springplank voor talent

TEKS DE KRUIF

Tijdens een feestje in 1992 in de Rotterdamse bibliotheek waar *Stripschrift* haar 250e nummer feestelijk presenteerde, bemande Tonio van Vugt samen met wat medestudenten een stand om hun stripblad *Barwoel* te promoten. Hij ontmoette daar Robert van der Kroft die wel iets zag in het blad en voorstelde er iets 'professioneels' mee te gaan doen. Het zou uiteindelijk nog tot oktober 1994 duren voordat de samenwerking zou resulteren in de eerste *Zone 5300*, vernoemd naar de zone-indeling van het openbaar vervoer. Nu, vijftien jaar later, is het blad een constante factor in de tijdschriftenwereld en vindt de redactie het hoog tijd voor een feestje.

Tonio van Vugt: 'Aanvankelijk moest ik er wel goed over nadenken. Ik was toch een beetje bang in een strak regime terecht te komen waarin we geen maand konden overslaan. We zijn een aantal keer bijeen geweest en hebben daarbij een hele stapel tijdschriften – *Pep, Humo, De Vrije Balloen, Tante Leny presenteert, Nieuwe Revu* – doorgenomen. We wilden ons breed oriënteren en ons niet alleen tot strips beperken. Films, boeken, games, kunst en muziek waren onderwerpen waarover we wilden schrijven. Daarnaast vonden we dat er ook ruimte moest zijn voor gekke zaken. Uiteindelijk verschenen we als tijdschrift voor strips, cultuur & curiosa en zo is het ook altijd gebleven. Tijdens Stripdagen Haarlem in 1994 presenteerden we ons nulnummer wat eigenlijk meer een dummy was met onder andere een aantal niet eerder gepubliceerde strips. Veel mensen reageerden enthousiast.'

ONDER - Reclame-ansichtkaart. De afbeelding is van Craoman.

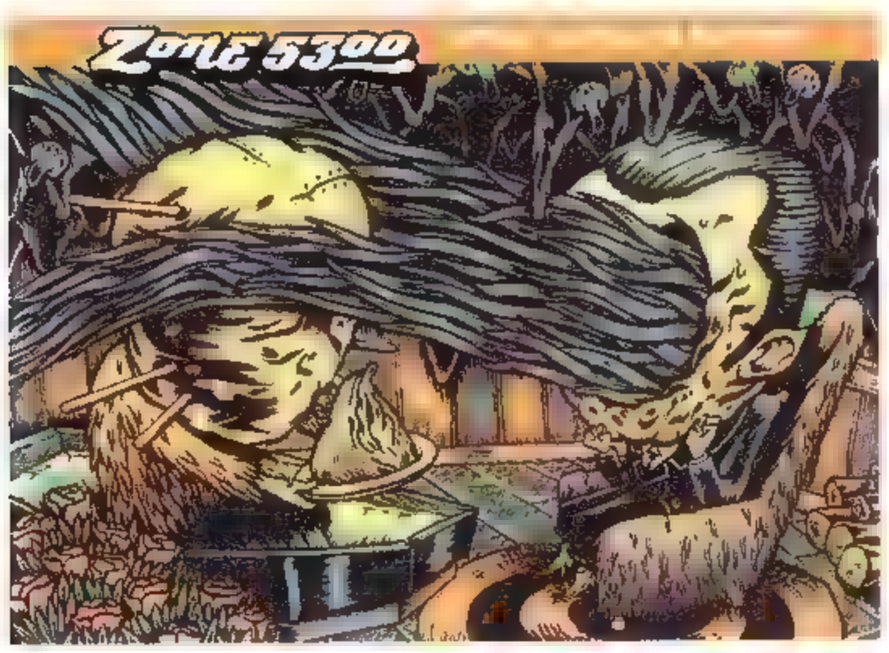

Springplank

'Je moet bedenken dat in die periode het internet slechts voor de *happy few* was. We schreven artikelen over obscure muziek uit de jaren 1960 en cyberpunk. Ook de *webcomic* bestond nog niet, dus kon jong striptalent ons als podium voor een groter publiek gebruiken. Zo zijn wij mede springplank geweest voor Marcel Ruijters, Zookie, Reid, Geleijnse en Van Tol, Maaike Hartjes, Matthias Giesen, Erik Kriek en Gummbah. Door de komst van het internet zijn we slechts accenten gaan verleggen; we gaan nu meer de diepte in daar waar het internet vaak oppervlakkig blijft. De doelgroep van het blad is in de tijd onveranderd gebleven Het was en is een tijdschrift dat we zelf graag willen lezen. We gaan nooit geforceerd schrijven om een nieuwe doelgroep te bereiken. We hebben een brede redactie die ook regelmatig verjongt en er zitten mannen en vrouwen in. We kwamen in het begin maandelijks uit maar dat bleek toch wat te veel van het goede. Het blijft wel vrijwilligerswerk. We zijn toen eerst tweemaandelijks gaan verschijnen en nu zijn we al weer een poosje naar tevredenheid een kwartaalblad dat vol en rijk is en een hoog soortelijk gewicht kent!'

RECHTS - De tentoonstelling over discriminatie *Wat zeur je nou?!* is een co-productie van Art. 1 en *Zone 5300*.

ERNAAST - Zone 5300 is ook een agentschap dat bestaat uit tekenaars, illustratoren, fotografen, scenaristen, animators, videomakers en vormgevers. Men doet workshops voor middelbare scholen en bedrijven en maakt illustraties en strips. Klanten: onder meer BNN, *Feyenoord Magazine*, Art.1, het IFFR, diverse musea en reclamebureaus. 'Alles op een bescheiden manier zonder wurgcontracten', aldus Van Vugt.

WAT ZEUR JE NOU?!
- DISCRIMINATIE GESTRIPT -
Kale, ongelovige, middelbare, gehandicapte, onsympathieke, dikke dwerg zoekt iemand om te discrimineren.
Graag in de krant van morgen.
Advertenties
JOS COLLIGNON ■ DJANKO ■ FARIDA LAAN ■ KITO
BEREND J. VONK ■ MAAIKE HARTJES ■ JAN VRIENDS
SANDRA DE HAAN ■ REID, GELEIJNSE & VAN TOL
RAYMAN ■ KIM DUCHATEAU ■ FARHAD FOROUTANIAN
BARBARA STOK ■ FLOOR DE GOEDE ■ PETER DE WIT

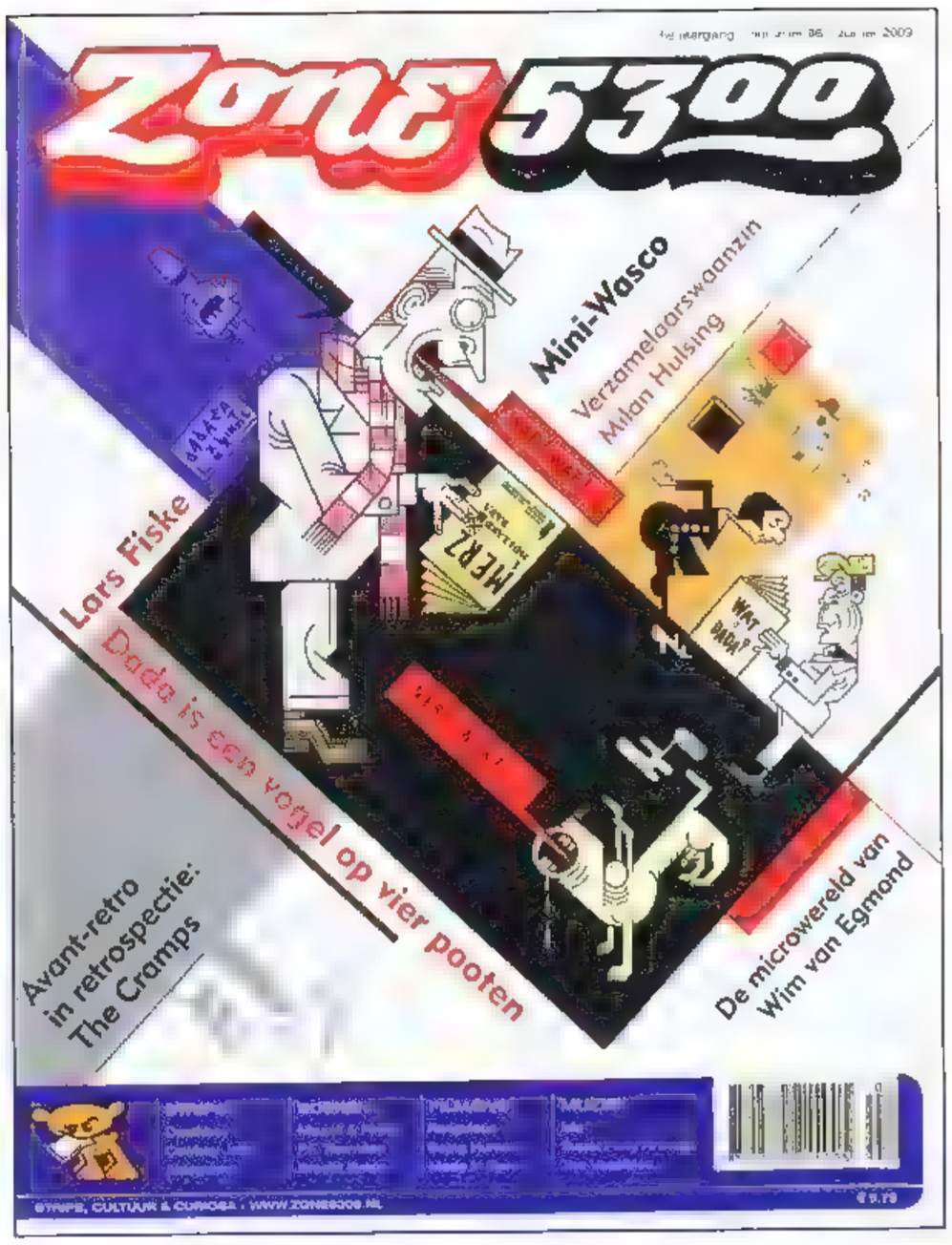

GEHEEL LINKS - Omslag van het nummer waar het allemaal mee begon in oktober 1994.
LINKS - Het nieuwste nummer – zomer 2009 – van *Zone 5300*. Het omslag is speciaal door Lars Fiske voor het blad gemaakt. Fiske, een Noor, tekent in een stijl die een mengeling is van die van Joost Swarte, Ever Meulen en Willem.

Jubileum

'Het vijftienjarig jubileum gaat een jaar lang gevierd worden', zegt Van Vugt, 'dat leek ons leuker dan een groot feest. Ten eerste pakt het blad uit tijdens De Stripdagen in Houten met een eigen feestje op de bovenverdieping van Expo Houten. Daar mogen de bezoekers ondermeer rekenen op muzikale optredens, een theatrale strip- en cartoonworkshop, dj's en een eigen quiz. Tijdens Strip Turnhout in december brengen we een Vlaanderenspecial uit waarin we ons richten op de jonge Vlaamse alternatieve stripgarde. Verder maken we een start met de *Collectie Zone 5300*, een stripreeks met als eerste uitgave *Cowboy John* van Jan Vriends. Het wordt een beetje een dvd-formule, met extra's zoals bloopers en een kijkje achter de schermen. We hopen daar ieder half jaar een deel van uit te brengen. Ook gaan we *Mr. Mack* van Schwantz uitbrengen, al is het even wachten tot er voldoende materiaal voor een album is. Daarnaast zijn we zijn bezig met een muziek-cd met daarop het beste van 15 jaar muziek door en met striptekenaars uit Nederland en Vlaanderen, met vermoedelijk een hoog *Zone 5300*-gehalte. Onder anderen Herr Seele, Marc van der Holst en Wasco staan op mijn shortlist.

Tot slot wordt begin volgend jaar een bekende Nederlandse striptekenaar gevraagd het hoofdredacteurschap van het blad een nummer lang voor zijn rekening te nemen.

Herinneringen

Gevraagd naar de beste herinneringen uit die vijftien jaar bekent Van Vugt vooral warm te worden van alle vriendschappen die in de jaren zijn ontstaan. 'Bedenk dat het voor-al 'liefdewerk – oud papier' is. Door de samenwerking met zoveel mensen is er een geestelijke rijkheid ontstaan die ik niet had willen missen.
Vraag je echt naar de inhoud, dan heb ik goede herinneringen aan verschillende nummers: de countryspecial, het eerdere jubileumnummer, het Scandinaviënummer, noem maar op.' Van Vugt rekent er op dat het blad nog heel lang zal bestaan. 'Ik denk dat we blijvend in staat zijn om te verrassen en dat een podium voor nieuw talent nodig zal blijven. Misschien dat ik het zelf ietsje rustiger aan ga doen maar zal altijd betrokken blijven. *Zone 5300* is toch een beetje mijn kindje geworden en daar neem je nooit afscheid van.'

teus.de.kruijf@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

TEGELMAN PRESENTEERT

* Luxe tegeltableau van 12 tegels (15x15 cm) in houten bewaarkist met inlegtegel bovenop, oplage: 250 stuks, €175,00 + €7,50 verzendkosten
* Lege houten bewaarkist met inlegtegel bovenop, €32,00 + €7,50 verzendkosten
* Losse inlegtegel, €22,00 + €4,00 verzendkosten

Maak het juiste bedrag over op giro 3283612
t.n.v. Funny Pens te Rotterdam, o.v.v. het gewenste product.
Mail separaat uw adresinformatie naar info@funnypens.nl

Ophalen in Rotterdam is mogelijk in overleg
Meer info: 06-23718719

OOK TE KOOP BIJ DE BETERE STRIPWINKEL

Gilles Chaillet

Mijn inspiratie kent geen grenzen

PAUL VERSTAPPEN

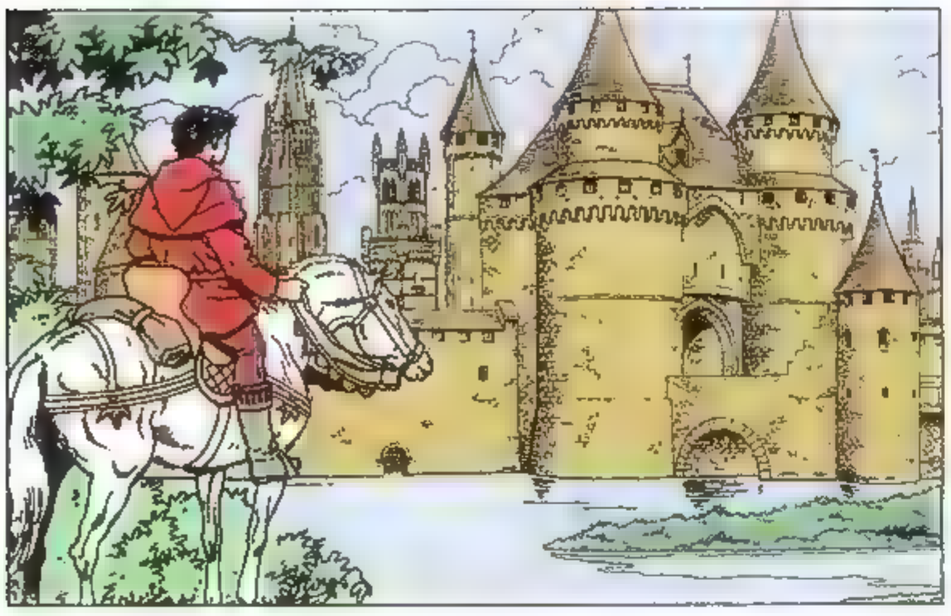

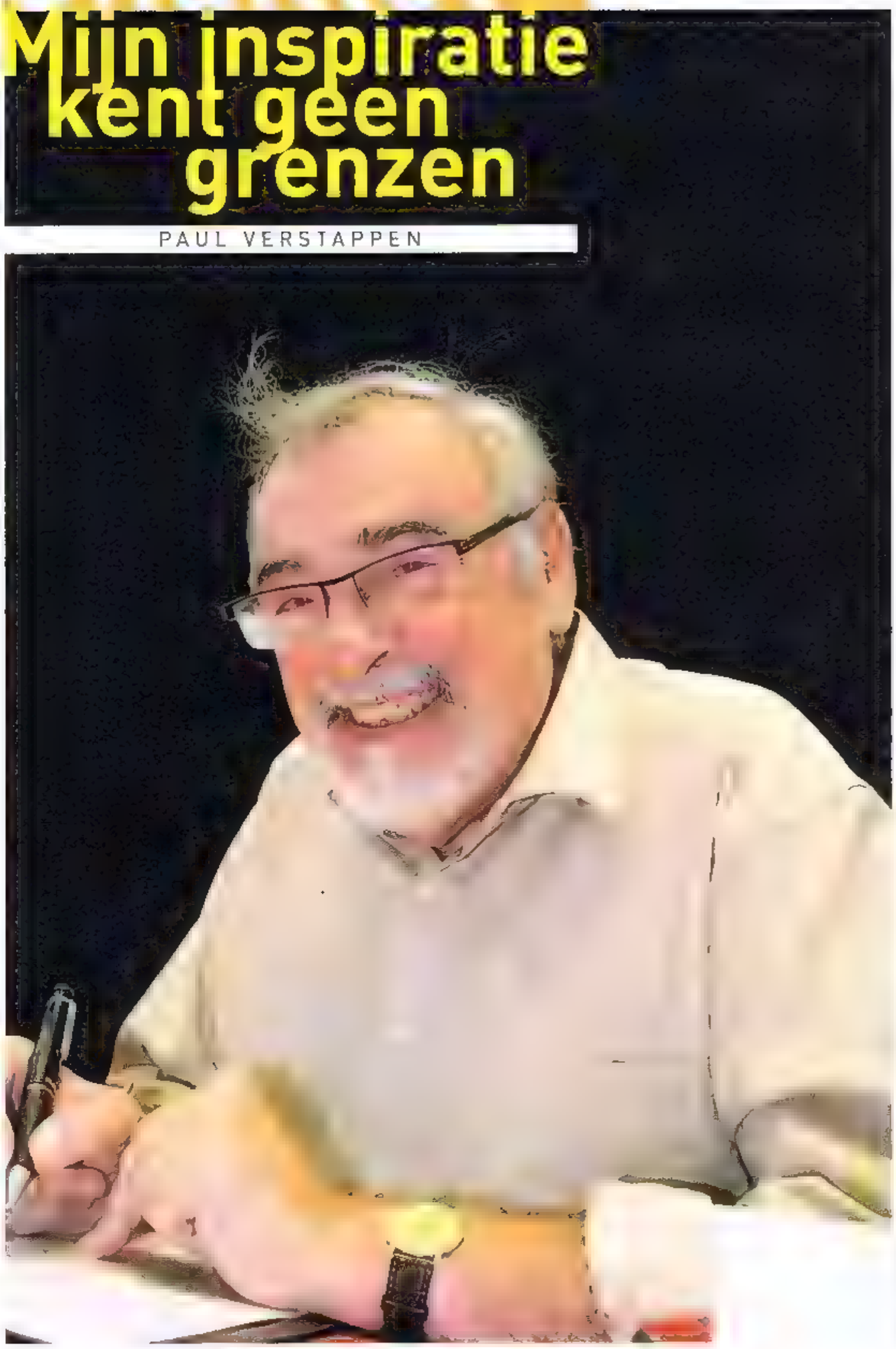

FOTO DAVID CROCHET

Gilles Chaillet behoort als de auteur van *Vasco* tot de traditionele historisch-realistische tekenaars. Desondanks probeert hij nieuwe technieken, nieuwe stijlen en nieuwe genres uit, vooral sinds hij de laatste jaren onder de vleugels van zijn oude leermeester Jacques Martin uit is. Misschien krijgt hij juist daardoor als tekenaar en scenarist met series als *Vinci* en *De laatste profetie* steeds meer succes. In oktober staat *Vasco 22: De witte dood* op de planning bij uitgeverij Lombard. Een mooie aanleiding om eens bij hem op bezoek te gaan.

BOVEN – Ex-libris bij de Franstalige editie van *Vasco 15: Het spook van Brugge* voor stripwinkel Durango.

Chaillet is geboren in 1946 in Parijs. 'Reeds vroeg had ik interesse voor het stripwezen. Op mijn achtste sprak ik er al over met mijn ouders. Maar die reageerden nogal koeltjes op mijn plannen: 'Studeer maar eerst en dan zien we wel weer!' Ondertussen maakte ik overal tekeningen en schetsen van de Griekse en Romeinse oudheid. Mijn idool was Jacques Martin met zijn strip *Alex*.
In 1964 deed zich de gelegenheid voor om als stagiair te gaan werken bij uitgeverij Dargaud. Zo kwam ik in contact met René Goscinny en Albert Uderzo. Voor hen werkte ik aan de merchandising van de *Asterix*-albums. Ik maakte anoniem veertien kleine albums in de serie *Idefix* en allerlei tekeningen op glazen, mosterdpotjes en noem maar op. Niet altijd even spannend, maar wel een goede basis voor ander tekenwerk.'

Jacques Martin

'In 1976 zocht Jacques Martin iemand om *Lefranc* te tekenen en Dargaud nam contact met mij op. Ik had nooit kunnen denken dat ik mijn idool zou ontmoeten, laat staan dat hij mij als tekenaar zou engageren.' De samenwerking hield twintig jaar stand. 'De manier van werken van Martin, de traagheid waarmee de scenario's werden aangeleverd en mijn vrijheidsdrang zorgden voor een breuk. Toch blijf ik respect houden voor mijn leermeester. Hij blijft trouw aan de traditionele werkwijze; er zijn goeden en slechten en het zijn de goeden die het altijd halen! Dit procédé is inmiddels achterhaald. Onder invloed van film en tv-series wordt het historische genre hernieuwd. Nu bevat het toespelingen op de actualiteit en op de hedendaagse manier van leven. Die verdringen alle oude tradities!
Nu ik niet meer samenwerk met Martin heb ik veel meer tijd om eigen initiatieven te ontwikkelen. Ik word er erg creatief van en blijf maar verhalen vertellen en scenario's maken. Het eerste scenario dat ik maakte, was voor de reeks *Tombelaine*. Het is in feite een persoonlijke familiegeschiedenis; de grootvader van mijn vrouw Chantal was verpleger in China tijdens de Bokseropstand. Hij hield een notitieboekje bij waarin hij allerlei herinneringen noteerde. Tijdens een kort verblijf in Normandië vonden we het boekje in zijn persoonlijk archief en dat vormde meteen de basis voor een verhaal.

BOVEN – **Potloodtekening voor het nog te verschijnen tweede deel van de serie *Vinci*.**

Wij werkten samen met de uiterst beminnelijke tekenaar Bernard Capo. Vroeger maakte hij *Loïc Francoeur* voor *Kuifje*. Hij werkte ook aan een stripbewerking van *Les Misérables* van Victor Hugo, maar door problemen met de uitgeverij is dat boek nog niet op de markt verschenen. Nu werkt Capo aan een strip over Bretoense legendes.

Mijn samenwerking met Bernard verliep vlot. In mijn scenario liet ik hem genoeg vrijheid en ik overlaadde hem niet met al te veel details. De mise-en-scène (de manier waarop scènes in beeld worden gebracht. Red.) maakte hij zelf. De beschrijving van de personages is van mijn hand.'

Casterman bracht het eerste album van de reeks – *Het ontwaken van de draak* – in 2001 uit. 'Het was een groot succes en het publiek reageerde zeer positief bij signeersessies, ook al waren er in het begin wel wat problemen. De uitgever wilde de strip in de geest en de stijl van Jacques Martin, maar dat wilde ik niet en dat is uiteindelijk niet gebeurd. De verkoopcijfers van de vier volgende delen vielen tegen, vandaar dat ik de plannen om de reeks voort te zetten even heb opgeborgen. Ik denk niet dat er nog een vervolg zal komen.'

Intox

'Verder maakte ik – of beter: maakten wij – het scenario van *Intox*. Aan tafel hadden Chantal en ik het dikwijls over de macht van pers en media. Daaruit is *Intox* geboren dat draait om manipulatie in en door de media.

Intox is compleet anders dan *Vasco*. In *Intox* word ik niet beperkt door de historische context. De tijdgeest – aanwezig in het decor, in het taalgebruik en in de historische vormgeving – speelt een minder belangrijke rol. In een actueel verhaal kan ik veel meer ingrijpen in de psychologische ontwikkeling van de personages.

We maakten van ons hoofdpersonage een politiek en commercieel persoon die zijn charismatische persoonlijkheid

LINKS – **Ex-libris bij de Franstalige editie van *Vasco 15: Het spook van Brugge* voor stripwinkel Espace BD.**

BOVEN – Fragment van het omslag van *Vasco 20: De McDouglas-clan.*

laat gebruiken door anderen. Zo wordt hij corrupt en raakt hij buiten alle realiteit. Hij wordt geleefd en is naïef op vele vlakken.

Chantal werkte het concept uit, ik maakte de découpage (de manier waarop een scène is opgeknipt. Red.) en de dialogen. Olivier Mangin tekende en verzorgde de inkleuring. Dat laatste doet hij met de computer. De samenwerking verliep voorspoedig, ondanks het feit dat Mangin debuteerde. Vroeger was hij reclametekenaar.'

De reeks startte in 2003 en telt vier delen. (Slechts twee vertaald in het Nederlands. Red.) 'Het werd helaas geen groot succes. Wellicht lag dat aan de tekenstijl die schematisch en modern was. En misschien was het verhaal niet gedocumenteerd genoeg en daardoor te eenvoudig voor Chailletfans.'

Vasco

Vasco,waarvan 21 delen zijn verschenen sinds 1979, wordt in het Frans integraal uitgebracht in verzamelbanden. 'Vasco is een beetje soft. Hij ondergaat de geschiedenis als held, maar hij kan niet ingrijpen in het historische gebeuren. Dat is zo gegroeid en mijn fans waarderen het zo. Maar jongeren willen wat meer. Dat constateer je ook als je het uitgavebeleid van Lombard in ogenschouw neemt; meer jong talent is in aantocht, jonge tekenaars die alle thema's behandelen, die in alle stijlen werken. Toch ziet Lombard nog steeds vele mogelijkheden in het voortzetten van de reeks. Spijtig is wel dat de verschijningsfrequentie naar beneden is gegaan.

Ik had een periode problemen met mijn rechterhand. Daardoor werd het niet meer mogelijk elk jaar een *Vasco* te maken. Hoewel ik scenario's en verhalen genoeg in voorraad had, werd het gedetailleerde tekenwerk me te veel en te moeilijk. Toen de gelegenheid zich voordeed om met Didier Convard te werken, gaf ik de voorkeur aan mijn werkzaamheden voor Glénat boven het werken aan *Vasco*.

Met een internetwedstrijd zochten we een nieuwe tekenaar voor *Vasco*. Het aantal reacties was enorm. Velen vielen af, ontmoedigd door de hoeveelheid werk die het tekenen van die strip met zich meebrengt. Na lang overleg met verantwoordelijken van de uitgever bleven drie kandidaten over.

De eerste was een Italiaanse, vrouwelijke tekenaar met grondige historische kennis. Haar voorbeeldtekeningen waren veelbelovend. Als Italiaanse wist ze erg goed de sfeer van de serie te raken. Zij kon de reeks ook in Italië promoten. De twee anderen waren Franse, mannelijke tekenaars: Fréderic Toublanc en Christophe Ransoirt. Ze hadden beiden goede en minder goede kanten. Om de uiteindelijke keuze te bepalen nam ik hun schetsen en tekenwerk mee naar stripfestivals. Ik liet het publiek kiezen. De Italiaanse viel als eerste af. Haar tekenwerk was toch wat te plat. Ik had gevraagd een Provençaals dorpje te tekenen, maar haar dorpje leek eerder

RECHTS – Indeling, layout en geïnkte pagina uit *Vasco 4: Het voorgeborchte van de nacht.*

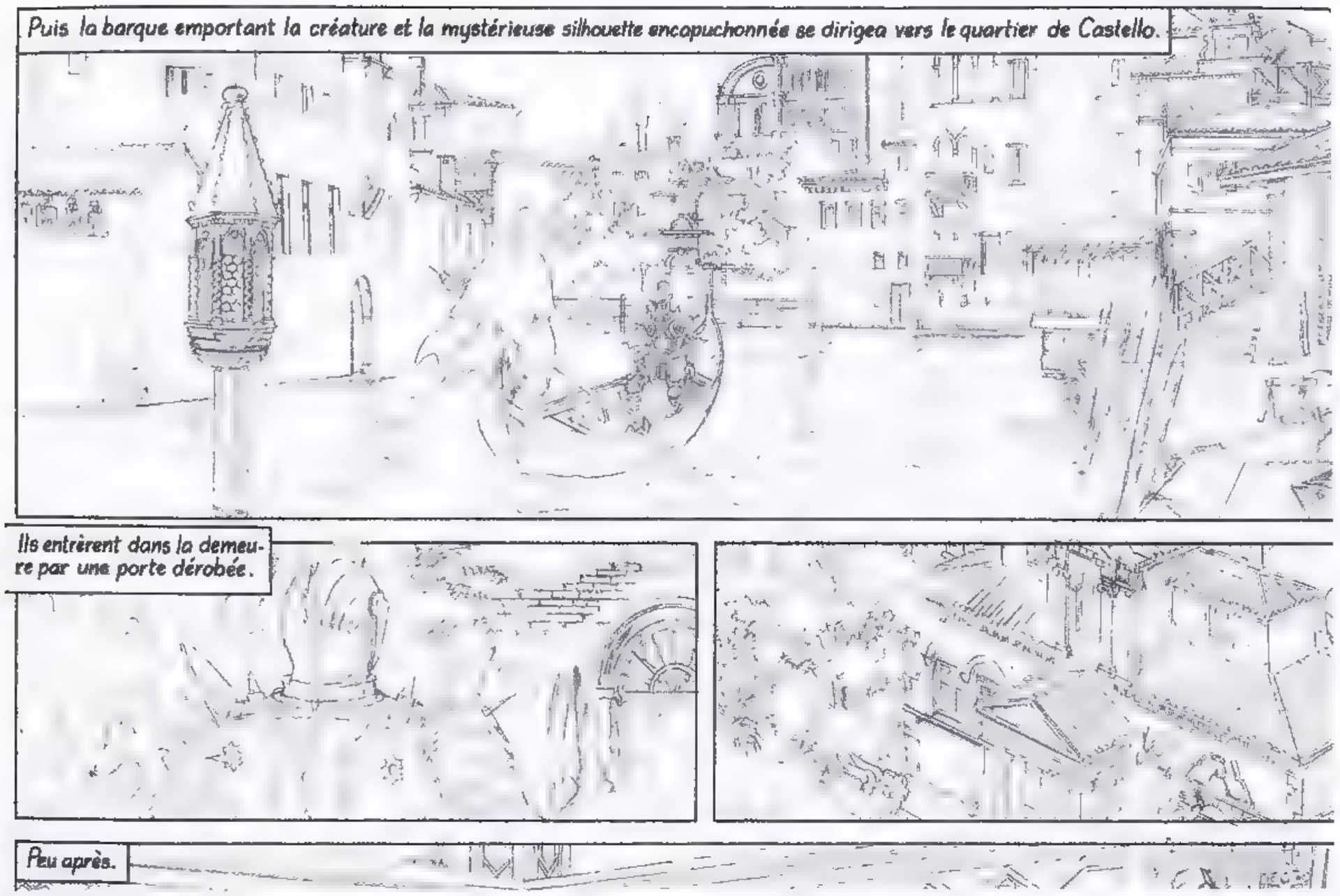
Puis la barque emportant la créature et la mystérieuse silhouette encapuchonnée se dirigea vers le quartier de Castello.
Ils entrèrent dans la demeure par une porte dérobée.
Peu après.

LINKS – Potloodtekening voor het nog te verschijnen tweede deel van de serie *Vinci*.

aan de Ligurische kust te liggen.' Dat ligt net over de Franse grens in Italië. 'Ze had dus toch niet de flexibiliteit om de ambiance in de tekening aan te passen. Daarnaast hadden we een geografisch probleem en een taalprobleem; zij woont in Rome en spreekt Italiaans terwijl ik in Parijs woon en Frans spreek.

Ransoirt bleek uiteindelijk toch net niet over de benodigde techniek te beschikken en hij had weinig ervaring met decors. Dus bleef Toublanc over. Zijn stijl verschilt van de mijne, maar desondanks lijkt de sfeer van zijn tekeningen hetzelfde. Zijn decors zijn goed uitgewerkt en het historische niveau blijft hoogstaand. Hij werkte al mee aan *De witte dood*, de opvolger van *De zwarte dame*. Spijtig genoeg werkt hij niet snel. *De witte dood* zal hoogstwaarschijnlijk niet op de geplande datum in oktober klaar zijn. Hij heeft zich vergist in de moeilijkheid van het tekenwerk van *Vasco*. Ik gaf hem de découpage en de mise-en-scène. Ik ben geen tiran wat betreft het tekenwerk. Ik verstrek alle documentatie, maar verder laat ik hem vrij.'

Didier Convard

'Het is leuker om te tekenen op basis van scenario's van een ervaren verhalenverteller die feeling heeft met het stripmedium. Ik meen zo'n scenarist gevonden te hebben in Didier Convard. Zijn scenario's zijn compact en erg goed gedocumenteerd. Bovendien zijn ze doorleefd en zitten ze vol passie! Voor elk plaatje is er een uitvoerige beschrijving. Ik kende Convard al een tijdje, maar ons beider drukke werkzaamheden stonden elke vorm van samenwerking in de weg. Met het project *De geheime driehoek* deed zich een schitterende kans voor. Convard liet me veertien pagina's zien. In het begin had ik wel wat angst voor zijn overvloed aan materiaal. Het leek wel of achter elke scène een andere scène schuilging. Hij geeft veel informatie mee, maar dringt niets op. Hij eist niets, maar stelt eerder iets voor. Zo geeft hij me bij voorbeeld twee anekdotes die in feite niets met het verhaal te maken hebben. Maar ze zeggen wel iets over de dieper liggende psychologie van de personages. Ik kan er dan mee doen wat ik wil; ik kan er inspiratie mee opdoen bij de uitdieping van de stripfiguren. De reeks werd een schot in de roos; niet enkel op het vlak van de samenwerking, maar ook op commercieel gebied. Er werden zomaar eventjes 200.000 exemplaren verkocht!

Convard en ik hebben voor de nieuwe serie *Vinci* regelmatig overleg per telefoon, fax en mail. We zien elkaar tijdens festivals. Zoals gezegd: hij legt me helemaal niets op. Zo hadden we eerst het plan opgevat voor *Vinci* het verhaal te vertellen in 46 pagina's per deel. Later beslisten we gezamenlijk 54 pagina's per deel te maken. Zo konden we het ritme van het verhaal vertragen en dat kwam de spanning ten goede. Aldus kon een meer modern getint verhaal ontstaan!'

Het eerste deel van *Vinci* verscheen vorig jaar. 'Het gaf een enorme voldoening om eindelijk eens met Convard te kunnen samenwerken. Da Vinci boeide hem en Italië boeide mij. Tot een betere symbiose konden we niet komen.

Met onze echtgenotes bezochten we Italië om ons te documenteren: Venetië, Milaan, Florence en Rome. De reis was goed gepland met korte bezoeken aan de belangrijkste bezienswaardigheden. Vele gebouwen, musea, het Italiaanse volk, zelfs Vaticaanstad en de paus, het fascineerde Convard allemaal. Hij was erg onder de indruk van de Sint-Pietersbasiliek met al die bezoekers. En hij is helemaal niet katholiek! Je kan in het tweede album aanvoelen hoe intrigerend het bezoek aan Rome voor hem moet zijn geweest!

Vinci is in feite een detectiveverhaal vol esoterische en mysterieuze elementen. We maakten druk gebruik van de copieuze biografie van Bradley over Da Vinci, die ook aandacht schenkt aan de minder fraaie kanten van schilder en uitvinder. Convard heeft die dieper uitgewerkt.'

LINKS – Ex-libris bij de Franstalige editie van *Lefranc 12: De camarilla* voor stripwinkel Durango.

Vernieuwing

'Op technisch en stilistisch vlak had ik al in mijn laatste *Vasco*-

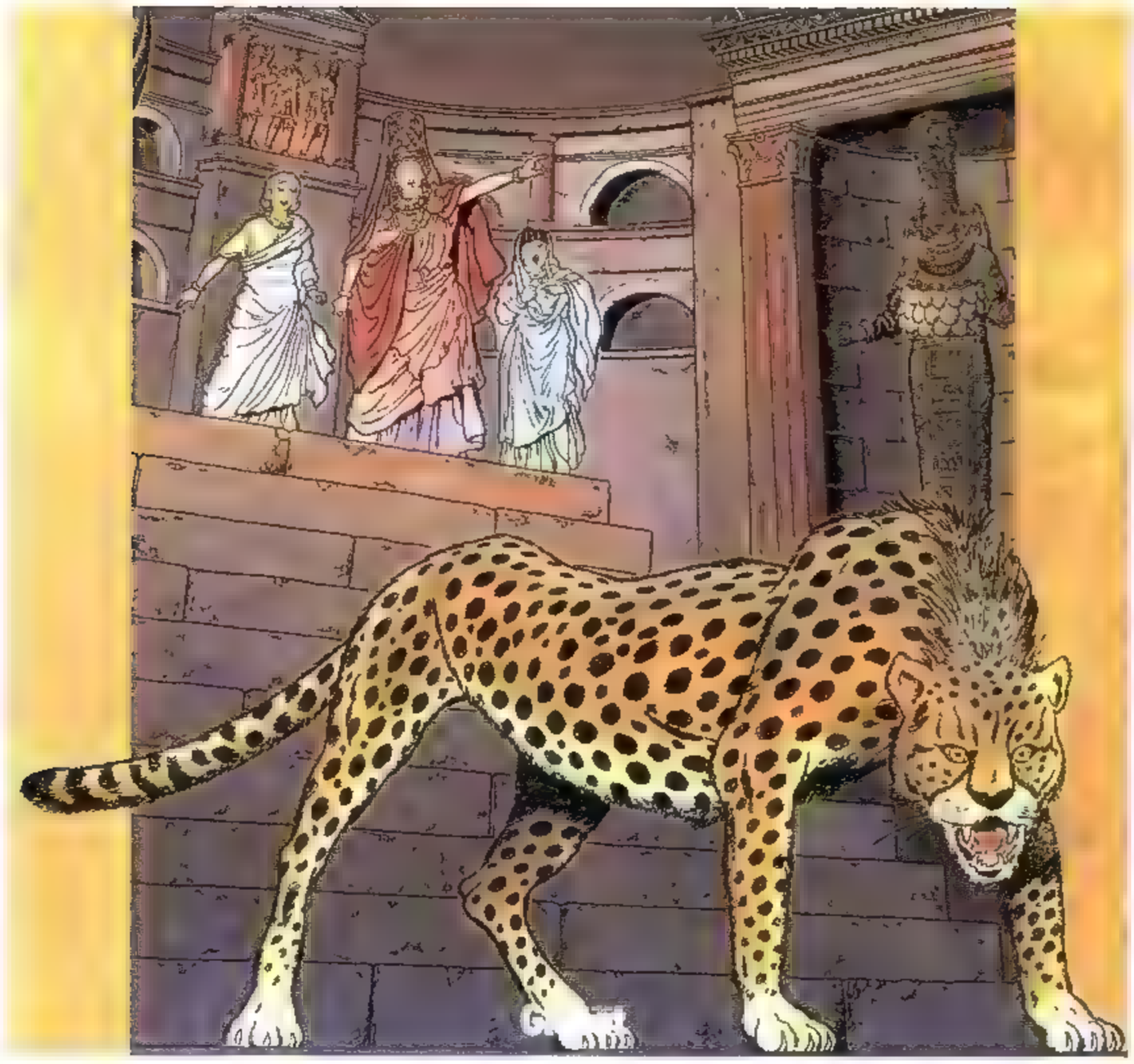

BOVEN – Fragment van het omslag van *De laatste profetie 2: De vrouwen van Emesa.*

RECHTSBOVEN – De luxe Franstalige editie van *Vasco 17.*

albums veel veranderingen doorgevoerd; Ik maakte gebruik van *grand-plans*, tekeningen over twee bladzijdes en zogenaamde inzetjes binnen een plaatje. Het geheel oogde moderner en meer eigentijds. Voor enkele *Vasco*-omslagen maakte ik prachtige schilderijtjes, maar we merkten al snel bij de verkoop van een aantal originele platen dat die schilderwerkjes niet meteen in de smaak vielen bij de fans. Ze houden meer van gedetailleerde miniatuurtekeningen. Ook probeerde ik enkele platen te schilderen, maar dat was mijn ding niet. Ik vertel liever avonturen en heb minder artistieke ambities. Het is trouwens zeer tijdrovend en we werkten al zo traag, zeker nu mijn rechter (teken)hand het af en toe laat afweten!

RECHTS – Illustratie voor de titelpagina van *Vasco 20: De McDouglas-clan.*

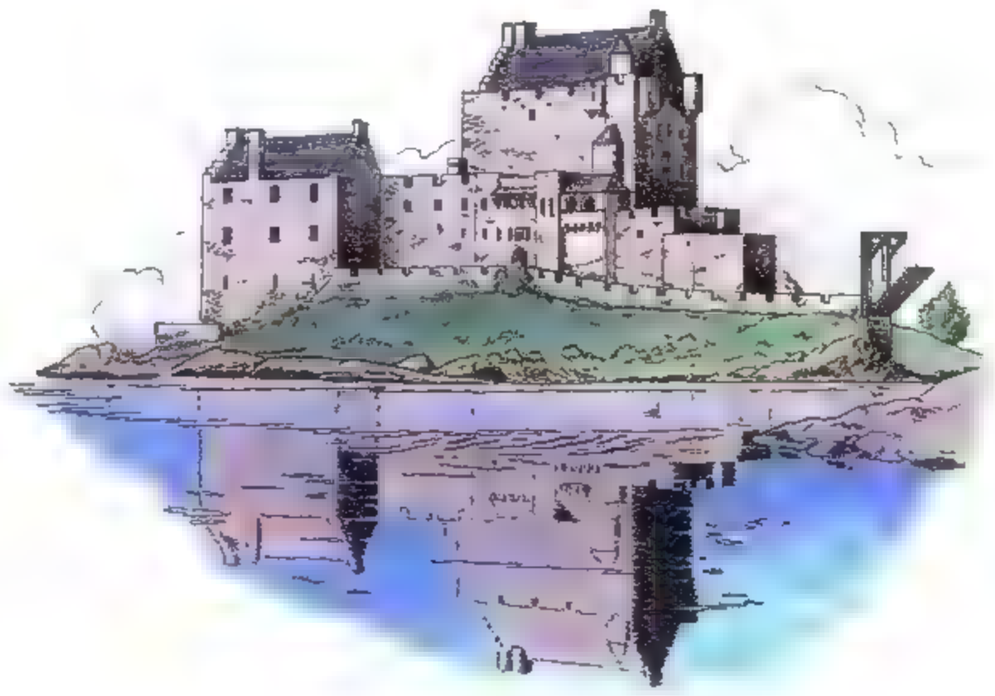

Veel van die stijlvernieuwingen werkte ik verder uit in *Vinci*. Ook het kleurgebruik werd verfijnd. Chantal deelde immers in het enthousiasme dat zich tijdens onze reis uitte in Italië. Zij begon te experimenteren met haar kleurtechnieken. Uitgaand van de kleuren van renaissanceschilders probeerde ze de Italiaanse tijd en ambiance te imiteren.'

Parijs en Rome

Zijn liefde voor de Romeinse geschiedenis en zijn accuratesse blijken definitief uit *Dans la Rome des Césars*, een getekend overzicht van de eeuwige stad in de vierde eeuw dat bij Glénat is verschenen in 2004. Het bevat een meters grote landkaart en een volledige uitgewerkte reconstructie.

'Na de reis in Italië vroeg Convard of ik al mijn documentatie over Rome eens wilde laten zien aan mijnheer Glénat. Zonder veel verwachtingen toog ik naar Grenoble. Tot mijn grote verrassing was Jacques Glénat zeer opgetogen en hij zag meteen mogelijkheden. De publicatie had trouwens een voorgeschiedenis die begint op een stripfestival in Parijs. Daar bezocht ik een expositie over architectuur en strips in de Conciergerie. Er hing een aantal platen uit mijn collectie over architectuur in het oude Rome. Twee archeologen – verbonden aan het archeologisch museum in Arles – hadden belangstelling voor mijn tekenwerk, met name voor mijn voorstellingen van oude Romeinse gebouwen en monumenten. Ze hadden het plan opgevat een expositie met originelen op te zetten ter gelegenheid van een stripfestival in Arles. Daarnaast wilden ze een expositie maken met kopieën van mijn platen; makkelijk op te stellen, goedkoop en praktisch in verband met transport. Die tentoonstelling is gemaakt met behulp van Glénat en hij heeft groot succes gehad in Frankrijk en elders in Europa. Momenteel is deze tentoonstelling te bewonderen in het Musée de la Civilisation Romaine in Rome. Een Franse striptekenaar in een Romeins Museum voor Oudheden waar ik vijftig jaar geleden als jonge snaak schetsen ging maken van maquettes... Nu staat mijn werk er tentoongesteld. Dat is nog eens leuke aandacht! Dat geldt ook voor positieve belangstelling bij de presentatie van het album *Dans la Rome des Césars* in de Conciergerie in Parijs. *Le Figaro*, *Antenne 2*, *Arte* en *France Inter* gaven lovende kritieken!

Ik krijg wel eens de vraag of ik ook een grondplan van een andere oude Italiaanse stad ga maken. Mijn antwoord is dan resoluut: 'Nee!'. Ik ben met Rome vijftig jaar van mijn leven bezig geweest. Dat is en was een passie en je moet daar ook een publiek met een grote belangstelling voor hebben. En voor het grondplan van Rome was dat er. De meeste andere Italiaanse steden hebben al zo'n plan! Maar voor Rome was dat dus niet het geval. Dat hebben we geweten, want de eerste druk van zesduizend exemplaren was al na veertien dagen uitverkocht. Een even grote tweede druk was net zo snel aan de man gebracht!'

Glénat

'Ik voel me meer en meer Glénat-tekenaar. Ik word er prima onthaald en van begin tot eind vakkundig begeleid in het creatieproces. Ik word in alles gestimuleerd. Om van het professionalisme van Glénat een voorbeeld te geven: de presentatie van het eerste deel van *Vinci* werd georganiseerd in het Musée des Arts et Métiers in Parijs. Er was een tentoonstelling met platen uit het album en die stond er tussen de eerste stoomlocomotief, de eerste trein, het eerste vliegtuig. Fantastisch was die avond!

Vooraf hadden we voor de pers een uitgave van zeshonderd boekjes (in slappe kaft) verspreid. Zo'n promotie kreeg ik nooit eerder! Op die avond zelf was er een ander soort, een meer intellectueel publiek aanwezig bij de presentatie. Dat was een schot in de roos!

Toch blijf ik ook voor Lombard werken, en dat heeft iets te maken met hun uitgavepolitiek. Glénat richt zich meer op een volwassen publiek met meer historisch-realistisch werk. Lombard gokt op de jongeren met ontspanningslectuur.

Bij Glénat loopt trouwens ook sinds 2002 mijn serie *De laatste profetie*. Het laatste deel ervan zal na het laatste deel van *Vinci* verschijnen. Het past volledig in de *Zwarte loge*-reeks waarin het esoterisme het hoofdthema vormt. En in tegenstelling tot *Vasco* willen de personages wèl ingrijpen in de loop van de geschiedenis. Religieuze tradities verdwijnen in het oude Rome en de traditionele adellijke toplaag van het toenmalige

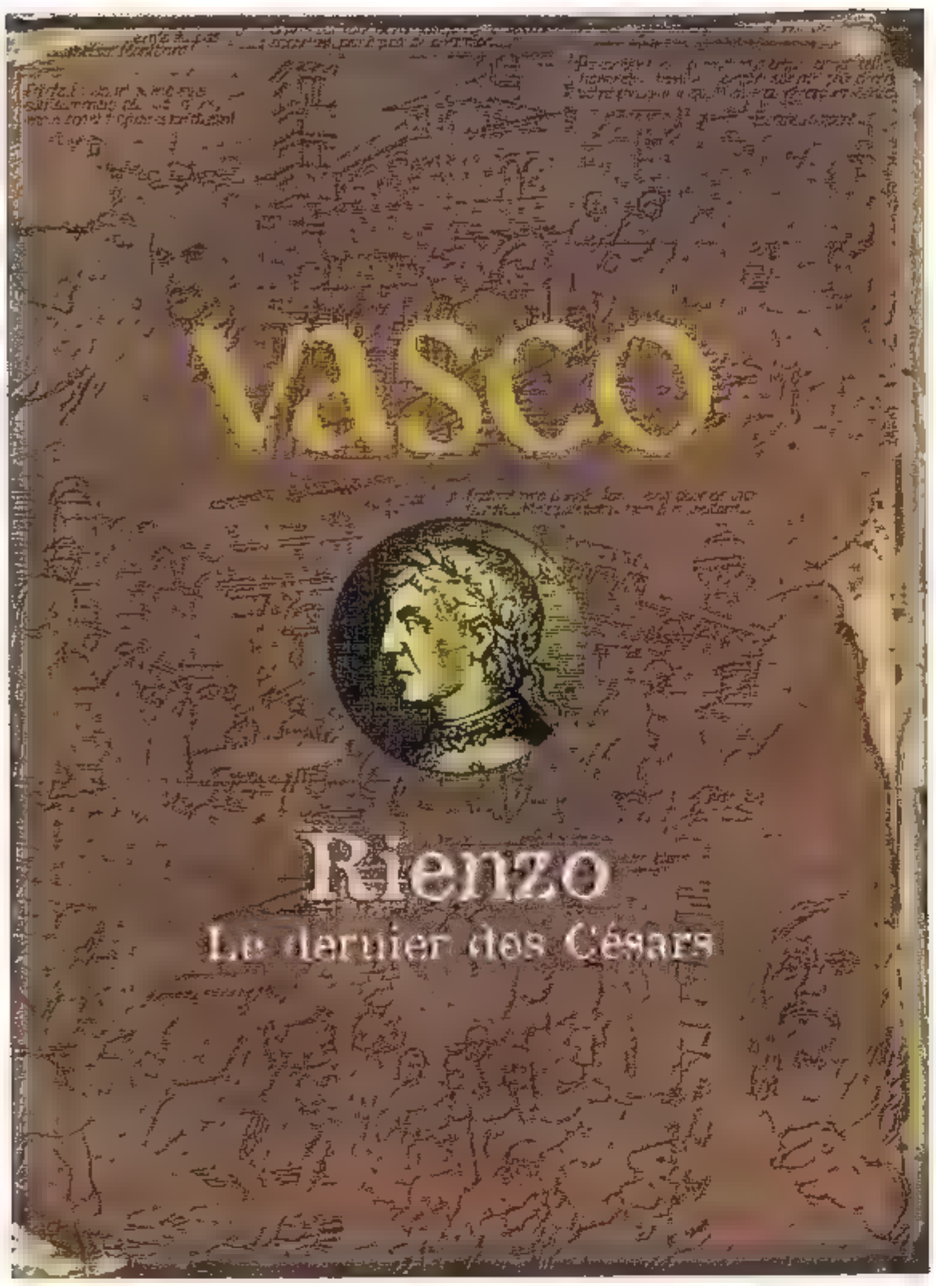

Romeinse rijk probeert die ontwikkeling te stoppen. Maar niets is opgewassen tegen de opkomst van het christendom. Fabianus is hierbij mijn getormenteerde hoofdpersonage; hij wil Rome zijn traditionele godsdienst laten behouden. Dat is zijn lotsbestemming.
Sommigen zagen een grote invloed vanuit de film *Gladiator*. Ikzelf vind dat ik erg beïnvloed ben geweest door de *Historiae Augusta*, keizersbiografieën uit de vierde en vijfde eeuw toen Heliogabalus leefde. Deze keizer deed kinderen verdwijnen die later verscheurd teruggevonden werden. Dit werd vervolgens de christenen verweten. Het verhaal is complex, maar het thema en de tijd waarin het verhaal zich afspeelt boeit me enorm. Ik schreef het scenario en Convard – die de leiding heeft over deze collectie – gaf me advies.'

Western

'Er wacht nog heel wat werk op me: Het tweede deel van *Vinci*, een album van *Vasco*, een laatste album in *De laatste profetie*. Mijn inspiratie kent geen grenzen... ik heb nog een project met Christian Gine op stapel staan. Het verhaal bedacht ik tijdens een treinrit. Ik wil er mijn trouwe fans mee te grazen nemen! Het is een soort Romeinse western! Ik transponeer de westerncode op de historische Romeinse periode. Het is humoristisch bedoeld en wordt gedragen door actie en de levendigheid van de personages. Het verhaal gaat over een legioen aan de Romeins-Parthische (Perzische) grens. De Parthen zijn de Indianen, de Romeinen zijn de cowboys. We werken met saloons (Romeinse bars) en oude ervaren legioensoldaten die onder de leiding staan van een jonge onervaren senator.
Dat wordt lachen!
Gine is niet meteen de grootste fan van mijn gedetailleerde stijl, maar nu hij samenwerkt met mij, krijg ik de indruk dat hij er heel wat voor over heeft om in mijn geest prachtig tekenwerk af te leveren. Hij vraagt me voortdurend uitleg en faxt en telefoneert me om documentatie. Ik gaf hem boeken en een korte beschrijving van de personages en de tekst. De mise-en-scène maakt Gine zelf.
Ik ben zeer benieuwd wat het resultaat zal zijn van onze samenwerking. Het gaat tenslotte om een nieuw genre. Niemand heeft zoiets ooit aangedurfd!'

paul.verstappen@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, strip-verzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!
-MALI-
Prof. Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

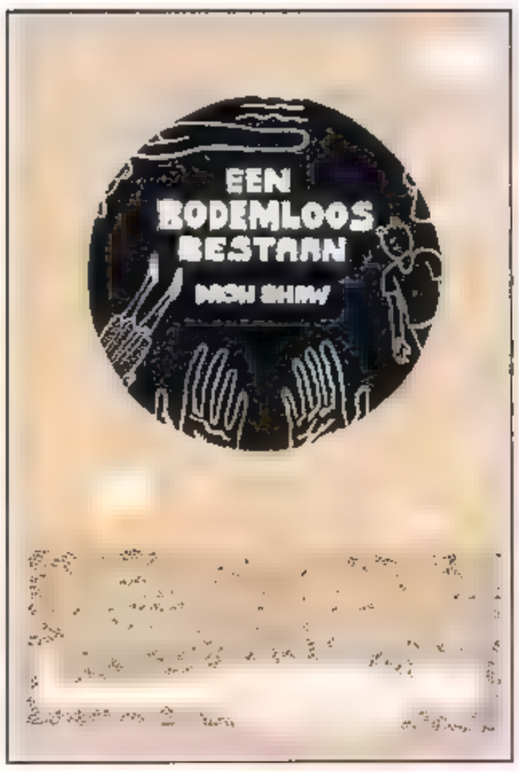

Een **bodemloos bestaan**

Shaw
Oog & Blik
/Bezige Bij 2009
ISBN 978-90-549-2268-0
Prijs € 34,90
720 pagina's
zwart/wit (hk)

EEN AANSCHOUWELIJKE FAMILIEREÜNIE

Het tekenwerk van **Dash Shaw** (Los Angeles, 1983), die in 2005 afstudeerde bij de School of Visual Arts in New York, ziet er op het eerste gezicht onappetijtelijk uit. 'En dat dan nog 720 pagina's', denkt de lezer die de eerste pagina's van het omvangrijke boekwerk met de titel *Een bodemloos bestaan* openslaat. Maar de aanvankelijke scepsis slaat al snel om in bewondering voor het breed opgezette verslag van een reünie van de familie Loony in het mysterieuze ouderlijke huis aan strand, waarbij de kinderen en kleinkinderen van Maggie en David Loony tot hun verbijstering te horen krijgen dat zij na veertig jaar huwelijk besloten hebben om uit elkaar te gaan, simpelweg omdat zij niet meer verliefd zijn op elkaar.
Deze onverwachte mededeling maakt niet alleen herinneringen los, maar confronteert de kinderen ook met hun eigen relaties en levensproblemen en de onderlinge verhoudingen. Dennis, de oudste zoon kan de breuk moeilijk accepteren en gaat op zoek naar een verklaring. Dochter Clair, een alleenstaande moeder, maakt zich vooral zorgen over haar puberende dochter Jill, en de onzekere zoon Peter vervalt in een lethargie van blowen en masturberen, totdat hij op het strand de onconventionele Kat ontmoet, een jonge vrouw die bij de kinderdagopvang werkt.
Nu eens gedetailleerd, dan weer in grote streken doet Shaw in wisselend tempo verslag van de week dat de Loony's, na lange tijd en misschien voor het laatst, bij elkaar zijn, wat zij in die week beleven en hoe dat de onderlinge verstandhoudingen veranderen. Daarbij past Shaw enige opvallende ingrepen toe: in het verhaal beeldt hij, op één keer na, Peter af als een soort kikker, een nogal overbodige verwijzing naar zijn lage zelfbeeld, die in dit verder overwegend realistische verhaal al genoegzaam duidelijk is gemaakt. Ook zijn gewoonte om bewegingen letterlijk te beschrijven – het woord 'schuif' met pijltjes als een raam wordt opengeschoven, 'knipt' als er haar wordt geknipt – werkt soms verduidelijkend, maar is meestal irritant. Afgezien van deze eigenaardigheden overheerst de bewondering voor de boeiende unieke stijl van deze begenadigde, veelbelovende verhalenverteller. DR

MEEN je dat?
Dennis... NIET DOEN. Straks val je flauw. Je bent moe...
Ik neem een kop koffie.
Dennis, ik heb geen idee wat er in je hoofd omgaat... maar ik weet dat je moe en gefrustreerd bent en ik..
SLOK
Ik ben gewoon bezorgd om je, schat.
Je bent m'n moeder niet, Aki! Fok je niet zo op. Ik moet gaan joggen.
Zo kan ik me...
...CONCENTREREN.
Oké, schat
Maar wees voorzichtig
ADEMT UIT
HOEST HOEST

Niets van belang

Snoodijk
Lapijn 2009
ISBN 978-94-90190-01-9
Prijs €11,95
64 pagina's
kleur (hk)

Sombere cartoons in Bruna-stijl

(Mar)Tijn Snoodijk was ooit (strip)journalist, maar koos ervoor om zelf ook strips en illustraties te maken. Als striptekenaar leverde hij bijdragen aan ondermeer *Sjosji*, *Zone 5300* en *Hello You!* Het echte succes kwam als maker van kinderprentenboeken. Met zijn eerste uitgave *Getver! Alweer een boek!* verdiende hij in 2002 al een Zilveren griffel. Vertalingen in het Frans en Engels volgden, alsook nieuwe titels, waaronder *Niet aanraken s.v.p.* (op een speelse manier wordt beeldende kunst toegelicht) en *Waarom moet ik naar bed?* (voorleesboek voor kleuters).
Nu ligt er *Niets van belang*, een verzameling cartoons rond Umberto en Snoodijks eerste uitgave voor volwassenen. Dat is een droevig speelgoedfiguurtje à la het Franse konijn Nabaztag, dat door iedereen over het hoofd wordt gezien en veel zelfmedelijden kent.

Vluchtweg
naar de zon

Baru
Sherpa 2009
ISBN 978-90-
8988-006-2
Prijs € 29,95
432 pagina's
zwart/wit (sk)

Franse actiemanga leest als een trein

Eindelijk... eindelijk is dit weergaloze album van **Baru** (pseudoniem van **Hervé Barulea**) in het Nederlands verschenen. Nota bene: in 1996 – dertien jaar geleden – kreeg hij tijdens het stripfestival in Angoulême al een prijs voor *L'autoroute du soleil* (*Vluchtweg naar de zon*) als het beste Franstalige album van dat jaar (overigens had deze titel niet vertaald hoeven te worden. Iedereen in Nederland kent deze naam voor de drukke noord-zuidroute in Frankrijk. Het vormt het enige smetje op een voor de rest uitstekende vertaling van **Pieter van Oudheusden**).

Eigenlijk is *Vluchtweg naar de zon* een Franse manga. Baru maakte de strip al begin jaren 1990 voor de Japanse stripmarkt in opdracht van uitgeverij Kodansha. Dat verklaart ook het forse aantal pagina's (ruim vierhonderd) met een beperkt aantal (actie)plaatjes op de pagina (soms maar één afbeelding): manga-criteria die het leestempo opvoeren. De Franse versie is een herbewerking

In het kort komt het erop neer dat Karim Kemal, de hoofdpersoon van het verhaal, een wraakzuchtige rechts-extremist achter zich aan krijgt, omdat hij zijn vrouw heeft verleid. Samen met zijn vriend Alexandre proberen ze hun belagers af te schudden en zakken ze vanaf Metz steeds verder naar het zuiden af, richting Marseille. Er ontspint zich een met veel vaart, humor en geweld op papier in beeld gebrachte Franse 'road movie', in een expressieve semi-realistische zwart/wit-stijl.

Baru is – ten onrechte – niet zo'n bekende tekenaar in Nederland. Er is een aantal albums verschenen, zoals *Onderweg* en *Het kortste eind* bij Casterman en *De woesteling* bij Dupuis. Steevast zijn het sterke verhalen met pakkende tekeningen; de reden om strips te lezen. Vaak zit er in zijn strips een sociaal bewogen ondertoon. Baru is opgegroeid in een arbeidersgezin met communistische ouders en die achtergrond vind je terug in zijn keuze voor hoofdpersonen uit de Franse arbeidersklasse. In *Vluchtweg naar de zon* komen Karim, een Algerijnse Fransman, en Alexandre, zoon van een Italiaanse fabrieksarbeider, ook uit dit milieu.

Opmerkelijk is het natuurlijk wel dat *Vluchtweg naar de zon* niet eerder is uitgegeven. Van Baru liggen nog meer verhalen te wachten op een Nederlandse vertaling, zoals *Quéquette blues* en *Les années Spoutnik*. Het zou mooi zijn als we daar niet weer dertien jaar op hoeven te wachten. RS

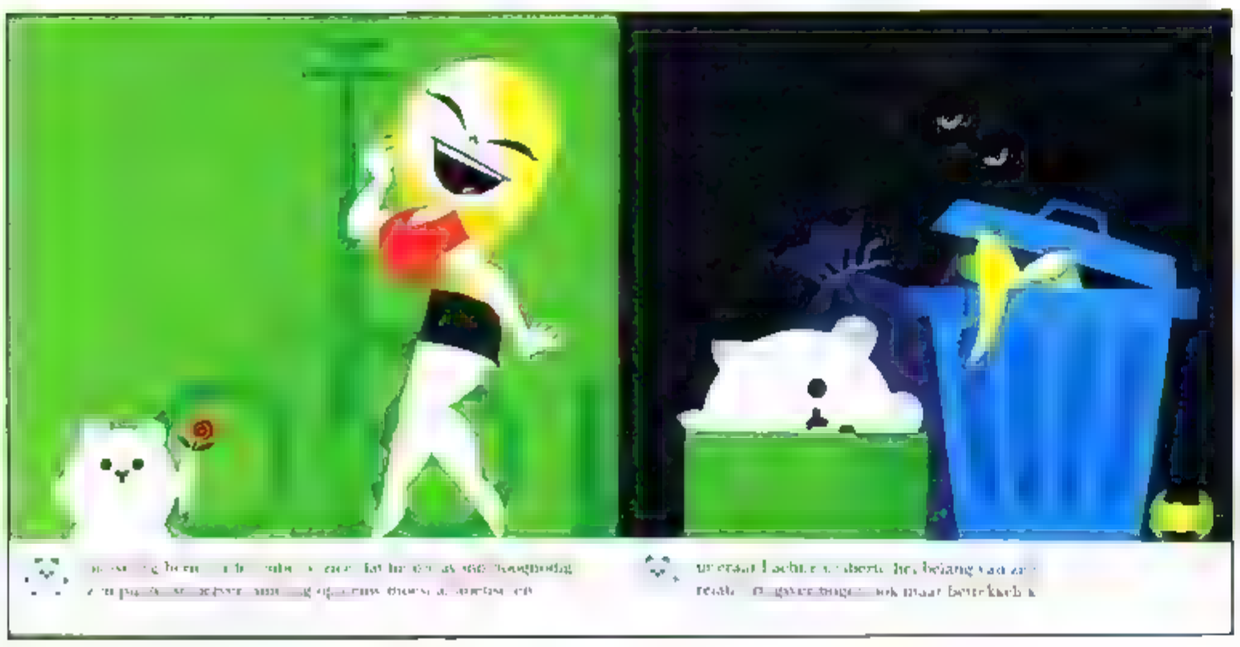

Elke cartoon levert daarvoor het bewijs, waarbij Snoodijk een soort Glenn Baxter-achtige humoraanpak hanteert. Dat levert fraaie vondsten op, maar als lezer word je er ook wat sombertjes van.

Vergeleken met andere cartoonisten weet Snoodijk zich met zijn elementair-grafische computerstijl (het heeft wel iets weg van de aanpak van Dick Bruna) en absurd-droge humor direct te onderscheiden. En hij heeft plannen om met deze aanpak een Umberto-lijn op te zetten. Op zijn website *www.tijnsnoodijk.com* kun je al tassen, T-shirts en -buttons van Umberto bestellen. Daarvoor is het figuurtje dan niet overbodig! RS

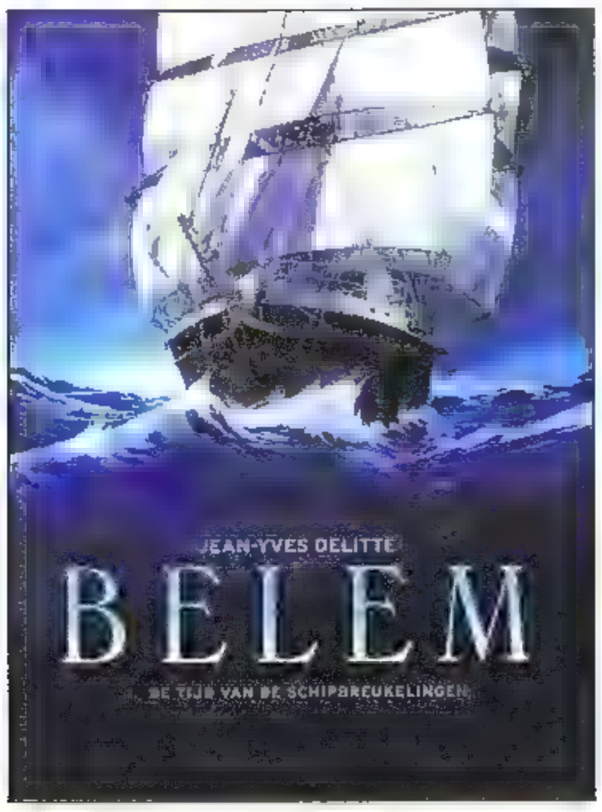

Reality on the Belem

We schrijven eind 19e eeuw wanneer een gloednieuw schip Frankrijk verlaat voor de handel met Zuid-Amerika. Het schip bestaat nog steeds en doet heden ten dage dienst als opleidingsschip.

Jean-Yves Delitte geeft dit handelsschip – De Belem – de hoofdrol in dit uit 2006 stammend album. Hij weet een goed zeevaartverhaal te vertellen en geeft prachtig weer hoe zwaar het bestaan aan boord moet zijn geweest. Bovendien heeft hij oog voor de kleinste details van het schip en tekent hij schilderachtig en opmerkelijk mooi in perspectief.

In het geloofwaardig scenario is de kapitein een autoritair persoon, hard voor de bemanning, waaronder zijn eigen zoon. Zij pikken tijdens de reis een paar mensen op, die in een sloep op volle zee ronddobberen. Vanaf dat moment ontpopt het zich tot een beklemmend en spannend piratenavontuur. Enig puntje van kritiek is dat de mensen die hij tekent weliswaar realistisch weergegeven zijn, maar met toch teveel op elkaar lijkende gezichten. Sommige koppen lijken zelfs inwisselbaar met die uit andere strips van hem, zoals *Tan tos*, *De Neptunus* en *De nieuwe tsaren*. Maar dat belemmert de lezer niet om van Belem te genieten! MvM

Belem 1: De tijd van de schipbreukelingen

Delitte
Silvester 2009
ISBN 978-90-5885-387-5
Prijs € 14 95
48 pagina's
kleur (hk)

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
DICK BOS

Al 18 jaar een vertrouwd adres!!

BURGEMEESTER BAUMANNLAAN 119a
3043 AJ ROTTERDAM-OVERSCHIE
WWW.STRIPWINKELDICKBOS.NL
BEZOEK OOK ONZE WEB-WINKEL!!!

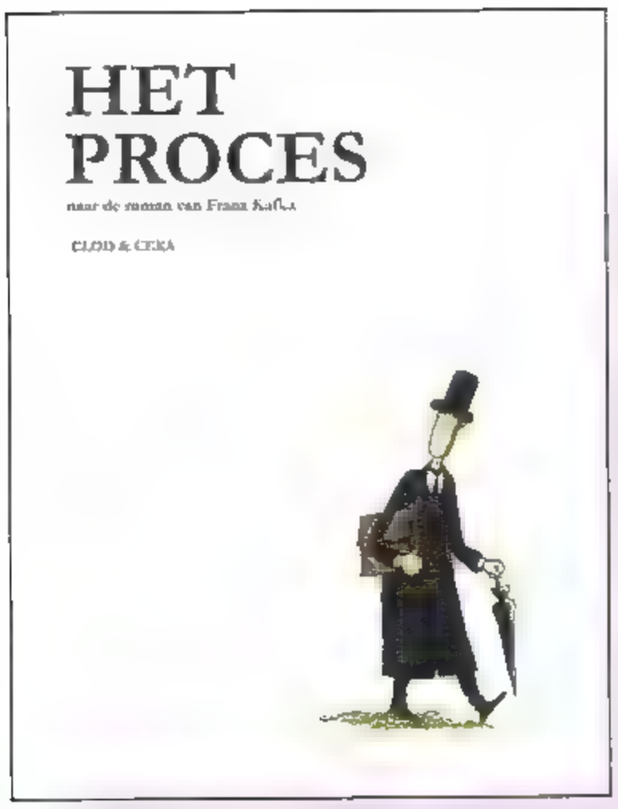

Kafka blijft modern, ook in stripvorm

Het is maar een klein boekje, dus je kunt het prima tweemaal lezen. Dat moet ook, want dan pas komt *Het proces*, de verstripping van **Franz Kafka**'s bekendste roman door **Clod** en **Céka** (de Fransen **Erick Lasnel** en **Claude Voirriot**) goed tot zijn recht. Het verhaal (uit 1925) is in zijn eenvoud nog altijd actueel en daarom geniaal. De anti-held Josef K. wordt beschuldigd van iets onduidelijks, maar wel iets ernstigs, door een vage instantie op grond van onbekende wetten. Verzet put hem uit en is bij voorbaat kansloos. Ziedaar waarom Kafka bekender is als etiket dan als schrijver, zoals Robert Crumb in zijn *Kafka*-album aantoont. Ook wij zijn immers bij tijd en wijle de machteloze burger die vastloopt in meedogenloze bureaucratie. Het is dus niet de eerste verstripping, maar wel een geslaagde: de spaarzame decors werken prettig vervreemdend. Praag, de *crime scene*, is in wijkend, surrealistisch perspectief getekend. In kleine kasten blijken enorme archieven gehuisvest. Zalen vol kantoorklerken rammelen machinaal op typemachines (Kafka kent dit werk).

Het proces

Clod & Céka & Kafka
Silvester 2009
ISBN 978-90-5885-405-6
Prijs €14,95
48 pagina's
kleur (hk)

De bewerkers vermijden te gemakkelijke, duistere plaatjes. Er is plaats voor humor: een heilige die van de trap valt heeft daarna een gekreukeld aureool. Er zijn twee *Kuifje*-detectives: zegt de één 'wij hebben orders', vult de tweede aan 'van bovenaf'!
Tussen alle nachtmerries is er liefde in de postkamer: net als Guust F. met zijn juffrouw Jannie. Maar ondertussen stevent de hoofdpersoon af op zijn verschrikkelijk lot. Max Brod was vriend van Kafka en is redder/uitgever van zijn beroemdste werken. De bewerkers eren hem, door zijn naam tweemaal terloops te gebruiken (niet in het origineel). Vertaler **Gert Jan Pos** weet het vervreemdende, officiële taalgebruik goed te treffen, maar ik vraag het hier, verstopt in deze recensie: wanneer verschijnt er nu eens een vertaling van een literaire strip zonder spelfouten?
En waar de gouwe ouwe *Illustrated Classics* in uitblonken: hier ontbreekt extra informatie over Kafka of de zojuist waarschijnlijk met plezier gelezen striproman. WM

Kwetsbare machoviriliteit

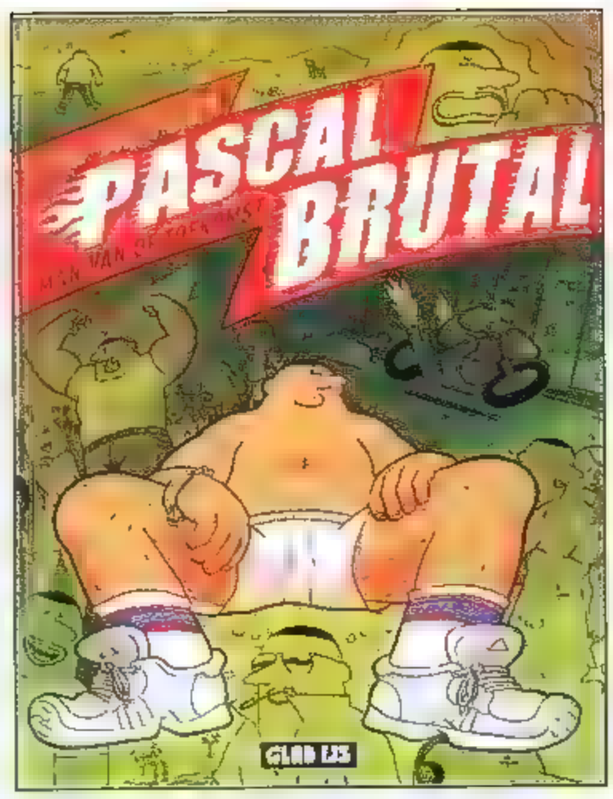

Riad Sattouf is geboren in 1978 in Parijs, maar vertrok van daaruit naar Noord Afrika en Bretagne. Hij filmt, schrijft scenario's en maakt strips. En hij is bevriend met Joann Sfar wiens *Kleine vampier* hij voor televisie bewerkte. Sattoufs tekenstijl doet denken aan die van Sfar; eenvoudig en doeltreffend. In Frankrijk is het derde album van *Pascal Brutal* in de maak.
Pascal Brutal leeft in een bijzonder universum waar Geert Wilders al 21 jaar aan de macht is in een verenigd Nederland en België. (In de originele Franse versie is het staatshoofd de rechtse politicus Alain Madelain, maar de verder in het album onvermelde vertaler is zo slim geweest deze naam te wijzigen voor ééntje die in Nederland meer aanspreekt.) Pascal is gespierd, heeft een ringbaardje en draagt een schakelarmband met zijn naam erop. In een ultraliberale samenleving doet hij waar hij zin in heeft. Daarbij schuwt hij het niet om af en toe een stevige klap uit te delen of stevig van bil te gaan met partners van beide seksen. In feite is Pascal een egocentrische klootzak, maar Sattoufs verteltrant is subtiel genoeg om dat nergens expliciet te maken.
De simpele tekeningen en makkelijke thema's maken *Pascal Brutal* een strip die zich makkelijk laat onderschatten. Met seks, geweld, rap en politiek extremisme kan je immers makkelijk scoren, maar onder deze simpele thematiek schuilt een prikkelende laag die tot nadenken stemt. Pascal blijkt even kwetsbaar als stoer, geil en agressief. Een deel van zijn karakter lijkt te worden verklaard als hij een bezoek aan zijn moeder brengt. Zij draagt een heupbroek en boven haar billspleet kan hij duidelijk *'love hole'* lezen. Dan volgt de tekst: 'Pascals alter ego tracht alle informatie die hem ongelukkig kan maken te verdingen'. Is dat misschien de reden dat de titelpersoon zich zo weinig kwetsbaar durft op te stellen en in de knoop zit met zijn seksualiteit? En gaat het hier alleen over Pascal, of over een hele generatie die nu aan het opgroeien is?
Sattouf geeft geen antwoord op deze vragen en eigenlijk hoeft dat ook niet. Hij geeft genoeg weg om verhaaltje na verhaaltje te kunnen blijven boeien. HW

Pascal Brutal 1: Man van de toekomst

Sattouf
Glad IJs 2009
ISBN 978-90-303-6278-4
Prijs €9,80
48 pagina's
kleur (hk)

ADVERTENTIE

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 - 244 18 82 • fax 040 - 243 58 73 • www.eppo.nl

[DE BOVENTOON]

Mattéo 1
Eerste periode
(1914-1915)

Gibrat
Daedalus 2009
Prijs €19,95
ISBN 978-90-
8810-084-0
64 pagina's
kleur (hk)

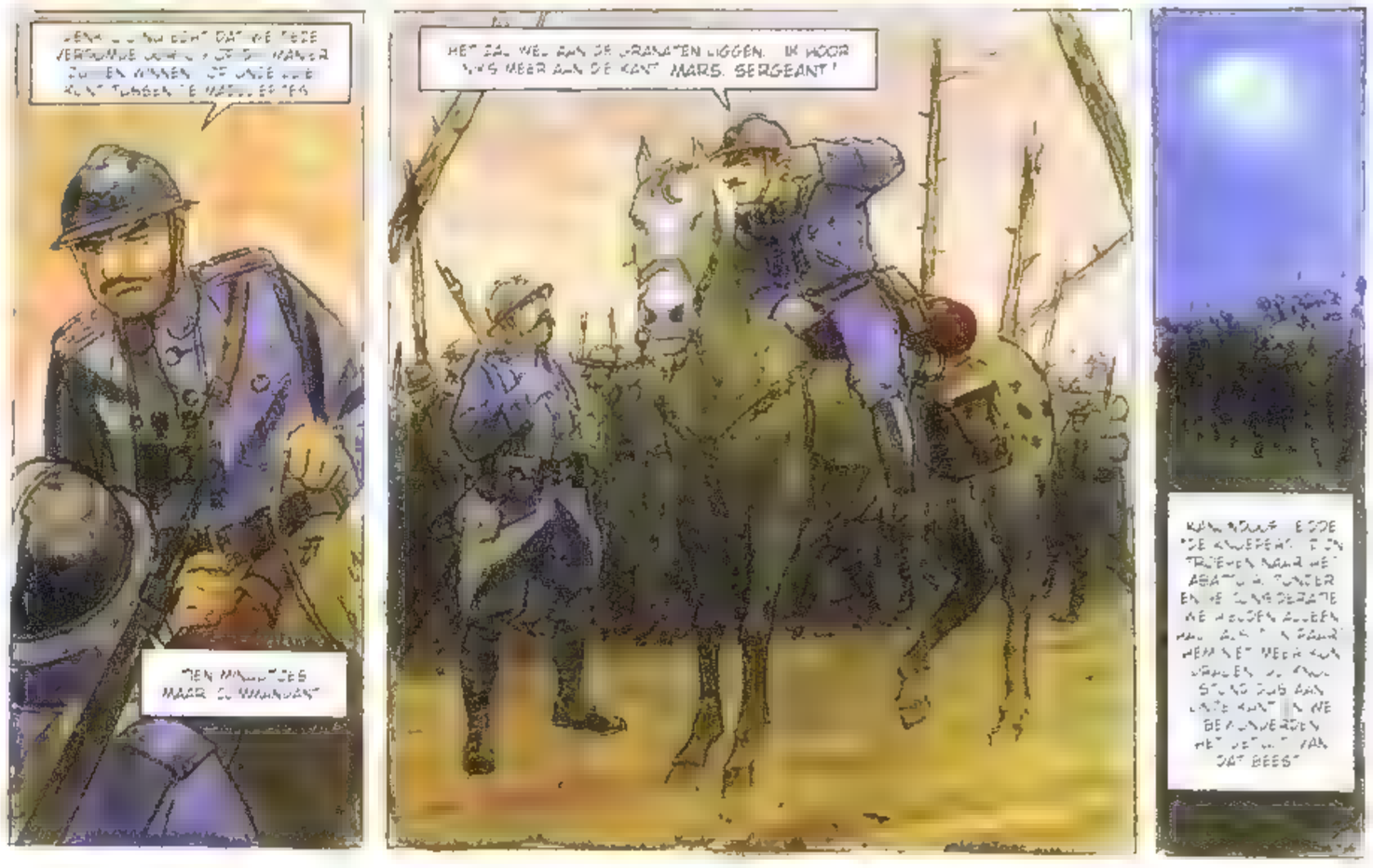

Patriottisme stinkt naar de dood. Met dit simpele citaat van de vader van de hoofdpersoon Mattéo is de toon en inhoud samengevat van de nieuwe serie van *Jean Pierre Gibrat* (1954). Deze Franse solist is van plan de Europese geschiedenis van de eerste helft van de vorige eeuw te laten herbeleven door de ogen van een Catalaanse gastarbeider, zoon van een pacifistische anarchist. Het eerste deel begint in augustus 1914. Vlak ná de moord op de Franse socialistische leider Jaures en vlak vóór de algehele mobilisatie van Frankrijk die zal uitmonden in de Grote Oorlog.

Goeie keuze voor iemand die zich lekker wil uitleven in gruwelijke scenario's en relevante inhoud. Gibrat is er kennelijk van overtuigd dat al te veel strips blijven steken in geneuzel en flauwe grappen. Iets waar hij als scenarist te lang deel van uit maakte. Vandaar dat hij deze serie alleen maakt. Net als in de vorige soloserie (*Het uitstel*) komt dat het verhaal ten goede. De kracht van Gibrat zit 'm vooral in de realistische scènes, die zich, ondanks hun ogenschijnlijke schetsmatige karakter, kenmerken door treffende historische details. De inkleuring met waterverf maakt van sommige platen kunstzinnige aquarellen.De ingredienten van het verhaal zijn wat ouderwets: liefde, jaloezie, trouw en vriendschap, maar ze maken de grote historische gebeurtenissen op een natuurlijke manier persoonlijk. En dat is een literair pluspunt.Op literair gebied heeft Gibrat overigens nog wat goed te maken. Een andere exercitie op dit gebied was *Pinnocchia*. Een flauwe erotische parodie op het karakter van Collodi.

Hoewel *Mattéo* een typisch mannelijk verhaal vertelt is er ook ruimte voor vrouwelijke rollen. Je kunt zien dat Gibrat er plezier in heeft verfijnde vrouwelijke vormen te tekenen, al houden ze tot nu toe allemaal netjes hun kleren aan. Dit eerste deel behandelt de periode 1914-1915. Gibrat is van plan behalve de Eerste Wereldoorlog ook nog de Russische Revolutie en de Spaanse Burgeroorlog te behandelen. Dat wordt nog een hoop bloed vergieten dan! Maar met deze eerste episode is Gibrat een veelbelovende weg ingeslagen die doet verlangen naar meer. TL

Volgens het persbericht is het bij uitgeverij Glad IJs verschenen deel van *Zuster Maria van Scherpenheuvel* het eerste deel in een reeks. 'Op hoop van zegen' zou het moeten heten, maar op het omslag en in het binnenwerk is daarvan niets terug te vinden. Nu is het al eerder opgevallen dat deze Fluide Glacial-imprint van Casterman niet zoveel zorg besteedt aan de uiterlijke verschijningsvorm van haar uitgaven als deze verdienen. De lettering bij voorbeeld; soms is het zo'n gepriegel om de tekst in de ballon te passen dat het haast onleesbaar wordt. Maar goed, is *Zuster Maria van Scherpenheuvel* om te lachen? Mwâh... soms wel. 'Tegen kinderziektes. Ga niet van bil of neem de pil', zo luidt het advies van de apotheker waar zuster Maria een pak luiers komt kopen. De hoofdrolspeelster is een grofstoffelijke, drankzuchtige, goed gebekte zuster met aparte ideeen over naastenliefde. Niet bepaald een kindervriend. De luiers komen niet aan de billen, maar worden in 'de klep' van het brutale oppaskind gepropt. Super absorberend, volgens de zuster. Wanneer ze bij een bushokje zit te vitten op een zwangere vrouw blijkt deze Maria te heten en getrouwd te zijn met een werkloze timmerman, genaamd Jozef. 'Dan vrees ik dat die kleine geen lang leven beschoren is', is het opbeurende commentaar van de zuster. De humor van **Jean-Marie Ballester (Maëster)** is niet bepaald fijnzinnig. Zuster Maria scheldt, zuipt en mept erop los, met af en toe een enkel hilarisch moment. Zo mag het korte gastoptreden van Kuifje die op het postkantoor een treinkaartje naar Brussel wil kopen er wezen. Anders dan de grove humor is het tekenwerk ragfijn, met zorg en aandacht uitgewerkt. Al met al maakt het een onevenwichtige indruk. TB

Zuster Maria-Theresia van Scherpenheuvel 1

Maëster
Glad IJs 2009
ISBN 978-90-
303-6261-6
Prijs €9,80
48 pagina's
zwart/wit (hk)

Een paar dagen samen

Alcante & Montgermont
Dupuis 2009
ISBN 978-90-314-2974-5
Prijs € 15,50
80 pagina's
kleur (hk)

Kent u de film *Rain Man* nog? Ruim twintig jaar geleden neemt de egocentrische yup Charlie (Tom Cruise speelde, zeg maar, zichzelf) zijn onbekende autistische broer Raymond (Dustin Hoffman in een memorabele rol) op sleeptouw. Die associatie dringt zich op tijdens het lezen van de *Vrije vlucht*-oneshot *Een paar dagen samen*. Daarin maken we kennis met de jonge zakenman Xavier, die een bureau leidt dat special effects maakt voor films maar in werkelijkheid vooral bezig is met het afwerken van een reeks vriendinnetjes. Tot hij gebeld wordt door zijn ex Natacha, die niet alleen kanker blijkt te hebben, maar ook een 13-jarige zoon van nem heeft... met de dodelijke verouderingsziekte progeria. Vanwege haar chemobehandeling vraagt zij hem een paar dagen op deze Julien te passen. Xavier wil dat niet, maar voelt zich door de situatie gedwongen. Zijn gedrag is lange tijd lomp, stuitend en volstrekt ongeloofwaardig. Toch groeien vader en zoon in die paar dagen dichter naar elkaar toe. Soms bevat dit album fraaie scènes, maar vooral in het begin is met name de harteloze Xavier verre van realistisch. Dat wringt. Natuurlijk, de ziekte krijgt in dit boek een gezicht. Bovendien verbeeldt de rol van Xavier de familiaire desinteresse van menig (te) hard werkende vader. Toch komt met name diezelfde Xavier onvoldoende uit de verf. Ook visueel trouwens, want het schilderachtige tekenwerk van Fanny Montgermont is houterig en dertien-in-een-dozijn. Dit album blijft hopeloos steken in de goede bedoelingen. JM

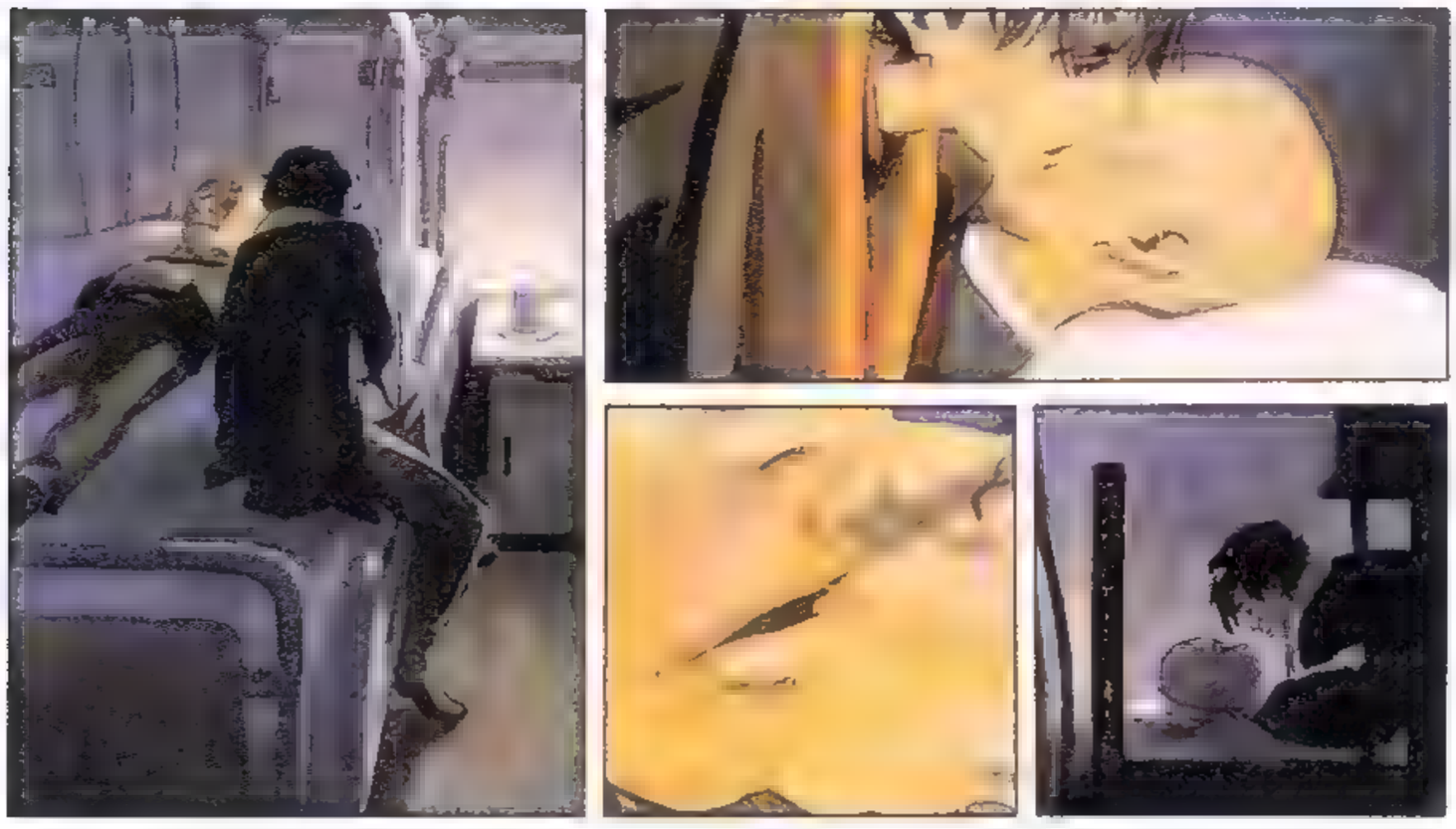

[E N V E R D E R]

Alleen 4: De rode cairns (Gazzotti/Vehlmann, Dupuis). De vijf kinderen die alleen achterbleven toen in een land alle inwoners op mysterieuze wijze verdwenen, krijgen onder meer te maken met een groep apen afkomstig uit een circus. De agressieve bavianen en een chimpansee hebben vreemde ogen en richten rode grafmonumentachtige bouwsels op. DR

Aya uit Yopougon 4 (Oubrerie/Abouet, L). Ook dit vierde deel over de jeugd van Marguerite Abouet in Ivoorkust is weer van hoog niveau. Langzamerhand komt Parijs in beeld. RS

Climax 3: De makers van het Noorderlicht (Brahy/Corbeyran/Braquelaire, Dargaud). De beroepsavonturier Harald Haarfager krijgt na een ongeluk kunstbenen met microprocessors en ontdekt tijdens een bijna fatale expeditie in het Noorden van Canada welke enorme politieke en economische belangen gepaard gaan met de opwarming van de aarde. DR

Djinn 9: De gorillakoning (Dufaux/Mirallès, Dargaud). In het slot van de 'Afrikaanse cyclus' zoekt avonturierster Kim Nelson in magisch Afrika naar sporen van haar geduchte grootmoeder Jade, verdiept ze zich in de plaatselijke legendes en is voorbestemd om in het bezit te komen van een gewilde zwarte parel. Mooi tekenwerk. DR

Hammerfall 4: Zij die weten (Taljancic/Runberg, Dupuis). Einde van de Vikingencyclus die qua tekeningen en sfeer een voldoende scoort maar vanwege de vele verhaalwisselingen en opgevoerde personages lastig te volgen is. TdK

IRS 11: Gloria (Vrancken/Desberg, Lombard). Larry B. Max wordt geconfronteerd met de vraag of de dood van zijn ouders wel een ongeluk was. Ondertussen tracht hij ook nog callgirl Gloria uit de penarie te helpen. Een van-dik-hout-zaagt-men-planken-avontuur. RS

IRS – All Watcher 1: Antonia (Querreix/Desberg, Lombard). Spin-off van *IRS* waarin in elk deel nu eens niet Larry B. Max de hoofdrol speelt, maar een collega dan wel bekende van hem. Tekenaar van dit eerste deel is Alain Queireix van *Celadon Run*. Net als bij de spin-off van *XIII* is het allemaal te geforceerd aangezet om te overtuigen. RS

Kruistocht 3: De meester van de machines (Xavier/Dufaux, Lombard). Donkere aflevering van deze ridderstrip met een overdosis aan monsters die op de meest gruwelijke manier verpulveren of wegrotten. Xavier weet dat wel fraai in beeld te brengen. TdK

De psy 16: Dringend vakantie nodig! (Bédu/Cauvin, Dupuis). Zoals zo vaak blijkt de psy zelf zijn grootste patiënt te zijn. Al die verhalen aanhoren maakt de behoefte aan vakantie groot. Voor wat betreft de humor lijkt het goed dat Cauvin er ook eens wat vaker een paar daagjes tussenuit gaat. TdK

Shaman King 20 (Takei, Kana). Het twintigste deel alweer van deze jongensmanga (shonen) van Hiroyuki Takei. Veel actiescènes met sjamanen en andere (natuur)geesten. In Japan telde de serie uiteindelijk 32 delen (1998–2004) en was er een voorpublicatie in het wekelijkse mangablad *Weekly Shonen Jump*. RS

Stoppeltje 5: De stam van de Smiksmakkers (Bailly/Fraipont, Dupuis). Het leek er even op dat Dupuis helemaal gestopt was met de Nederlandse uitgaven van de *Ukje*-reeks voor zelfstandige lezertjes vanaf 3 jaar. Gelukkig dus niet met deze geïnige pantomimestrip. RS

West 5: Megan (Rossi/Dorison/Nury, Dargaud). Morton Chapel, leider van de eenheid West, staat onder grote druk door zijn getraumatiseerde dochter die onder invloed van een geest geraakt. Een aantrekkelijke mix van occultisme en het westerngenre. TdK

>> SHERPA RUIMT DE ARCHIEVEN OP! <<

Sherpa bestaat al 20 jaar en publiceerde meer dan 200 strips! Maar ons archief verhuist en MOET inkrimpen! Dus hebben we voor alle echte verzamelaars een UNIEKE aanbieding:

Wie in Houten onze stand bezoekt maakt toch nog kans een van onze lang uitverkochte uitgaven op de kop te tikken... bijvoorbeeld zo'n gesigneerd exemplaar van Will Eisners meesterwerk *Een contract met God*, een luxe *Den* van Richard Corben of *Capricornus* van Andreas. Kom dus snel langs de Sherpa-stand!!! Want OP = HEEL SNEL OP! (en dan is het ook echt op!!)

Natuurlijk kun je bij ons ook terecht voor alle nieuwe uitgaven, zoals de prijswinnaars *VLUCHTWEG NAAR DE ZON* en *DE VLIEGENKONING*... Van die laatste hebben we bovendien een handvol unieke T-SHIRTS te koop met het logo van DE VLIEGENKONING!!!
(en een handvol = een handvol!)

STRIPDAGEN HOUTEN
26 + 27 SEPTEMBER 2009

Nu in de winkel:
HET VOLLE LEVEN
door Bézian

Bij elke aanschaf een extra cadeautje
en een fraaie linnen tas gratis !!

LEES ELKE WEEK HET LAATSTE NIEUWS OP WWW.SHERPA.NU

MOOIE PARELS, FIJNE PARELS

Vanaf 26 september

- *Kraaienhove 33* door Willy Lohmann
- *De Rechter 1* door Jesse van Muylwijck
- *Chris Crack 1/2/3* door Dik Bruynesteyn

www.stripstift.nl

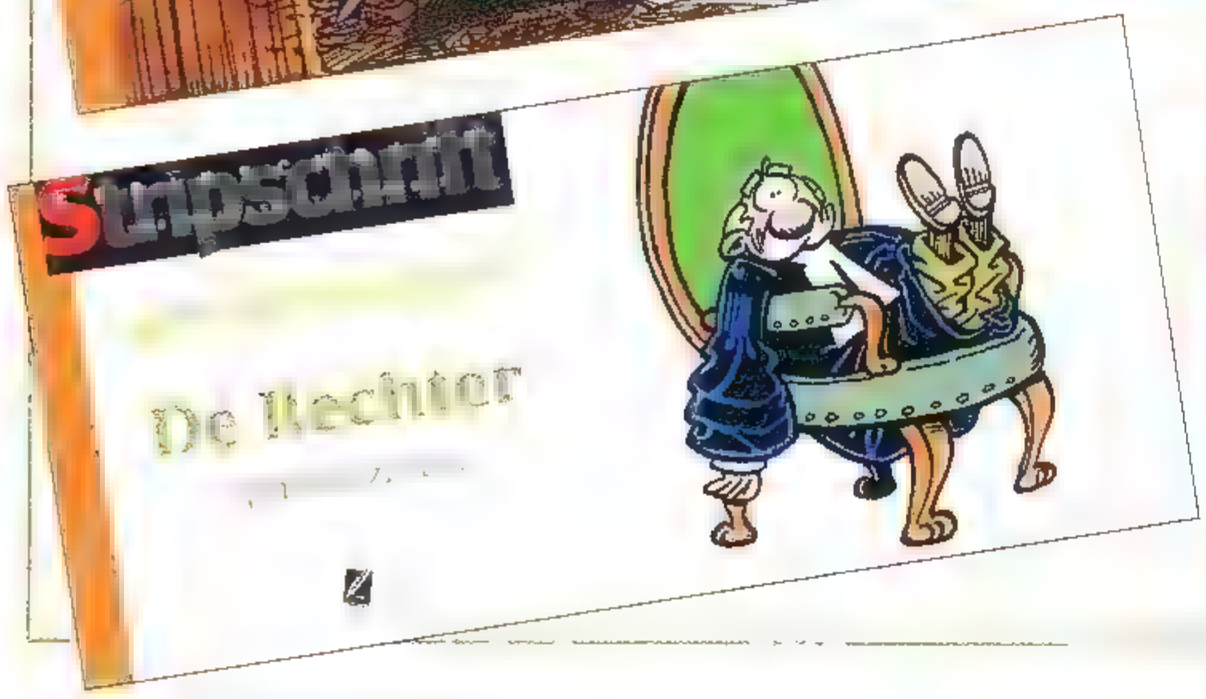

Cultureel erfgoed voor
€9,95 per deeltje

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

- ***t/m 20 september 2009*** *Expo 'Op zoek naar de atoomstijl', Atomium, Atomiumsquare, Brussel, België, info: www.atomium.be*
- ***t/m 25 september 2009*** *Expo 'De Belgische jaren van René Goscinny bij het blad Kuifje', Stichting Raymond Leblanc, Paul-Henri Spaaklaan 7, Brussel, België, info: www.fondationrleblanc.be*
- ***t/m 27 september 2009*** *Expo 'Nederland volgens Sigmund – De stand van onze mores en sores', Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***t/m 27 september 2009*** *Expo 'Brussel in beeldekes', Gallery Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 27 september 2009*** *Expo 'Lanfeust – Rekenkunde van Troy', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 27 september 2009*** *Expo 'Willy Vandersteen – Het Brusselse epos', Stadhuis, Grote Markt, Brussel, België, info: www.brusselscomics.com*
- ***t/m 10 oktober 2009*** *Expo 'Voorgeschiedenis van het stripverhaal', Bibliotheca Wittockania, Bemelstraat 23, Brussel, België, info: www.wittockiana.org*
- ***t/m 10 oktober 2009*** *Expo 'Brussel voor de lens, in strips', Galerie Petits Papiers, Fontainasplein 1, Brussel, België, info: www.petitspapiers.be*
- ***t/m 15 november 2009*** *Expo 'Retrospectieve Vandersteen', Het Huis van het Beeldverhaal, Keizerinlaan 1, Brussel, België, info: www.jije.org*
- ***25 september 2008 t/m 3 januari 2010*** *Expo 'Sexties: Crepax, Cuvelier, Forest, Peellaert', Bozar, Ravensteinstraat 23, Brussel, België, info: www.bozar.be*
- ***26 en 27 september 2009*** *De Stripdagen, '55 jaar Mannen op de maan – Strips in Space', Expo Houten, Meidoornkade 24, Houten, info: www.destripdagen.nl*
- ***29 september t/m 6 december 2009*** *Expo 'Het stripverhaal, 20 jaar later...', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***30 september 2009 t/m 26 maart 2010*** *Expo 'Brussel in het stripverhaal', Stichting Raymond Leblanc, Paul-Henri Spaaklaan 7, Brussel, België, info: www.fondationrleblanc.be*
- ***15 oktober 2009 t/m 28 februari 2010*** *Expo 'Aanvalleu!', Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, Brussel, België, info: www.klm-mra.be*
- ***28 oktober 2009 t/m 28 april 2010*** *Expo 'Stripverhalen, hoe het begon', Autrique-Huis, Haachtsesteenweg 266, Brussel, België, info: www.autrique.be*
- ***4 t/m 8 november*** *Holland Animation Film Festival, Utrecht, info: www.haff.nl*
- ***11 t/m 13 december 2009*** *Strip Turnhout 2009, Cultureel Centrum De Warande, Warandestraat 42, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be*
- ***16 en 17 januari 2010*** *Stripfestijn Rijswijk, Expo Rijswijk, Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.strip2000.nl*
- ***14 februari 2010*** *13e Leuvense Stripbeurs, Zaal KA Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België, info: hendrickxjeanpierre@skynet.be*
- ***6 en 7 maart 2010*** *Stripbeurs Breda, Schaats- en Racketcentrum Breda, Terheydenseweg 500, Breda, info: www.stripbeurs.nl*

Suske en Wiske in Venlo

Omdat het Belgische *Suske en Wiske* in 2010 haar vijfenzestgste verjaardag viert, geven ze in Venlo vanaf september dit jaar een feestje in de vorm van een jubileumtentoonstelling. In de tentoonstelling – *Suske en Wiske – De fantasievolle vertellers* – worden de hoofdrolspelers en de bijfiguren uitgevoerd voorgesteld. De expositie toont hoe de strip zich in de loop der jaren heeft ontwikkeld, waarbij er aandacht is voor de schrijvers en tekenaars van de reeks en hun inspiratiebronnen. Veel van de verhalen zijn aan historische feiten opgehangen. Deze mengeling van feit en fictie wordt speciaal belicht. Dit educatieve kantje is ook omgezet in een museumles voor scholieren van basis- en middelbaar onderwijs. Speciale museumdocenten worden ingezet om de klassen op een aangename manier meer te vertellen over de stripfiguren en de wereld erachter. Na een rondgang door het museum mogen ze zelf aan de slag met een speurtocht en opdrachten. Het museum zoekt overigens nog een stagiaire Coordinatie Evenementen op HBO-niveau om de activiteiten te organiseren en te begeleiden. De museumwinkel speelt adequaat in op de expositie want die biedt veel artikelen aan zoals cd's, dvd's, puzzels, prikblokken en natuurlijk de albums en de pockets. Het affiche van de expositie, waarvoor Luc Morjaeu een speciale tekening heeft gemaakt, is daar ook te koop, net als de puzzel die ervan gemaakt is. Je kunt het affiche met twee entreebewijzen ook aanvragen voor jezelf of als cadeau laten opsturen. Voor €21,50 wordt de poster (A2) in een koker (dus ongevouwen) opgestuurd en de toegangskaartjes volgen in een envelop. Het Limburgs Museum heeft speciaal voor de tentoonstelling twee originele platen van Willy Vandersteen uit het album *Suske en Wiske: De dulle griet* aangekocht. Van de tentoonstelling is ook een speciale gids met nog meer achtergrondinformatie en vele illustraties verkrijgbaar. De expositie loopt van 16 oktober 2009 tot en met 19 september 2010. TdK
Meer info: *www.suskewiske.limburgsmuseum.nl*

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
www.yendor.nl

[SERVICE SPREAD]

→ WINNEN

Deze maand brengt kersverse uitgever Dark Dragon Books de held Conan in stripvorm terug op de Nederlandstalige markt. *Stripschrift* geeft in samenwerking met de uitgever tien gesigneerde exemplaren van deel 1 weg aan lezers die ons het goede antwoord sturen op de volgende vraag:

[redacted]

Stuur het antwoord – en de naam van de stripwinkel waar je de eventueel gewonnen prijs wilt afhalen! – vóór 15 oktober 2009 naar

[redacted]

Bij meer dan tien goede oplossingen zal er worden geloot. Alle winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

→ INBOX

COMMENTAAR? KRITIEK? EEN UITGESPROKEN MENING? ALLES IS WELKOM VIA INBOX@STRIPSCHRIFT.NL OF IN POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM MAAR DE REDACTIE BEHOUDT ZICH HET RECHT VOOR OM DE SCHAAR TE HANTEREN, DAT SPREEKT VANZELF

HAVANK-RECENSENT KRIJGT STEUN

Op deze wijze wil ik Rik Sanders heel graag een compliment maken voor zijn prima recensie van Daan Jippes' *Havank 2*. Inderdaad mooie doch kleine plaatjes en absoluut onleesbaar qua scenario. Onder collega-verzamelaars is dit echt een gangbare mening, het zou Jippes sieren wanneer hij ook eens in de spiegel zou kijken in plaats van jou op je nummer proberen te zetten. In mijn beleving geef je hem juist bruikbare tips waardoor deze reeks misschien een blijvertje kan worden. Bravo Rik, ga zo door!

Theo Temming, IJsselstein

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Het is bijzonder als de posterijen een zegel wijden aan een stripfiguur. Het is uitzonderlijk als dat gebeurt ter gelegenheid van een specifiek album. Het maanavontuur van Kuifje was maar liefst twee keer aanleiding voor een serie zegels. Eerst in Nederland en later in België.

Het Belgische blok benadrukt de enorme intellectuele prestatie van Hergé; er is onder andere aandacht voor de maquette en het ontwerp van de raket en voor een indrukwekkend vergezicht.

Het Nederlandse blok lijkt minder eerbiedig, want ondanks het onvoorstelbaar knappe technische realisme dat Hergé jaren voor de eerste echte maanlanding wist te bereiken, richt het blok de aandacht vooral op drie technische onvolkomenheden in het scenario:

1. Je kan niet met kleren aan in een maanvoertuig rondrijden
2. Er is geen ijs op de maan
3. Echte maanhelmen hebben niet rondom, maar alleen aan de voorkant glas

HW

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

Begin augustus werd tijdens het stripfestival van Middelkerke 'Het gouden potlood' uitgereikt aan **Claus Scholz**, tekenaar van *De rode ridder*.
Ook scenarist Martin Lodewijk was aanwezig, mocht mee het podium op en sprak een lovend woordje.
Verder was **Kim Duchateau**, eerder al bekroond met de Bronzen Adhemar, de opmerkelijke winnaar van de 'Rookie 2009'.
De negentigjarige **Leo de Buth** (**Buth**, tekenaar van ondermeer *Thomas Pips*) werd de winnaar van de prijs die 'De tijd van toen' is gedoopt. Zijn vrouw en zoon namen de prijs voor hem in ontvangst.

>WAARVOOR?

Op 13 augustus overleed **Josette Baujot**, een inkleurster die onder andere bij de studio's Hergé als hoofd inkleuring aan *Kuifje* werkte. Hoewel ze in opdracht van Hergé de maanraket wit met rood moest maken en de ruimtepakken oranje, koos zij zelf voor de – misschien voor de hand liggende – gele kleur van de maan.
Ook werkte ze nauw samen met tekenaar Jo-Ël Azara. Baujot werd 87 jaar.

Op 15 augustus overleed **Filip Lomme** aan een hartaanval. Lomme was een fanatieke *Kiekeboe*-verzamelaar die jarenlang zijn zolder als museum openstelde en ook bijdragen leverde aan de *Kiekeboe*-webstek.
Hij heeft met zijn activiteiten enkele malen tv-uitzendingen gehaald.
Filip Lomme werd slecht 46 jaar.

Jacques de Douhet overleed op 19 augustus. Na de dood van scenarist Jean-Michel Charlier was hij verantwoordelijk voor het scenario van *Buck Danny 45: De geheimen van de Zwarte Zee* dat getekend werd door Francis Bergèse.
Jacques de Douhet werd 64 jaar.

BELGIË - BELGIQUE 0,41
2004 (6a)
BELGIQUE - BELGIË 0,41
© HERGÉ - ML 2004 (6b)
BELGIË - BELGIQUE 0,41
© HERGÉ - ML 2004 (6c)
BELGIQUE - BELGIË 0,41
© HERGÉ - ML 2004 (6d)
BELGIË - BELGIQUE 0,41
© HERGÉ - ML 2004 (6e)

KUIFJE EN DE MAAN • **TINTIN** ET LA LUNE

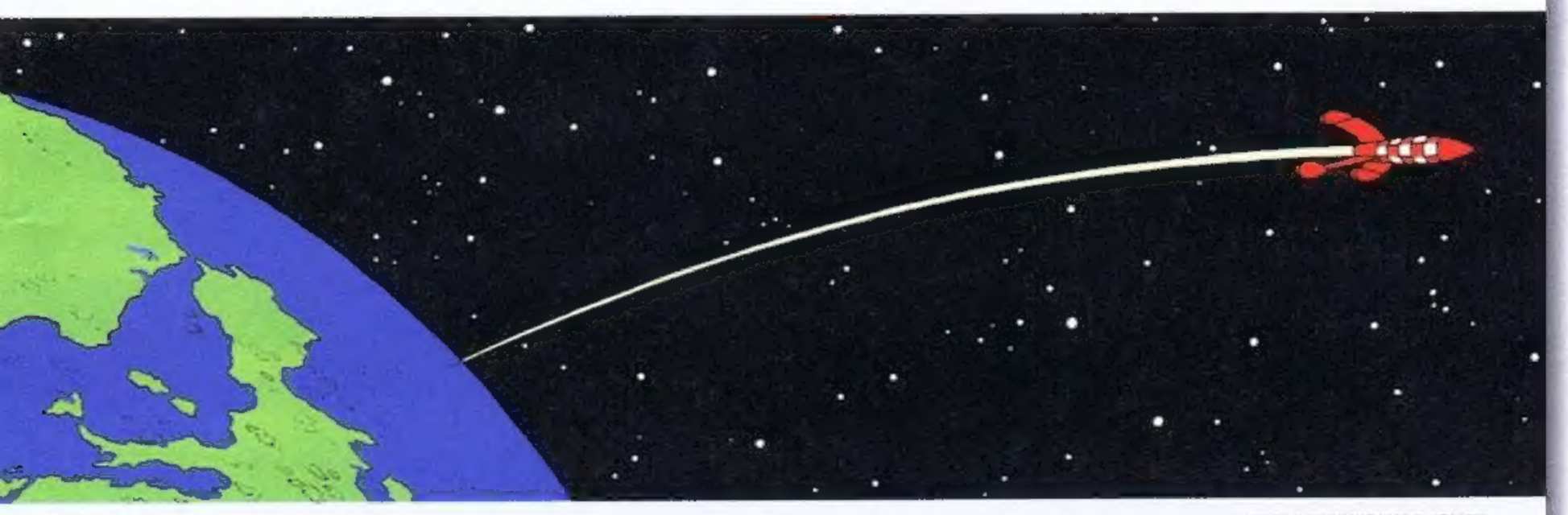

© HERGÉ - ML 2004

Stripschrift COLOFON

JAARGANG 41 • NUMMER 6 (403) • OKTOBER 2009

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Ger Apeldoorn, Tijs Bagchus, Olav Beemer, Ben Bits, Patrick Bremmers, Pierre Christin, David Crochet, Ed Hengeveld, Jeroen de Leijer, Taco Lemstra, Willard Mans, Michel van Merriënboer, Maarten J. de Meulder, Jean-Claude Mézières, Jeroen Mirck, Marjolein Schalk, Erwin Suvaal, Paul Verstappen, Rudy Vrooman, Jim van der Weele, Geert de Weyer, Harry Wibier

Omslag
© Jean-Claude Mézières/Pierre Christin/Dargaud

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €46,00
België €49,00
Other countries €63,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen € 1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

Duckstadshop.nl

DE VOORDELIGSTE DISNEY PRODUCTEN IN DE VROLIJKSTE ONLINE WINKEL!

JUBILEUMALBUM

Donald Duck 75 jaar filmster!

Vanaf 12 november te koop voor **€ 6,50**

JAARGANGEN

Alle delen 1952 t/m 1959

Maak de serie compleet!
Kijk voor de prijzen in de Duckstadshop.

NU alle delen verkrijgbaar

SLAAPZAK

Donald Duck Slaapzak

- Formaat 80 x 210 cm
- 40 Tip: 1e keer wassen met azijn
- In handige Donald Duck hoes
- Isolatiewaarde: 6 graden
- 100% katoen en vulling van holle polyestervezel
- Omkeerbaar
- Koppelbaar

abonnees € 31,95
niet-abonnees € 39,95

VERZAMELBANDEN

2 Donald Duck Verzamelbanden

abonnees € 17,95
niet-abonnees € 18,95

- 26 edities Donald Duck per verzamelband
- 13 edities Donald Duck Extra per verzamelband

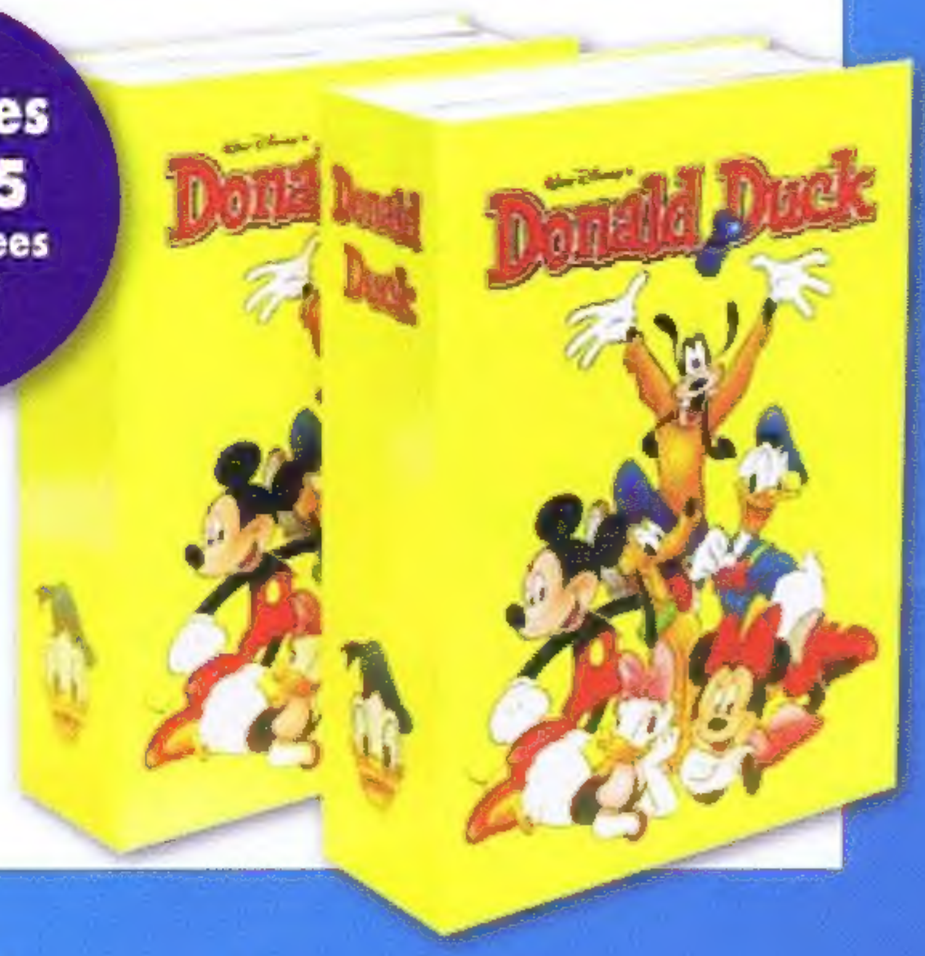

© Disney

Abonnees van Donald Duck krijgen korting op diverse producten.

Ga snel naar **www.duckstadshop.nl**.

HIJ IS TERUG!

CONAN®

KURT BUSIEK | CARY NORD | DAVE STEWART
TEKST | TEKENINGEN | INKLEURING

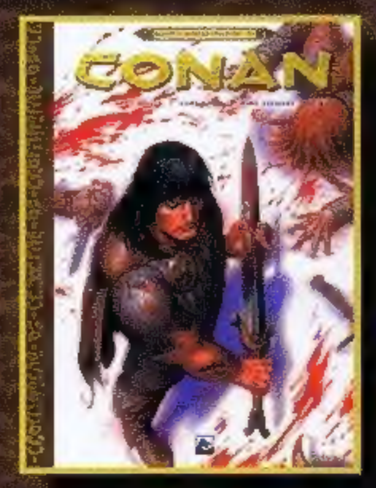

Deel 1 - september 2009
ISBN 978-94-6078-001-1

GRATIS PRENT
bij aankoop van deel 1

Deel 2 - september 2009
ISBN 978-94-6078-002-8

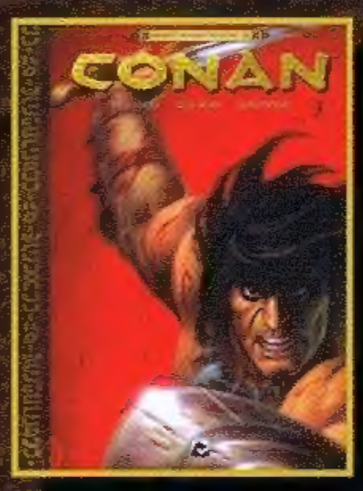

Deel 3 - november 2009
ISBN 978-94-6078-003-5

Nieuwe avonturen, onderscheiden met:

- 2 Will Eisner Awards
- 1 Eagle Award

Hardcover:

- 64 pagina's kleur
- Inclusief extra artwork
- **€ 17, 95** per deel

DARK DRAGON BOOKS

www.darkdragonbooks.com

Conan® and the distinctive likenesses thereof are trademarks of Conan Properties International, LLC. Dark Horse Comics® and the Dark Horse logo are trademarks of Dark Horse Comics, Inc. registered in various categories and countries. All rights reserved.

Online catalogus | **Beheer je verzameling** | **Begin een shop** | **Community & meer**

Ontdek Catawiki en laat je verrassen!

Al 175.000 verschillende strips in de catalogus

waarvan 90.000 te koop in shops van stripwinkels en verzamelaars!

catawiki | **catawiki.nl/strips**